

2.8° 141

Wychodzenia

Protyka

sa Sserbow

na leto

1863.

1863.

1863.

S nakladom Maczizy Sserbskeje.

W kommissii w Ismolerjowej knihowni.

W tutym 1863. lécze po Khrystuſu, kiż 365 dnjów wopſchija, liczi ſo:

wot ſtworjenja ſwěta	5812,
wot muſtajenia juliańſeje protyki	1908,
wot czerpjenja a horjeſtacza Khrystuſowego	1830,
wot ſpoczátka kſceſzczjanſtwa we Serbach	843,

wot ſakożenia budyſkeho tachantſtwa	643,
wot ſpoczátka reformazije	345,
wot naroda krala Jana	62,
wot ſakożenia maczizy ſerbskeje	15.

Zyrkwinske lětne ſnamjenja.

W porjedzenej Reho- rjowej protyzy	II	ſkota liczba	II
	XI	epakty	XXII
	XXIV	wobwod ſtónza	XXIV
	VI	romſke dańſte cziſtło	VI
	D	piſmnik njezdjelſki	F
	3	njezdjelſe po 3 kralow	3
	5.	haperleje jutrowniczka	31. měrza.
	25	njezdjelſe po ſwj. trojizy do 1. adv.	27.

Sa zhle lěto najbóle huſchatty raniši a njeplódnj polnóznj wětr duje a njewjedra f trupami broža pólnjhm plodam ſe ſchoduczinjenjom. Wjele rybow njebudže. — W ſymje njed ſo kóždy pſchod naſymnjenjom na kédzbu bjerje, hewal naſtanu ſtraſachne khorofſce.

Štyri lětne czaſy

Šapoczátk nalécza:	21. měrza 3 hodj. 11 min. rano.
= lécza:	21. junija 11 hodj. 43 min. wječor.
= naſymy:	23. ſeptembra 1 hodj. 58 min. pſchipočn.
= ſymy:	22. dezembra 7 hodj. 47 min. rano.

Sacznice ſtónczka a mjeſaczka.

We l. 1863 ſo ſtónczko dwaj króc, a mjeſaczł dwaj króc ſacznj; přenje ſacznice ſtónczka a přenje mjeſaczka budžetej pola naſ widženej. — Přenje ſacznice ſtónczka ſmėje ſo 17. meje wječor w 6. hodj. 25 min. a budže pola naſ f widženju; druge ſacznice ſtónczka 11. novembra dopońnja budže jenož w polonſkej Afrizy a južnowječornej Auſtralijej widžene. — Přenje ſacznice mjeſaczka ſtanje ſo 1. junija a budže pola naſ widžene wot 11 hodj. wječor hač do 1 hodj. rano 2. junija. — Druge ſacznice mjeſaczka ſmėje ſo 25. novembra a budže jenož w Amerizy a we raniſkej Aſiſkej f widženju.

Štyri kwatembry.

W porjedzenej Rehorjowej a w starej juliańſkej protyzy		
25. februara	Memiſcere	20. februara
27. meje	ſwj. trojizy	22. meje
16. ſeptembra	kſchiza	18. ſeptembra
18. dezembra	Kuzije	18. dezembra.

Jutrowna tabella.

1864: 27. měrza pſch. I.	1870: 17. haperleje.
1865: 16. haperleje.	1871: 9. "
1866: 1. "	1872: 31. měrza pſch.
1867: 21. "	1873: 13. haperleje.
1868: 12. " pſch. I.	1874: 4. "
1869: 28. měrza.	1875: 28. měrza.

W l. 1863 knjezi ſtónzo. (☉)

Štoletna protyka praji, ſo ſu te lěta, we kotrychž ſtónzo knjezi, jara ſucha a ſo mamy we nich malo mokroty a ſrěnju kſchizy.

Malěto je pſchi ſapoczátku, wobje we haperleji, kſětro mokre; meja pał je rjana a ſucha a ma pſchi kónzu hač do junija ſylne nróſh a mjerſnjenja.

W lécze ſmėjejny wulku ſuchoty; wo dnjo budže jara horzo, w nozj pał jara ſyma.

Naſyma budže rjana a ſucha a w ſymje njebudže wjele ſněha, tola pał wona dolho traje.

Malětny ſyw dyrbi ſo ſuchoty dla ſahe wobſtarač. Wot jeczmnjenja a wowſa njebudže wjele kop, tola budžetaj rjanaj w ſornach. Załh ſahe wobſyte móža ſo rabzicz. Lena, ſyna, kała a runklyz budže malo.

Rož a pſchenza budžetej rjanaj w ſornach, niž pał po kopach. — Naſymu ſo ſe ſywom jara kſwatač njetrjeba, dokełž ſemja ſahe njeſamjerſnje.

Šruſchwjow budže wjazy hač jablukow, pał wjele wiſchnjow, ſłowkow a worječow, a wino može ſo rabzicz.

12 nebeſte ſnamjenja.

 boran,	 law,	 tſělnik,
 był,	 knjezna,	 koforóž,
 dwójnikaj,	 waha,	 wódnj muž,
 rał,	 ſchorpion,	 rybje.

Abbreviatury abo pſchikrótnjenja ſłowow.

☉ ſtónczko,	ſth. p. ſſhadjenje popońnja.
☽ mjeſaczł,	ſth. d. ſſhadjenje dopońnja.
☾ polny mjeſaczł,	kh. p. khowanje popońnja.
☾ poſłeni bėrtlił,	kh. d. khowanje dopońnja.
☾ młody mjeſaczł,	hod. hodžina.
☾ přeni bėrtlił,	min. minuta.
	* ſkótne wiki.

1863. Januar,

wulki rózŕ,
ma 31 dnjów.

Měŕŕaczkowe
pŕŕcheměnjenje.
Wjedro.
Stolětna
protyka.

Hermanŕi
a
ŕtótne wifŕ.

ŕydnjenje a dnj.	Porjebjena protyka evangelska. katholicŕka.	Stara julianska Dezember.	ŕŕhad. h. m.	ŕŕhrow h. m.	ŕŕhebeje inamjenja	D ŕŕh. ŕŕ. h. m.
---------------------	--	------------------------------	-----------------	-----------------	-----------------------	------------------------

Text dop.: Jan 4, 34—36; pop.: Romŕŕ. 8, 24—28.

1 ŕŕtw.	Noms ŕtš	Noms ŕtš	20	8 5 4 3		ŕŕ. d.
2 pŕatŕ	Makharja	Mafarija	21 Julija	8 5 4 4		5 45
3 ŕobot.	Kaŕŕŕpra	Genoveŕŕy	22 Anastasija	8 5 4 5		6 35

1. tydnjen. Text dop.: Luk. 12, 16—21; pop.: Lit. 3, 4—7.

4 pŕatŕ	Simeona	Telesfora	23 4 adventa	8 4 4 6		7 17
5 pŕatŕ	Zjoch kralow	ŕw. 3 ŕeal.	24 Had. a J.	8 4 4 7		ŕŕh. p.
6 wut.	Zjoch kralow	ŕw. 3 ŕeal.	25 Bozi dnjen	8 4 4 8		5 55
7 ŕrjeda	Juliany	Bozhdara	26 Bozi mač.	8 3 4 9		7 2
8 ŕŕtw.	Erharda	Severina	27 ŕčep. m.	8 3 4 11		8 10
9 pŕatŕ	Zacharja	Juliana	28 20000 mart	8 2 4 12		9 18
10 ŕobot.	Čzeŕeoměra	Agathona	29 Njew. dz.	8 2 4 14		10 28

2. tydnjen. Text dop.: Matŕh. 3, 13—17; pop.: Gal. 3, 23 29.

11 njedj.	1 po 3 ŕr.	1. njedj. po 3 ŕr.	30 n. po hodž.	8 1 4 15		11 39
12 pŕatŕ	Reinholda	Arŕadija	31 Sylvestra	8 0 4 16		ŕŕh. d.
13 wut.	Silarija	Leontija	1 N. l. 1863	8 0 4 18		0 58
14 ŕrjeda	Feliza	Silarija	2 Melanije	7 59 4 19		2 11
15 ŕŕtw.	Dohuwěra	Pawofa	3 70 jap.	7 59 4 21		3 28
16 pŕatŕ	Erdmuthy	Marcella	4 Theofanta	7 58 4 22		4 41
17 ŕobot.	Antonija	Antonija	5 Malachija	7 57 4 23		5 47

3. tydnjen. Text dop.: Matŕh. 4, 1—12; pop.: Romŕŕ. 12, 1—6.

18 njedj.	2 po 3 ŕr.	2. njedj. po 3 ŕr.	6 Troch kral.	7 56 4 25		6 41
19 pŕatŕ	Priffi	Ranuta	7 Jan. Kreen.	7 55 4 27		ŕŕh. p.
20 wut.	ŕab. Sebast.	Fabiana a B.	8 Jurija Kr.	7 54 4 28		6 1
21 ŕrjeda	Hanže	Hanže	9 Potymut.	7 53 4 30		7 25
22 ŕŕtw.	Vinzenza	Vincenca	10 Reh. Nys.	7 52 4 32		8 44
23 pŕatŕ	Charity	Marije ŕub.	11 Theodosia	7 51 4 33		10 1
24 ŕobot.	Timotheja	Timotheja	12 Tatiana	7 50 4 34		11 15

4. tydnjen. Text dop.: Jan. 1, 35—43; pop.: Romŕŕ. 12, 14—21.

25 njedj.	3 po 3 ŕr.	3. njedj. do 3 ŕr.	131. n. p 3 ŕr.	7 49 4 36		ŕŕh. d.
26 pŕatŕ	Polhar.	Polharpa	14 Cacheja	7 48 4 38		0 26
27 wut.	Jan. Krysŕofŕ.	Jana Krysŕofŕ.	15 Paw. Th.	7 46 4 40		1 34
28 ŕrjeda	Karoliny	Cyrilla	16 Marcella	7 45 4 41		2 39
29 ŕŕtw.	Theobalda	Franca Gal.	17 Antona	7 43 4 43		3 37
30 pŕatŕ	Adelgundy	Martiny	18 Athanasije	7 42 4 45		4 31
31 ŕobot.	Virgilija	Pětr. Mol.	19 Makarija	7 41 4 47		5 16

☉ Polny
měŕ. 5. jan.
rano 4 hodž.
22 minut. po-
kaže na jaŕŕne
njevjo a mjer-
ŕjenje.

☽ Poŕleni
bėrtl. 13. jan.
rano 0 hodžin.
57 min. ma
ŕhymne dnj.

☼ Mlodj
měŕ. 19. jan.
popoŕn. 4 hodž.
51 min. pŕŕi-
njeŕe deŕŕečž
a ŕnėh.

☾ Prėni
bėrtl. 26. jan.
popoŕn. 5 hod.
43 min. ma
deŕŕečžŕŕi a
ŕnėh.

Stolětna
protyka:
Januar ŕa-
pocznje ŕo ŕe
ŕhymnym nje-
drom a ŕmjer-
ŕjenjejom.
16. hačž do 19.
jara ŕhyma.
20. do 26 dže
ŕnėh; wot 27.
do ŕonza pŕi-
dže ŕnėh a
deŕŕečž.

1. Pipŕ.
7. Bart (lane
wifŕ).
Nėŕwaczi-
dfo.*
12. Katezj.
13. Gaŕŕŕ-
trow.*
19. Rinsbėrtl.*
24. Budy-
ŕŕin.*

Wopomnjenja
hđdne dnj.
1. nowe lėto.
2. Landtag.
3. tŕjoch kral.
20. Fabiana a
Sebaŕŕ.
22. Vinzenza.
25. Pawofa
wobroczenje
abo pŕaczi
kwaŕŕ.

Kaž, Božo, čže
Twoja raba
mje
Pŕŕeŕŕeŕŕeŕŕe
tu wodžicž.
To daj mi ty,
ŕo ŕpodobny
Ja tebi budu
kŕodžicž.
Čaŕŕ dzeržŕŕŕŕ
ŕy
ŕŕam we ruzy,
Čin kaž ŕo tebi
lubi;
Ač daj, ŕo ja
ŕačž do ŕonza
Tu ŕteju tu two-
jim ŕlubi,
ŕo kŕnjevjeŕam
Pucž namaŕam,
Nječ duŕŕa
jon njeŕhubi.

NB. W Katezjach ŕu ŕtečžu ŕrjedu
kđzdeho mėŕŕaža ŕtótne a žŕŕne wifŕ.

1863. Februar,

mały rózki,
ma 28 dnjów.

Měšaczkowe
přeheměnjeje.
Wjedro.
Stolětna
protyka.

Hermaniki
a
řtótne wířt.

Třbjenje a dnj.	Porjedjena protyka		Stara julianska Januar.	☉		Měšace řmjenija	☾	
	evangelřka.	katholřka.		řřhad. ř. m.	řřow. ř. m.		řřh.	řř.

5. třbjenje. Text dop.: Jan. 2, 23—25; pop.: 1. Kor. 9, 24—27.

1 njedz.	Septuagesima	Septuagesima	20 Triodina	7 40	4 49	☾	5 54
2 póndz.	Marije wucziřej	Swěczi Mar.	21 Maxima	7 38	4 51		6 25
3 wut.	Wlazija	Wlazija	22 Timoth.	7 36	4 53		řřh. p.
4 řrjeda	Veroniki	řandr. Korř.	23 Klemensa	7 35	4 54		6 1
5 řřtw.	Agathy	Agathy	24 Xenije	7 32	4 56		7 9
6 pjatt	Dorotheje	Dorotheje	25 Jurja Th.	7 31	4 58		8 19
7 řobot.	Richarda	Romualda	26 Xenofoua	7 29	5 0		9 29

6. třbjenje. Text dop.: Jan. 4, 5—15; pop.: 2. Kor. 11, 21—31.

8 njedz.	Septuagesima	Septuagesima	27 Septuages.	7 28	5 2	☾	10 43
9 póndz.	Apolonije	řaple	28 Euf. ř.	7 27	5 3		11 57
10 wut.	Scholastiki	Scholastiki	29 Jgnaca	7 25	5 5		řřh. d.
11 řrjeda	Eufrosin.	Defiderija	30 Kreof.	7 24	5 7		1 13
12 řřtw.	Jordana	Eulalije	31 Cyriaka	7 23	5 9		2 25
13 pjatt	Eulalije	Jordana	1 februara	7 20	5 11		3 33
14 řobot.	Valentina	Valentina	2 Mar. wuč.	7 18	5 12		4 30

7. třbjenje. Text dop.: Jan. 4, 19—30; pop.: 1. Kor. 13.

15 njedz.	Quinquagesim.	Quinquagesim.	3 Mjasopust.	7 16	5 13	☾	5 16
16 póndz.	Juliany	Juliany	4 Isidora	7 14	5 15		5 53
17 wut.	Bojnich	Bojnich	5 Agathy	7 12	5 17		6 24
18 řrjeda	Bojnich	Bojnich	6 Dorotheje	7 10	5 19		řřh. p.
19 řřtw.	Gabina	Gabina	7 Parthena	7 8	5 21		7 30
20 pjatt	Eucharija	Eucharija	8 Theofila	7 6	5 22		8 50
21 řobot.	Abelheidy	Abelheidy	9 Nikefory	7 5	5 24		10 5

8. třbjenje. Text dop.: Jan. 5, 5—18; pop.: 2. Kor. 6, 1—10.

22 njedz.	Quinquagesim.	Quinquagesim.	10 Syropust	7 4	5 26	☾	11 16
23 póndz.	Abelheidy	Abelheidy	11 Eufrosiny	7 2	5 28		řřh. d.
24 wut.	Matthiař.	Matthiařa	12 Postn.	6 59	5 30		0 24
25 řrjeda	Matthiař.	Matthiařa	13 Pop. řrjeda	6 57	5 31		1 26
26 řřtw.	Leandra	Leandra	14 Auxencija	6 55	5 32		2 22
27 pjatt	Leandra	Leandra	15 Onesima	6 53	5 34		3 10
28 řobot.	Matarija	Matarija	16 Pamfila	6 51	5 36		3 15

☾ Pořny
měř. 3. febr.
wječor 11 ho-
djin. 14. min.
ma deřčejřkoj-
te wjedro.

☾ Pořteni
běřt. 11. febr.
dop. 11 hodj.
6 min. přči-
njeře lěpře
wjedro.

☾ Mřodny
měř. 18. febr.
rano 3 hodjin.
56 minut. po-
kaže w mjer-
řnjenje.

☾ Přěni
běřt. 25. febr.
popořn. 1 hod.
23 min. přči-
njeře deřčejř a
řněř.

Stolětna
protyka:
Februar řo
řapocznje ř po-
mřocěnym
njeřjom a ř
deřčejřkom;
9. do 10. řjane
wjedro; 11. do
14. dje řněř.
15. do 18. řjane
wulka řjane;
19. do řonza
deřčejřkojte
wjedro.

2. Eufow.*
Lubaň.*
řarow.*

4. Kěřwaczi-
dło.*
Kadeberg.*

9. řhorjelz.*
Gaffyn.*
Přřibus.*

10. řalsch-
trow.*

13. Kalawa.*
16. Bifřopiřz.*

Wojereřz.*
Nowořalz.*
Wořtrowz.*

Kalawa.*
Brodny.*

18. Břnacziřz.*
Kafeřz.*

21. řrjebule.*
23. řuborař.*

Dražbjany
(ř. mjeřto.)
řrđřk.*

24. řařonza.*
Bariřčej.*
Grodziřčej-
cjo.

28. řitawa.*

Wopomnjenje
řodne dnj.

1. Křalowřke
dawři.

— řontwa
řařtanje.

2. řewěczi
Marije.

24. řatthiařa.

1863. Měrź,

na lětnik,
ma 31 dnjow.

Měřaczkowe
pšchemjenjenje.
Wjedro.
Stołětna
protyka.

Hermantk
a
šćotne wiki.

Źhdjenje a dnj. Porjebjena protyka ewangelska. | katholfska.

Stara julianska Februar.

☉ fšhab. h. m. | fšhom. h. m.

☽ Mjesečne namjenja

☾ fšh. b. m. | fšh. h. m.

☽ Połny měř. 5. měřza popołn 6 hodź. 34 min. pokaže na mjeršjenje a hrojne wjedro.
☽ Połnjeni bjertl. 12. měřza wječor 7 hodź. 27 min. ma jenajše hrojne wjedro.

2. Zahań.*
- Kosbork.*
- Stopnja.*
3. Bart* a lane wiki.
- Dobroług.*
4. Neřwaczi-bła.*
- Kadeburg.*
9. Kufow.*
- Draž-bžany.*
- Halschtrow.*
- Lubin.*
- Nychwałb.*
- Sčank-nov.
11. Krosshn.
- Ruhland.
- Bisforizh.*
16. Golschyn.
- Počeznja.*
- Kychbach.*
- Grabin.*
- Dubž.*
18. Kakež.*
- Zemr.*
23. Lubnjow.
- Lubij.*
- Mužafow.*
- Wosłint*.
24. Kóřkow*.
- Pšhibrjeg.*
26. Kamjeřiz*.
- Sherjeřiz*.
27. Stara Darcna.
28. Budyšwin.*
- Trjebule.*
- Drtrand.*
30. Kulow.
- Wifow.*
- Luboras.
- Gasshn.*
- Drtrand.
31. Barschcz.*

13. tydžen. Text dop.: Łuk. 9, 51—56; pop.: Ğebr. 12, 1—6.

1 njeđz.	Reminiscece	2 njeđz. pósta
2 póndž.	Amalije	Simplicija †
3 wut.	Kunigundy	Kunigundy †
4 řejeda	Hadrjana	Hadrjana
5 řhtw.	Bjedriřa	Bjedriřa
6 pjařk.	Bořutny pjařk.	Fridolina
7 řobot.	Perpetuy	Domasřa Alw.

17 Quadrag.	6 49 5 39
18 Orthodox.	6 47 5 41
19 Archippa	6 45 5 42
20 K. ...	6 42 5 43
21 Timoth.	6 39 5 45
22 Engena	6 37 5 47
23 Klemensa	6 35 5 48

☽	4 25
☽	4 54
☽	5 19
☽	5 40
☽	7 17
☽	8 30

10. tydžen. Text dop.: Jan. 11, 1—17; pop.: 1. Pětr. 2, 21—25.

8 njeđz.	Kuři	3. njeđz. pósta
9 póndž.	Rebeki	Franciski
10 wut.	Alexandra	Kaja
11 řejeda	Košiny	Košiny
12 řhtw.	Rehorja	Rehorja
13 pjařk.	Salomona	Nicefora
14 řobot.	Abigaile	Matthildy

24 2. póst. nje.	6 33 5 50
25 Hłowy Jan	6 31 5 52
26 Tarasia	6 29 5 53
27 Porfyra	6 27 5 54
28 Prokopa	6 25 5 56
1 měrc	6 23 5 59
2 Theodota	6 21 6 0

☽	9 45
☽	11 2
☽	0 15
☽	1 23
☽	2 22
☽	3 10

11. tydžen. Text dop.: Jan. 11, 32—46; pop.: Romřf. 5, 1—6.

15 njeđz.	Ćacare	4. njeđz. pósta
16 póndž.	Henrietty	Heriberta
17 wut.	Herth	Patricija
18 řejeda	Anselma	Cyrilla
19 řhtw.	Bořefa	Bořefa
20 pjařk.	Boachima	Boachima
21 řobot.	Kasimira	Benedikta

33. póst. nje.	6 18 6 2
4 Gerasima	6 16 6 3
5 Kanona	6 14 6 5
6 42 mart.	6 11 6 6
7 Basilija	6 9 6 8
8 Theofila	6 7 6 10
9 40 mart.	6 4 6 12

☽	3 51
☽	4 22
☽	4 49
☽	5 12
☽	7 41
☽	8 54

12. tydžen. Text dop.: Jan. 11, 47—57; pop.: Romřf. 8, 31—39.

22 njeđz.	Jadisa	5. njeđz. pósta
23 póndž.	Eberharda	Biktorina
24 wut.	Gabriela	Simeona
25 řejeda	Marije pšhib.	Marije pšhib.
26 řhtw.	Kastula	Eudgera
27 pjařk.	Ruperta	Ruperta
28 řobot.	Angeliki	Guntrama

104. póst. nje.	6 1 6 14
11 Sofronije	6 0 6 15
12 Theofana	5 57 6 17
13 Nicefora	5 55 6 18
14 Agarita	5 53 6 20
15 Benedikta	5 51 6 21
16 Sabina	5 49 6 23

☽	10 5
☽	11 11
☽	th. d.
☽	0 9
☽	1 1
☽	1 45
☽	2 23

13. tydžen. Text dop.: Jan. 12, 1—13; pop.: Philipp. 2, 5—11.

29 njeđz.	Palmarum	Worońcřka
30 póndž.	Guida	Kwtrina
31 wut.	Detlawa	Balbinsy

17 5. póst. nje.	5 47 6 24
18 Cyrilla W.	5 45 6 26
19 Josefa	5 42 6 27

☽	2 54
☽	3 19
☽	3 23

Stołětna protyka:
Měrź řo řapocznje ř hroznyh a twjerdyh wjedrom kotrej traje hačž do 20; 22. do 23. jara řyma; 24. a 25. taje; wot 26. do řonza je desčez a řlónczka řwěczenje a w nořž lóđ.

1863. Saperleje, jutrownik, ma 30 dnjów.

Měřaczkowe
přehmėnjenje.
Wjedro.
Stolėtna
protyka.

Hermanki
a
řtótne wifk.

Tydjenje a dnj.	Porjedžena protyka		Stara julianska Měr.	☉		Měřaczkowe přehmėnjenje	D
	evangeliska.	katholiska.		řřhad. h. m.	řřhov. h. m.		
1 řřjeda	Theodory.	Huga	20 Jana Scr.	5 39	6 29		4 4
2 řřhtw.	Seian jow.	Zelany jow.	21 Jakuba b.	5 37	6 30		4 25
3 pjatt	Eich. dia.	Wuffi pjatt	22 Basilija	5 35	6 32		4 45
4 řřobot.	Ambrosija	řřidora	23 Nikodema	5 33	6 34		řřth. p.

☉ Pořny
uřeř. 4. haper.
rano 4 hodžin.
58 min. přřchi-
njeře rjeniške
dnj.

1. Měřwaczi-
dla.*
7. řřčera-
chew.*
- Džěje.*
11. Ātara
Darbna.*

☾ Pořleni
bėřtl. 11. hap.
rano 2 hodžin.
12 min. pořaje
na řřane wje-
bro.

13. Pořfowp.*
- Řřhocze-
bus.*
- Wospořf.*
14. řřalfch-
trow.*

☾ Měřny
mėř. 18. hap.
rano 3 hodžin.
54 minut. ma
řřmny deřčej.

15. řřafeř.*
- Řřabeberg.*
16. řřabeberg.
18. řřrijowř.*
20. řřowofalž.
Brody.*

☾ Přėni
bėřtl. 26. hap.
rano 4 hodžin.
57 min. pořaje
na řřmne dnj.

21. řřajowř.*
21. řřmiforař.
Miřorař.
21. řřamma.
Řřakow.*
27. řřafeřj.
Řřamje-
njow.*

—

☾ Stolėtna
protyka:
Přřchi řřapo-
czatřu je ha-
perleja řřymna,
4.do.7je rjenje;
8. je wėtr a
deřčej 11. do
17. czopto; 18.
řřrimanja; 19.
rjenje; 20. do
23. řřrimanje a
deřčej; 24. řř-
ma; 25. do
kőnza pomř-
czene njeřbo a
řřyma.

20. řřowofalž.
Brody.*
21. řřajowř.*
21. řřmiforař.
Miřorař.
21. řřamma.
Řřakow.*
27. řřafeřj.
Řřamje-
njow.*
- Wėto-
řřow.
28. řřty řřo-
morow.*

- Wopomnjenje
hődne dnj.
1. Dawki řřa
wopalenřři
pořřadnizu
 15. řřarřchon-
řře a rje
mjeřnijře
dawki.
 23. řřurja.
 25. řřarka.

14. tydžen. Āert dop.: Matth. 28, 1—10; pop.: 1 řřjetr. 1, 3—9.							
5 njedž.	1. řřw. jutrow.	1 řřw. dž. jutř.	24 Waji	5 31	6 36		8 46
6 pőndž.	2. řřw. jutrow.	2 řřw. dž. jutř.	25 řřar. přřipo.	5 29	6 38		10 3
7 wut.	Łuifř	řřerm. řřofefa	26 Kortula	5 27	6 40		11 3
8 řřjeda	Āoleřřtina	Mansweta	27 Ruperta	5 25	6 41		řřth. b.
9 řřhtw.	Theořřila	řřar. řřleop.	28 řřel. řřtwor.	5 22	6 43		0 16
10 pjatt	Daniela	Āzechiela	29 Āičhi pjatt	5 20	6 44		1 9
11 řřobot.	řřulija	Āeona wuff.	30 Jana Kl.	5 18	6 45		1 50

15. tydžen. Āert dop.: řřan. 20, 19—23; pop.: 1 řřor. 15, 50—57;							
12 njedž.	Quasimodog.	1. njedž. po jutř.	31 řřw. jutř.	5 16	6 47		2 24
13 pőndž.	řřuřřtina	řřermogeny	1 hap. 2. řřj.	5 14	6 49		2 52
14 wut.	řřiburza	řřiburca	2 řřita	5 11	6 50		3 16
15 řřjeda	řřaterna	řřaterna	3 řřiketasa	5 9	6 52		3 39
16 řřhtw.	řřarona	řřarona	4 řřeodula	5 7	6 54		4 0
17 pjatt	řřudolfra	řřudolfra	5 řřos. a řřeh.	5 5	6 56		4 23
18 řřobot.	řřhryřřof.	Āleuthera	6 řřeutycha	5 3	6 57		řřth. p.

16. tydžen. Āert dop.: Matth. 18, 1—7; pop.: řřomřřf. 10, 8—14.							
19 njedž.	řřiferiř. Āom.	2. njedž. po jutř.	7 Quasimod.	5 1	6 59		8 54
20 pőndž.	řřulpizija	řřeveriana	8 řřomařřa	4 59	7 1		9 51
21 wut.	řřdolara	řřanfelma	9 řřeupřřycha	4 57	7 2		10 52
22 řřjeda	řřotera	řřotera	10 řřerencia	4 55	7 3		11 39
23 řřhtw.	řřurija	řřurija	11 řřantipasa	4 53	7 4		řřth. d.
24 pjatt	řřlberta	řřidela	12 řřasilija	4 51	7 6		0 20
25 řřobot.	řřarka	řřarka	13 řřantemona	4 49	7 8		0 53

17. tydžen. Āert dop.: řřan. 21, 20—22; pop.: 1. řřėtr. 2, 11—17.							
26 njedž.	řřubilate.	3. njedž. po jutř.	14 řřiřor. Āo.	4 47	7 10		1 20
27 pőndž.	řřertull.	řřanthima	15 řřaristarcha	4 45	7 11		1 44
28 wut.	řřitala	řřitala	16 řřagapy	4 43	7 12		2 5
29 řřjeda	řřibylle	řřėtra m.	17 řřimeona	4 41	7 14		2 26
30 řřhtw.	řřutropija	řřhathy řřien.	18 řřjana dec.	4 39	7 16		2 46

1863. Męja,

różomnik,
ma 31 dnjów.

Męfaczkowe
pschemienjenje.
Wjedro.
Stolętna
protyka.

Hermanki
a
fótne wifki.

Tydzień a dnj.	Porzędżena protyka		Stara julianska Haperleja.	☉		Męste mianjenja	☾	
	evangeliska.	katholiska.		ffhab. h. m.	fhom. h. m.		ffh. h. m.	fh. h. m.
1 pjatk	Włpła Jakuba	Żil. a Jakuba	19 Hermog.	4 38	7 17		3 8	
2 sobota	Sigismunda	Athanasija	20 Theodor.	4 36	7 19		3 33	
18. tydzień. Text dop.: Matth. 28, 18—20; pop.: Jaf. 1, 13—18.								
3 njedz.	Cantate	4. njedz. po jut.	21 Jubilate	4 34	7 21		ffh. p.	
4 póndz.	Floriana	Monika	22 Paraklyta	4 33	7 23		8 57	
5 wut.	Gottharda	Pia V.	23 Jurija w.	4 30	7 24		10 5	
6 frjeda	Jana Pf.	Jana Pfort.	24 Sawwy	4 27	7 25		11 4	
7 shtw.	Bohumera	Staniskawa	25 Marka ev.	4 25	7 27		11 50	
8 pjatk	Ditricha	Michala zjem.	26 Basilija	4 23	7 28		ffh. d.	
9 sobot.	Bemigny	Nehorja Naz.	27 Simeona	4 22	7 30		0 26	
19. tydzień. Text dop.: Luk. 11, 1—4; pop.: 2 Kor. 9, 8—11.								
10 njedz.	Rogate	5. njedz. po jut.	28 Cantate	4 20	7 32		0 55	
11 póndz.	Abolsa	Florentina	29 9 mart	4 18	7 33		1 21	
12 wut.	Pankraza	Pankraca	30 Jakuba jap.	4 16	7 35		1 44	
13 frjeda	Servaza	Servaca	1 meje	4 15	7 36		2 5	
14 shtw.	Boże spicje	Bożo spicje	2 Athanasija	4 14	7 38		2 28	
15 pjatk	Sofije	Sofije	3 Timotheja	4 13	7 39		2 51	
16 sobot.	Sary	Jana s Nep.	4 Pelagija	4 12	7 40		3 19	
20. tydzień. Text dop.: Jsaak. 1, 15—26; pop.: Eph. 2, 1—7.								
17 njedz.	Exaudi	6. njedz. po jut.	5 Rogate	4 11	7 41		ffh. p.	
18 póndz.	Benanza	Feliza	6 Hioba	4 10	7 42		8 43	
19 wut.	Potenziana	Petra Cblest.	7 Kriż nam.	4 9	7 43		9 34	
20 frjeda	Theresije	Basilija	8 Jana theol.	4 8	7 45		10 17	
21 shtw.	Prudenza	Donata	9 Boże spicje	4 7	7 46		10 52	
22 pjatk	Heleny	Heleny	10 Śim. S.	4 6	7 47		11 22	
23 sobot.	Desiderije	Desiderija	11 Mamerta	4 5	7 49		11 47	
21. tydzień. Text dop.: Jap. fl. 2, 1—13; pop.: Eph. 1, 9—14.								
24 njedz.	1 św. śwjatkow	1. św. śwjatkow	12 Exaudi	4 3	7 51		ffh. d.	
25 póndz.	2 św. śwjatkow	2. św. śwjatkow	13 18 wótc.	4 2	7 53		0 9	
26 wut.	Wedy	Wedy	14 Isidora	4 1	7 54		0 29	
27 frjed	Wystawa	Zagc dn	15 Pachoma	3 59	7 55		0 49	
28 shtw.	Wylema	Germana	16 Sary	3 58	7 56		1 10	
29 pjatk	Manillja		17 Andron.	3 57	7 57		1 32	
30 sobot.	Wiganda	Ferdinauda	18 Theodota	3 56	7 48		2 0	
22. tydzień. Text dopokn: Jap. fl. 2, 38 u. 39; popokn: Ephaf. 2, 15—19.								
31 njedz.	Sw. św. trojizy	Sw. św. trojizy	19 Patrika	3 55	7 59		2 31	

Polny
mębaz 3. meje
pop. 4 hodżin.
41 min. pschi-
nješe czopke
wjedro a wétr.

Pospłeni
bértł. 10. meje
rano 8 hodż.
4 min. pokazje
na rjane wje-
dro.

Młody
męb. 17. meje
popokn. 5hodż.
38 min. pschi-
nješe rjane
dnj.

Pręni
bértł. 25. meje
wječor 9. hodż.
36 min. pokazje
na fńch a
deszcz.

Stolętna
protyka:
1. a 2. meje je
wétr a śhma.
4. do 15. czopko
a rjenje; 20. do
22. hrima śo a
mało deszczja.
24. je rano lód;
27. rjenje; 28.
a 29. deszcz a
śhma; 30.
mros a mjer-
jenje a na to
zpyk dżet
deszcz a fńch.

1. Bart.*
4. Drazdżany
(nowe m.)
Wojerezy.*
Luboras.*
Lufow.*
Zahań.*
6. Męfaczki-
dło.*
8. Kalawa.*
11. Lubij.*
Ramjeńz.*
Gubin.*
Kalawa.*
12. Galsch-
trow.
Eisenberg*
Kufow.*
Zemr.*
15. Grodziszc-
cja*.
16. Żitawa.
18. Gródk*
Lubin.
Gaffyn.*
Eskant-
now.
Wifow.*
Kinsbort.*
19. Barszcz.*
20. Nafczy.*
Nadeburg*
Wotbra-
moyz.*
Kulow.*
- Wopomnjenja
hódne dnj.
1. Kralowife
dawfi.
12. Pankraza.
13. Servaza.
25. Hurbana.
27. Kwatemh.

1863. Junij,

Śmaznik,

ma 30 dnjów.

Męszaczkowe
pschemienjenje.
Wjedro.
Stolętna
protyka.

Sermanki
a
śfotne wiśi.

Lhdźenje a dnj.	Porjedżena protyka		Stara julianska Meja.	☉		Męszje mianjenja	☾
	evangeliska.	katholiska.		śfhab. h. m.	śfhem. h. m.		
1 pónđj.	Nikodema	Fortunata	20 2. sw. sw.	3 54 8 0			3 12
2 wut.	Marzelin.	Marcelina	21 P. P. S.	3 53 8 1			śfh. p.
3 śrjeda	Erasma	Klotildy	22 Kwatemb.	3 53 8 2			9 44
4 śhtw.	Karapajija	Wojoho cżeta	23 Michała	3 52 8 3			10 25
5 pjatf	Bonifaza	Bonifaca b.	24 Simeona	3 51 8 4			10 58
6 śobot.	Benigna	Norberta	25 Hlow. Jan.	3 51 8 5			11 25

23. tydżeń. Tęxt dop.: Zap. śf. 2, 42—47; pop.: 1. Eph. 4, 16—21.

7 njedj.	1 n. po św. tr.	2 n. po swjatt.	26 1. p. sw.	3 50 8 6			11 49
8 pónđj.	Medarda	Prima	27 Jana P.	3 50 8 7			śfh. p.
9 wut.	Prima	Margarity	28	3 50 8 8			0 10
10 śrjeda	Dnofrija	Dnofrija	29 Theodos.	3 50 8 9			0 33
11 śhtw.	Barnabaśa	Antonije	30 Isaaka Dal.	3 49 8 10			0 56
12 pjatf	Bafilida	Bafilida	31 Hermiasa	3 49 8 10			1 22
13 śobot.	Tobiaśa	Antonija Pad.	1 junija	3 49 8 11			1 15

24. tydżeń. Tęxt dop.: Zap. śf. 3, 1—10; pop.: 1. 1. 21—25.

14 njedj.	2 n. po św. tr.	3. njedj. po św.	2 2. n. p. sw.	3 48 8 12			2 26
15 pónđj.	Wita	Wita	3 Nicefora	3 48 8 12			3 9
16 wut.	Engelber.	Kainera	4 Mitrofona	3 48 8 13			śfh. p.
17 śrjeda	Kawry	Marfa	5 Dorotheje	3 47 8 13			8 54
18 śhtw.	Arnolfa	Juliany	6 Theodota	3 47 8 14			9 25
19 pjatf	Gervafija	Gervafija	7 Norberta	3 47 8 14			9 51
20 śobot.	Sylberija	Sylberija	8 Bożidara	3 47 8 14			10 15

25. tydżeń. Tęxt dop.: Zap. śf. 4, 3—21; pop.: 1. 1. Tim. 6, 6—10.

21 njedj.	3 n. po św. tr.	4. njedj. po św.	9 3. n. p. sw.	3 47 8 14			10 35
22 pónđj.	Pomhajsoha	Pawlina	10 Timotheja	3 48 8 14			10 55
23 wut.	Bafilija	Agrippiny	11 Bartromja	3 48 8 15			11 14
24 śrjeda	Jana śch.	Jana śfcheczenita	12 Onofrija	3 48 8 15			11 36
25 śhtw.	Elogija	Prospera	13 Akwiliny	3 49 8 15			11 58
26 pjatf	Teremiaśa	Jana ha Paw.	14 Eliseja	3 49 8 15			śfh. d.
27 śobot.	7 spanzow.	Krescencja	15 Amosa pr.	3 49 8 14			0 26

26. tydżeń. Tęxt dop.: Zap. śf. 5, 16—21; pop.: 2. Kor. 4, 13—18.

28 njedj.	4 n. po św. tr.	5. njedj. po św.	4. n. p. sw.	3 50 8 14			1 3
29 pónđj.	Pętra a Paw.	Pętra a Paw.	16 Emanuela	3 50 8 14			1 49
30 wut.	Pawoła wop.	Paw. wopomn.	17 Leonsija	3 51 8 14			2 48

☉ Połny
męś. 2. jun.
rano 0 hōđj.
19. min. pschi-
njeśe cżopke a
plōdne wjedro.
☽ Pośleni
bęrtf. 8. jun.
popośniu 2 hō-
đjiny 41 min.
ma cżopke dnj
a śymne noży.

☉ Młody
męś. 16. jun.
rano 8 hōđ.
41 min. pokaże
na wjele deśch-
cżika.

☽ Bręni
bęrtf. 24. jun.
dop. 11 hōđjin.
21 min. pokaże
na njewob-
stajne a deśch-
cżikojtewjedro.

Stolętna
protyka:

2. rjenje; 3.
wulki deśchcż;
4. do 8. śyma;
9. rjany cżopky
dżeń; 10. nje-
wobstajne;
11. do 14. śy-
ma; 15. dżeń
a noż deśchcż;
20. rano jara
śyma; 22. do
23. jara cżopko;
24. deśchcż; 25.
śyma; 26. do
kōnża deśchcż.

1. Biełopizy*
Pizn.*
Kuhland.
3. Reśwaczi-
dło.*
5. Stara
Darbna.
6. Lubin.*
8. Śhorjełz.*
Lubnjow.
Galschtrow.*
10. Kroszyn.
11. Ortrand.*
15. Gubin.*
Numburg.
Lubań.*
Grabin.*
Brody.*
Nydwadź*
16. Damna.
17. Rakęż.*
22. Gucżina.*
Galsch-
trom.*
Mużakow*
23. Kōstkow.*
Kschibrjeż*
24. Wōstlink.*
Welecżin.*
29. Drazdżany
(śf. męsto)
Drijowf.*
Luboras.*
Kychbach.*
Żarow.*
Kosbort.*
Golisčdyn.
30. Bart.*
Śtykomorow.

Wopomnjenja
hōde dnj
8. Medarda.
15. Wita.
24. Jana.
27. 7 spanzow.
29. Pętra a
Pawoła.

1863. Julij,

praznik,
ma 31 dnjów.

Měšaczkowe
přcheměnenje.
Wjedro.
Stolětna
protyha.

Hermantki
a
šlotne wiki.

Tydženje a dnj.	Porjedžena protyha		Stara julianska Junij.	☉		Mějeje šnamjenja	☾
	evangeljska.	katholska.		šhar. h. m.	šhow. h. m.		
1 srjeda	Theodor.	Theodoricha	19 Judaša	3 52	8 14		sth. p.
2 šhtw.	Mar. do.	Marije domap.	20 Methodija	3 53	8 14		8 55
3 pjatk	Kornelija	Euloga	21 Juliana	3 53	8 14		9 26
4 šobot.	Gotdricha	Ubalrika	22 Eusebija	3 54	8 14		9 54
27. tydžen. Text dop.: Zap. št. 5, 34—42; pop.: 1 Pětr. 3, 8—15.							
5 njedj.	6. nj. po šwj. tr.	6. nj. po šwj.	23 4. n. po swj.	3 55	8 13		10 16
6 pónđj.	Esaiaša	Dominkti	24 Jana křće.	3 56	8 13		10 39
7 wnt.	Wilibald.	Wilibalda	25 Febronije	3 57	8 12		11 2
8 srjeda	Kiliana	Kiliana	26 Davida	3 58	8 11		11 27
9 šhtw.	Cyrilla	Cyrilla	27 Kónc. Pj.	3 59	8 10		11 55
10 pjatk	Felicity	Felicity	28 Cyrilla	4 0	8 9		sth. d.
11 šobot.	Marciana	Marciana	29 Pětr a Paw.	4 1	8 8		0 28
28. tydžen. Text dop.: Zap. št. 6, 1—7; pop.: Romš. 6, 3—8.							
12 njedj.	7. nj. po šwj. tr.	7. nj. po šwj.	30 5. n. po swj.	4 2	8 8		1 7
13 pónđj.	Margarethy	Anakleta	1 julija	4 3	8 7		1 55
14 wnt.	Bonav.	Bonaventury	2 Sukn. Mar.	4 4	8 6		2 45
15 srjeda	Zaposhčt.	Hendricha II.	3 Hyacintha	4 5	8 5		sth. p.
16 šhtw.	Kasacla	Mar. Karm.	4 Handrija	4 6	8 4		7 56
17 pjatk	Alexija	Alexija	5 Athanasij	4 7	8 3		8 21
18 šobot.	Eugena	Kamilla	6 Sisoasa	4 8	8 2		8 42
29. tydžen. Text dop.: Zap. št. 6, 8—15 a 7, 55—59; pop.: 1 Pětr. 2, 5—10.							
19 njedj.	7. nj. po šwj. tr.	8. nj. po šwj.	7 6. n. po swj.	4 10	8 1		9 2
20 pónđj.	Eliasa	Marthy	8 Prokopa	4 11	8 0		9 20
21 wnt.	Praxeda	Praxeda	9 Pankraca	4 13	7 59		9 41
22 srjeda	Mar. Madl.	Mar. Madl.	10 45 mart.	4 15	7 58		10 3
23 šhtw.	Apollina.	Apollinara	11 Eufemije	4 16	7 57		10 29
24 pjatk	Khyrstin.	Khyrstin	12 Prokla	4 17	7 55		11 0
25 šobot.	Jafuba	Jafuba	13 Gabriela	4 17	7 54		11 39
30. tydžen. Text dop.: Zap. št. 8, 14—25; pop.: Romš. 8, 12—15.							
26 njedj.	8. nj. po šwj. tr.	9. nj. po šwj.	14 7. n. po swj.	4 18	7 53		sth. d.
27 pónđj.	Marthy	Pantaleona	15 Kwirina	4 19	7 52		0 31
28 wnt.	Pantaleona	Nazarija	16 Athem.	4 21	7 51		1 34
29 srjeda	Bartrixy	Beatrichy	17 Mar. Madl.	4 22	7 50		2 50
30 šhtw.	Kuthy	Sulitty	18 Hyacintha	4 23	7 48		sth. d.
31 pjatk	Florentiny	Ignaca Bologn.	19 Makr. a Da.	4 24	7 47		7 55

☉ Polny
měš. 1. jul. ra-
no 7 hodj. 35
m. žane dobre
wjedro nje-
přčinješe.

☾ Pošteni
běřtl. 7. jul.
wjeczor 11 h.
18 min. pokazje
na rjenišče
dnj.

☉ Měody
měš. 15. jul.
wjeczor 11 h.
43 m. ma tje-
wobštajne wje-
bro.

☾ Přeni
běřtl. 23. jul.
wjeczor 10 h.
22 m. pokazje
na čjoptotu.

☉ Polny
měš. 30. jul.
pop. 2 hodj. 22
min. přčinješe
hřimanja.

Stolětna
protyha:

1. 2 a 3. Syma
4. čjopto; 6.
jara syma; 7.
do 18. rjenje
čjopto; 19. do
21. desččj; 22.
do kónza wulfa
čjoptota a hor-
žota.

1. Njeřwaczi-
bko.*
2. Huska.*
3. Kalama.*
4. Lubin.*
6. Bernaczižy*
Nomořalz.
Stoptnjo.*
7. Barščj.
Trjebule.*
8. Galsch-
trow.*
11. Kufow.
13. Ščěro-
škto.*
14. Grobzišč-
cjo.*
15. Kakezy.*
20. Lubij.*
27. Nowy
Gersdorf.
Wosporf.*
30. Kamjeniz.*

Wopomnjenja
hódne dnj.

2. Marije do-
mapytanje.
22. Sapoczatk
přkowch
dnjow.
25. Jafuba.
26. Panj.

1863. August,

żnienz,

ma 31 dnjow.

Měpaczkowe
pšchemjenjenje.
Wiedro.
Stołětna
protyka.

Hermanki
a
fšotne wiſt.

Tydjenje a dnj.	Porjedžena protyka evangelſka. katholiſka.	Stara julianska Julij.	☉ fšhad. h. m.	☽ fšhow. h. m.	Mjeſeſe mjanjenja	☾ fšh. fš. h. m.
--------------------	---	---------------------------	----------------------	----------------------	----------------------	------------------------

1 ſobot.	Pětra a Paw.	Pětra w rječj.	20 Eliasa	4 26	7 45	☽	8 19
----------	--------------	----------------	-----------	------	------	---	------

31. tydžen. Text dop.: Zap. ſt. 8, 26—38; pop.: 1 Kor. 10, 12 u. 10.							
2 njeđj.	10. n. po ſw. tr.	10. n. po ſw.	218. n. po ſw.	4 27	7 44	☽	8 42
3 pónđj.	Augusta	Augusta	22 Mar. Madl.	4 28	7 42	☽	9 6
4 wut.	Dominika	Dominika	23 Trofima	4 30	7 40	☽	9 31
5 ſrjeda	Oswalda	Aſry	24 Khryſtyny	4 32	7 38	☽	9 59
6 ſčtw.	Ulriki	Khryſta pſchetr.	25 Hany	4 34	7 34	☽	10 30
7 pjatk.	Donata	Rajetana	26 Hermolaa	4 36	7 35	☽	11 8
8 ſobot.	Severa	Cyriaka	27 Pantaleon.	4 37	7 33	☽	11 52

32. tydžen. Text dop.: Zap. ſt. 9, 1—8; pop.: Romſt. 2, 1—11.							
9 njeđj.	10. n. po ſw. tr.	11. n. po ſw.	289. n. p. ſw.	4 38	7 31	☽	fšh. d.
10 pónđj.	Kawrenza	Kawrenza	29 Kalinika	4 40	7 29	☽	0 42
11 wut.	Hermana	Sufanny	30 Siliasa	4 42	7 27	☽	1 37
12 ſrjeda	Klary	Kaſſiana	31 Eudosija	4 44	7 25	☽	2 37
13 ſčtw.	Aurory	Hippolyta	1 augusta	4 45	7 23	☽	3 41
14 pjatk.	Eusebija	Eusebija	2 Ščep.	4 47	7 21	☽	fšh. p.
15 ſobot.	Mar. knebju ſw.	Mar. na nb. ſtp.	3 Isaaka	4 48	7 19	☽	7 10

33. tydžen. Text dop.: Zap. ſt. 9, 19—28; pop.: Romſt. 1, 16—20.							
16 njeđj.	11. n. po ſw. tr.	12. n. po ſw.	410. n. p. ſw.	4 50	7 17	☽	7 29
17 pónđj.	Liberata	Liberata	5 Eusigna	4 52	7 15	☽	7 49
18 wut.	Augustiny	Heleny	6 Sixta	4 53	7 14	☽	8 10
19 ſrjeda	Sebalda	Sulija	7 Domicija	4 55	7 11	☽	8 34
20 ſčtw.	Bernarda	Bernarda	8 Emiliana	4 56	7 9	☽	9 3
21 pjatk.	Anaſtiſija	Franciſki	9 Matthiasa	4 58	7 8	☽	9 38
22 ſobot.	Alfonſa	Šymfronija	10 Lawrjenca	4 58	7 6	☽	10 23

34. tydžen. Text dop.: Zap. ſt. 10, 25—83; pop.: 1 Kor. 4, 1—5.							
23 njeđj.	12. n. po ſw. tr.	13. n. po ſw.	111. n. p. ſw.	5 0	7 4	☽	11 20
24 pónđj.	Bartromija	Bartromja	12 Fokija	5 1	7 2	☽	fšh. d.
25 wut.	Ludwiſi	Ludwiſi	13 Maxima	5 3	7 0	☽	0 26
26 ſrjeda	Samuela	Zeſyrina	14 Kónč. poſć.	5 5	6 58	☽	1 44
27 ſčtw.	Gebharda	Gebharda	15 Mr. k r. st.	5 7	6 56	☽	3 6
28 pjatk.	Pelagija	Šawſčtyna	16 Pót ruba	5 8	6 54	☽	fšh. p.
29 ſobot.	Jan. ſm.	Janowa ſm.	17 Flora	5 9	6 52	☽	6 42

35. tydžen. Text dop.: Zap. ſt. 11, 1—12; pop.; Romſt. 8, 18—25.							
30 njeđj.	13. n. po ſw. tr.	14. n. po ſw.	18 13. n. p. ſw.	5 11	6 50	☽	7 7
31 pónđj.	Zoſuy	Kaimunda	19 Ilandr. m.	5 12	6 48	☽	7 32

☽ Poſleni
bėrtl. 6. aug.
dop. 10 hodž.
55 min. poſaje
na rjane czop-
te mjedro.

☽ Mjody
měſ. 14. aug.
pop. 2 hodž. 52
min. ma huſto
deſčęiti.

☾ Prėni
bėrtl. 22 aug.
rano 7 hodž. 9
min. pſchijeſe
rjane dnj.

☽ Poſny
měſ. 28. aug.
wjeczor 9 hodž.
44 min. poſaje
na czoplotu.

**Stołětna
protyka:**

1. do 6. rjenje
czopto; 8. žyly
džen deſčę; 9.
do 11. pomrō-
czene njebjo a
deſčę; 13. rje-
nje; 15. w noży
mrōſ. 16. a 17.
deſčę; 18. do
25. rjenje. 26.
do 28. wſchēd-
nje hrimanja ſ
deſčęjom. 30.
a 31. deſčę.

1. Dudy-
ſchin.*
Lubin.*

3. Kulow.*
Eifenberg.*
5. Mjeſwaczi-
dło.*

10. Gubin.*
Kinsbōrk.*
Woſtrowz.*
Sčank-
now.

11. Bart.*
Dobrokuž.*
Šty Ro-
morow.

17. Šchorjelz.*
Kuhland.
Gaſſyn.*
Rumburg.
Grabin.*
Zahań.*
Wėtoſchow.

19. Kaſezy.*
Kadeberg.*

24. Gałſch-
trow.*
Kamje-
njow.*
Woſpork.*
Goliſchyn.

28. Star.*
Darbna.
29. Drtrand.*
31. Lubañ.*
Drtrand.
Lubnjow.
Brody.*
Trzebule.*
Pōzkowy.*

Wopomnienia hōdne dnj.

1. Kralowſke dawli.
23. Kōnz pſo-
wych dnjow.
10. Kawrenza. 24. Bartromj.

1863. September,

pózujeńz,
ma 30 dnjów.

Měšackowe
přcheměnenje.
Wjedro.
Stolětna
protyka.

Hermanſk
a
škótné wiski.

Dny a dnj.	Porjedžena protyka		Stara julianska August.	☉		Měsackowe přcheměnenje	☾
	evangelſka.	katholſka.		řřhab. h. m.	řřhow. h. m.		
1 wut.	Egidija	Egidija	20 Thudčeja	5 12 6 47			7 58
2 řrjeda	Abſaloma	Nahele	21 Anastasija	5 14 6 45			8 29
3 řřtw.	Mansueta	Mansueta	22 Simphor.	5 15 6 42			9 5
4 pjatt	Sw. tón.	Koſalije	23 Zacheja	5 17 6 40			9 46
5 řobot.	Nathana.	Lavr. Juſt.	24 Bartronja	5 19 6 38			10 34

☾ Pořleni
běřtl. 5. sept.
rano 2 hodž.
7 m. ma po=
mróčžene a
deřčž.

1. Damna.
2. Barščej.*
4. Neřwaczi-
dko.*
5. Žitawa.*
7. Stokpno.*

36. tydžen. Text dop.: Zap. řř. 13, 42—49; pop.: Luř. 17, 11—19.

6 wjedž.	14. n. p. řřw. řř.	15. njedž. p. řřw.	25 13. n. p. řřw.	5 20 6 35			11 29
7 pónđž.	Reginy	Reginy	26 Samuela	5 22 6 33			řřh. d.
8 wut.	Mar. nar.	Marj. narobž.	27 Gebharda	5 24 6 31			0 29
9 řrjeda	Sidonije	Gorgonija	28 Hawřtyna	5 25 6 29			1 30
10 řřtw.	Pulcherije	Miřkawřř L.	29 Jana řřm.	5 26 6 27			2 33
11 pjatt	Abrama	Protá	30 Benjamin.	5 28 6 25			3 39
12 řobot.	Bohumika	Zubencija	31 Rebecca	5 29 6 22			4 46

☾ Mětohy
měř. 13. sept
rano 5 hodž.
39 m. přřh=
njeře pěřne
wjedro.

8. Miřakow.*
- Wokbra-
možy.*
- Halřč-
trow.*

37. tydžen. Text dop.: Zap. řř. 14, 11—18; pop.: Wuřř. 24—34.

13 njedž.	15. n. p. řřw.	16. n. p. řřw.	11 4. n. p. řřw.	5 31 6 20			řřh. p.
14 pónđž.	řřw.	Řřhija powyřř.	2 Leo	5 33 6 18			6 16
15 wut.	Fřiberiřř	Mikodema	3 Mansueta	5 34 6 15			6 40
16 řrjeda	Swatember	Čuře dnj.	4 Mojzasa	5 36 6 13			7 8
17 řřtw.	Lamberta	Fřancřřřa	5 Nathana	5 38 6 11			7 41
18 pjatt	Tita	Jořefa řřp.	6 Magna	5 39 6 8			8 21
19 řobot.	Renata	Zanuarija	7 Reginy	5 41 6 6			9 12

☾ Přěni
běřtl. 20 sept.
popořřn. 2 hodž.
31 m. řřmęje
řřuře a wěřřř-
kojte wjedro.

9. Žemř.*
11. Kalawa.*
14. Draždžany
(newe m.)
- Nowořřř.
řřw.*

38. tydžen. Text dop.: Zap. řř. 14, 19—23; pop.: Luř. 7, 11—17.

20 njedž.	16. n. p. řřw.	17. n. p. řřw.	8 15. n. p. řřw.	5 43 6 4			10 14
21 pónđž.	Mattheje řř	Mattheja řř	9 Gorgon.	5 44 6 1			11 26
22 wut.	Moriřřa	Mawřicija	10 Sosuhen.	5 46 5 59			řřh. d.
23 řrjeda	Thęřle	Polixeny	11 Hyacinth.	5 48 5 57			0 44
24 řřtw.	Zana pod.	Gerarda	12 Bohumila	5 49 5 54			2 3
25 pjatt	Alcořřa	Alcořřa	13 Matern us	5 51 5 52			3 25
26 řobo.	Čypriana	Čypriana	14 řřw.	5 53 5 50			4 46

☾ Pořny
měř. 27. sept.
rano 7 hodž.
ma řřane
wjedro.

16. Kařřžy.
Řřaburg.*
19. Dřřwřř.*
21. Bart.*
- Kamřřž.*
- Wořřrowřř.*
- Řřřřřř.*
- Gubin.*
- Lubin.
- Mikorařř.
- Čřřřřř-
now.

39. tydžen. Text dop.: Zap. řř. 15, 6—12; pop.: Luř. 14, 1—11.

27 njedž.	17. n. p. řřw.	18. n. p. řřw.	15 16. n. p. řřw.	5 54 5 47			řřh. p.
28 pónđž.	Wjařřřřa	Wjařřřřa	16 Euřřmija	5 56 5 45			5 58
29 wut.	Miřřala	Miřřřa	17 Lambert	5 58 5 43			6 28
30 řrjeda	řřeronyma	řřeronyma	18 Kawemb.	5 59 5 40			7 8

Stolětna
protyka:
Wot 1. do 4.
čřřpřř řř řřř-
manjom, 5. do
9. jařřnje, 18.
do 25. njewob-
řřajne, 27. čřř-
přř a 28. do
řřw. deřčž.

23. Pořřřřa.*
28. Wiřřřřřř.*
- Trjebule.*
29. Wořřerřř.*
- Wřřřřřř.*
- Wjelecřřin.*
- Grobřřřř-
čřř.
30. řřřřř.

1863. November,

nasymnik,

ma 30 dnjów.

Męszaczkowe
pschemienjenje.
Wjedro.
Stołętna
protyka.

Hermanki
a
skótne wifki.

Tydzień a dny.	Porządżena protyka		Stara julianska Oktober.	☉		Miejsce mianjenja	☾	
	evangeliska.	katholiska.		sfbat. h. m.	sfhow h. m.		sfh. fb. h. m.	fb. h. m.
44. tydzień. Text dop.: Zap. sf. 21, 8—14; pop.: Philip. 1, 3—11.								
1 njeđz.	22. n. po sw. tr.	23. n. po sw.	20 21. n. posw.	6 51	4 35		0 7	
2 pónđz.	Wschęch dusch.	Wschęch dusch.	21 Hilariona	6 53	4 33		10 10	
3 wut.	Suberta	Suberta	22 Alberta	6 55	4 32		11 13	
4 frjeda	Korle	Korl. Borrom.	23 Jakub jap.	6 57	4 20		sfh. d.	
5 schtw.	Blandiny	Zacharija	24 Arethasa	6 59	4 28		0 18	
6 pjatf	Leonharda	Leonharda	25 Marciana	7 1	4 26		1 23	
7 sobot.	Erdmana	Engelberta	26 Demetrija	7 2	4 25		2 30	
45. tydzień. Text dop.: Zap. sf. 24, 10—16; pop.: Philip. 3, 17—21.								
8 njeđz.	23. n. po sw. tr.	24. n. po sw.	27 22. n. posw.	7 4	4 23		3 83	
9 pónđz.	Bożibara	Ursina	28 Terenca	7 6	4 21		4 50	
10 wut.	Marcz. l.	Tiberija	29 Anastasije	7 7	4 19		6 3	
11 frjeda	Marcz. b.	Marczina bift.	30 Cenobija	7 9	4 18		sfh. p.	
12 schtw.	Mobesta	Ewagrija	31 Stachisa	7 11	4 16		5 4	
13 pjatf	Arkadija	Stanislawa	1 novembra	7 13	4 14		6 1	
14 sobot.	Levina	Klementiny	2 Akindina	7 15	4 13		7 10	
46. tydzień. Text dop.: Zap. sf. 24, 24—27; pop.: Gal. 6, 7—9.								
15 njeđz.	24. n. po sw. tr.	25. n. po sw.	3 23. n. posw.	7 17	4 12		8 23	
16 pónđz.	Edmunda	Edmunda	4 Jana jap.	7 19	4 11		9 45	
17 wut.	Huga	Dthmara	5 Galakteo.	7 20	4 10		10 0	
18 frjeda	Hesychija	Hesychija	6 Pawola	7 21	4 9		sfh. d.	
19 schtw.	Hilzbiety	Hilzbiety	7 Hierony.	7 23	4 8		0 16	
20 pjatf	Fofutny pjatf.	Benigna	8 Sept. m.	7 25	4 7		1 33	
21 sobot.	Mar. woopr.	Mar. woopr.	9 Onesifa	7 26	4 6		2 47	
47. tydzień. Text dop.: Zap. sf. 25, 6—15; pop.: 2. Kor. 5, 1—6.								
22 njeđz.	25. n. po sw. tr.	26. n. po sw.	10 24. n. posw.	7 28	4 5		4 1	
23 pónđz.	Klemenca	Klemenca	11 Viktora	7 29	4 4		5 13	
24 wut.	Chryfog.	Chryfogen.	12 Jana jalm.	7 31	4 3		6 23	
25 frjeda	Katrżiny	Katrżiny	13 Jana Chr.	7 33	4 2		sfh. p.	
26 schtw.	Konrada	Konrada	14 Filipa	7 34	4 1		5 2	
27 pjatf	Hunczerja	Wasileja	15 Jap. posć.	7 36	4 0		5 55	
28 sobot.	Ruffa	Sosthena	16 Zap. post.	7 37	4 0		6 54	
48. tydzień. Text dop.: Serem. 31, 31—34; Ps. 100. Jan. 17, 3.								
29 njeđz.	1. njeđz advent.	1. n. adventa	17 25. n. posw.	7 38	3 59		7 56	
30 pónđz.	Handrija	Handrija	18 Platona m.	7 40	3 58		8 59	

☽ Pořleni
bértl. 3. nov.
pop. 4 h. 24 m.
ma hrojne wje-
dro.
☽ Włody
męř. 11. nov.
rano 8 h. 49 m.
ma rjenjeře
dny.
☽ Pręni
bértl. 18. nov.
rano 3 h. 34 m.
pořaje na
deschę a řnęh.
☽ Pořny
męř. 25. nov.
dop. 9 h. 51 m.
pořaje na rja-
ne cjopte dny.

Stołętna
protyka:
1. hacź do 14.
dże deschę a je
řyma. 16. dże
řnęh; 17. do
20. je deschę;
51. do 26. je
cjopto a rjenje
każ w lęcje.

Wopomnjenja
hådne dny.
1. Kralowřke
dawki.
2. Kermu-
řcha: bart-
řka, huczi-
njanska,
9. kluffchan-
řka, rach-
lowřka bu-
ficż. wořa-
by,

2. Nowofalz.
Rychwad.*
Hróđf.*
Fufow.*
Hrodny.*
Kobland.
3. Wart (lane
wifki).*
4. Draż-
dzam.*
4. Reřwaczi-
dło.*
Kadeberg*
6. Stara
Darbna.*
7. Trjebule.*
9. Gubin.*
Lubnjow.
Kosbórf.*
10. Halsch-
trow.*
Danna.
11. Pořęznija.*
16. Stotprjo.*
Rychbad.*
Pizn.*
17. Jajonża.
18. Kalezj.*
23. Wosport.*
Lubin.
24. Sty Ko-
morow.*
Dobrotug*
25. Kadeburg*
Żemr.
28. Żitawa.*
30. Wiftopizy.*
Gassyn.*
Přibibue.*
16. mianakaff.
20. pofutny
pjatf.
30. Handrija.

1863. Dezember;

hodownik,

ma 31 dnjów.

Męścackowe
přchémějenje.
Wjedro.
Stolětna
protyka.

Sermanki
a
řfótne wisk

Zndjenje a dny.	Porjedžena protyka		Stara julianska November.	☉		Měsjeće imamjenja	☾	
	evangeljska.	katholska.		řřhad. h. m.	řřhow. h. m.		řřh. h. m.	řřh. h. m.
1 wut.	Longina	Pawliny	19 Abadiasa	7 41	3 57		10	3
2 řrjeda	Aurelije	Franca Kav.	20 Reh. z D.	7 42	3 56		11	8
3 řřtw.	Fr. Kav.	Borbory	21 Mar. wop.	7 44	3 56		řřh.	d.
4 pjatk	Borbory	Sabbasa	22 Filamona	7 45	3 55		0	12
5 řobot.	Amořa	Wiskawřa	23 Amfilocha	7 47	3 55		1	19
49. tydžen. Text dop: Jeř. 40, 1-5; Maleachi 4, 1-2; 1. Tim. 1, 15.								
6 njeđ.	2. njeđ. adventa	2. njeđ. advent.	24 26. n. p. sw.	7 48	3 54		2	27
7 pónđ.	Markwarda	Ambrosija	25 Klementa	7 49	3 54		3	39
8 wut.	Mar. podj.	Mar. podj.	26 Jurija	7 50	3 54		4	41
9 řrjeda	Agrippin.	Leofadije	27 Jakuba m.	7 51	3 53		6	5
10 řřtw.	Judithy	Welchiada	28 Šćěpana	7 52	3 53		řřh.	p.
11 pjatk	Damasa	Damasa	29 Paramona	7 52	3 53		4	48
12 řobot.	Epimacha	Dionysije	30 Handrija	7 54	3 53		6	2
50. tydžen. Text dop: řagg. 2, 7-10; 1. Mořř. 49, 18; 1. Tim. 2, 4-5.								
13 njeđ.	3. njeđ. adventa	3. njeđ. advent.	1 dec. n. ad.	7 56	3 53		7	22
14 pónđ.	řřidora	Mikasta	2 Habkuka	7 56	3 53		8	43
15 wut.	řgnaza	řhryřtinj	3 Sofrona	7 57	3 53		10	4
16 řrjeda	řagnaz. dnj	řagnaz. dnj	4 Borbory	7 58	3 53		11	21
17 řřtw.	řřaaka	řazara	5 Sabbasa	7 59	3 53		řřh.	d.
18 pjatk	Wunibalda	Theolima	6 Mikławřa	8 0	3 53		0	36
19 řobot.	Reičarda	řořyma	7 Ambrosija	8 1	3 54		1	51
51. tydžen. Text dop; Jeř. 12, 2-5; 5. Mořř. 18, 19-19; 1. řan. 4, 9.								
20 njeđ.	4. njeđ. adventa	4. njeđ. adventa	8 2. n. adven.	8 2	3 54		3	3
21 pónđ.	řascha	Domascha †	9 Mar. podj.	8 2	3 54		4	12
22 wut.	Beata	řlora	10 Minasa	8 3	3 55		5	17
23 řrjeda	Dagoberta	řiftorije	11 Daniela	8 3	3 55		6	16
24 řřtw.	řatow. dnj	řatorija	12 řpiridiona	8 3	3 56		7	8
25 pjatk	řatow. dnj	Hodownikza	13 Eustraca	8 4	3 57		řřh.	p.
26 řobot.	řatow. dnj	řchćěpania	14 Thyřza	8 4	3 58		5	45
52. tydžen. Text dop: Jeř. 40, 27-31; řř. 103, 8-18; řub. 24 a 25.								
27 njeđ.	řatow. dnj	řatow. dnj	15 3. n. adven.	8 4	3 58		6	47
28 pónđ.	řjerwin. džćži.	řjerw. dž.	16 Aggaja	8 5	3 59		7	50
29 wut.	řřathana	Domascha	17 řtar. w ótc.	8 5	4 0		8	54
30 řrjeda	Dawita	řonorija	18 řwatemb.	8 5	4 1		9	58
31 řřtw.	řylweřtra	řylweřtra	19 Bonifaca	8 6	4 2		11	4

☉ Pořłeni
běřtl. 3. dez.
popořn. 1 hod.
3 minut. ma
řymny wětr a
jařne njeđjo.
☾ Měsjeće
měř. 10. dez.
wjećřor 9 hod.
14 min. ma
wulki řněř a
wulka řymu.
☾ Přěni
běřtl. 17. dez.
řano 0 hodž.
34 min. pořaje
na cřoplifće
dnj.
☉ Pořłny
měř. 25. dez.
řano 3 hodžin.
40 minut. ma
mało řněřa
ale wjele
mjeřřnjenja.

1. Bart a
lane wisk.
2. Neřwacři-
dło.*
7. Džěje.*
Dřjowt.*
Brodh.*
Mikoras.
8. řalř-
trow.*
9. řiřenberg.*
řrořřyn.
11. řtara
Darbna.
14. řuboras.*
řřóřł.
15. řarřćej.*
řřřibřjeg*
16. řakeřy.*
19. řojereřy.*
řřejbule.*
21. řulow.
řřuřakow.*

Stolětna
protyka:
1. a 2. řněř;
3. do 8. nje-
wobřajne wje-
bro; 10. wulki
řněř a wulka
řyma; 11. a 12.
wulka řyma;
13. a 14. řněř;
16. do 20. jařne
njeđjo a řara
řyma; 21. do
řonza řymne
dnj.

- Wopomnjenja
hodne dnj.
16. řwatemb.
ber.
 21. řomascha.
 24. řatorija.
— řřalowřka
reņřa.

W u l i c k o w a n i e d a n i e .

Kapitał.	3 Procent.		3 1/2 Procent.		4 Procent.		4 1/2 Procent.		5 Procent.		Kapitał.
	lężnie.	męszacynie.	lężnie.	męszacynie.	lężnie.	męszacynie.	lężnie.	męszacynie.	lężnie.	męszacynie.	
tol. nęgl. np.	tol. nęgl. np.	tol. nęgl. np.	tol. nęgl. np.	tol. nęgl. np.	tol. nęgl. np.	tol. nęgl. np.	tol. nęgl. np.	tol. nęgl. np.	tol. nęgl. np.	tol. nęgl. np.	tol. nęgl. np.
1	9	7/10	1 5/10	9/10	1	2	1 33/100	1 1/10	1 5	1 9/10	1
5	4 5	3 7/10	5 2 1/10	4 1/10	5	—	6 7 1/10	5 1/10	7 5	6 9/10	5
10	9	7 5/10	10 5	8 1/10	12	—	13 5	1 1 1/10	15	1 2 5/10	10
15	13 5	14 1/10	15 7 1/10	1 3 1/10	18	—	20 2 3/10	1 6 1/10	22 5	1 8 8/10	15
20	18	15	21	1 7 1/10	24	—	27	2 3 1/10	—	2 5	20
25	22 5	18 7/10	26 2 1/10	2 1 1/10	—	—	—	2 8 1/10	1	—	25
30	27	22 5/10	1 1 5	2 6 1/10	1 6	—	—	3 3 1/10	1 1 5	3 1 1/10	30
35	1 1 5	2 6 3/10	1 6 7 1/10	3 6/10	1 12	—	—	3 9 1/10	1 15	3 7 5/10	35
40	1 6	3	1 12	3 5	1 18	—	—	4 4	2 7 5	4 3 8/10	40
45	1 10 5	3 8 1/10	1 17 2 1/10	3 9 1/10	1 24	—	—	4 5	2 7 5	5 6 1/10	45
50	1 15	3 7 5/10	1 22 5	4 3 1/10	2 2	—	—	5 6 1/10	2 15	6 2 5/10	50
60	1 24	4 5	2 3	5 2 1/10	2 12	—	—	6 7 5/10	3	7 5	60
70	2 3	5 2 3/10	2 18 5	6 1 1/10	2 24	—	—	7 8 1/10	3 15	8 7 1/10	70
80	2 12	6	2 24	7	3 6	—	—	8 9	4	10	80
90	2 21	6 7 5/10	3 4 5	7 8 1/10	3 18	—	—	9	4 15	—	90
100	3	7 5	3 15	8 7 1/10	4	—	—	10	4 15	11 2 5/10	100
200	6	15	7	17 5	8	—	—	20	9	12 5	200
300	9	22 5	10 15	26 2 1/10	12	—	—	13 15	15	17 5	300
400	12	—	14	1 5	16	—	—	18	20	—	400
500	15	1 7 5	17 15	1 13 7 1/10	20	—	—	22 15	25	2 2 5	500
1000	30	2 15	34	2 27 5	40	—	—	45	50	4 5	1000
5000	150	12 15	175	14 17 5	200	—	—	225	250	20 25	5000

W ul i c k o w a n i e , każ wysoke 1 punt pšchudze, pšyż zentnar 1, 2, 3 haż 100 tol. pšaci.
Zentnar ma 100 puntow; 1 tol. 30 nęgl., 1 nęgl. 10 np.

gent. fl.	punt. nęgl. np.	zent. fl.	punt. nęgl. np.	zent. fl.	punt. nęgl. np.	zent. fl.	punt. nęgl. np.	zent. fl.	punt. nęgl. np.	zent. fl.	punt. nęgl. np.	gent. fl.																		
													zent. fl.	punt. nęgl. np.	zent. fl.	punt. nęgl. np.	zent. fl.	punt. nęgl. np.												
1	3	11	3	3	21	6	3	1	9	3	41	12	3	51	15	3	61	18	3	71	21	3	81	24	3	91	27	3		
2	6	12	3	6	22	6	6	32	9	6	42	12	6	52	15	6	62	18	6	72	21	6	82	24	6	92	27	6		
3	9	13	3	9	23	6	9	33	9	9	43	12	9	53	15	9	63	18	9	73	21	9	83	24	9	93	27	9		
4	1	2	14	4	2	24	7	2	34	10	2	44	13	2	54	16	2	64	19	2	74	22	2	84	25	2	94	28	2	
5	1	5	15	4	5	25	7	5	35	10	5	45	13	5	55	16	5	65	19	5	75	22	5	85	25	5	95	28	5	
6	1	8	16	4	8	26	7	8	36	10	8	46	13	8	56	16	8	66	19	8	76	22	8	86	25	8	96	28	8	
7	2	1	17	5	1	27	8	1	37	11	1	47	14	1	57	17	1	67	20	1	77	23	1	87	26	1	97	29	1	
8	2	4	18	5	4	28	8	4	38	11	4	48	14	4	58	17	4	68	20	4	78	23	4	88	26	4	98	29	4	
9	2	7	19	5	7	29	8	7	39	11	7	49	14	7	59	17	7	69	20	7	79	23	7	89	26	7	99	29	7	
10	3	—	20	6	—	30	9	—	40	12	—	50	15	—	60	18	—	70	21	—	80	24	—	90	27	—	100	27	—	30

Někotři europiřzy weřchojo.

Jan, kral ſakřki, roďz. 12. dezembra 1801; ženjeny ř Amaliu Auguřtu, bajeřkeř pryņzeřřnyu, roďz. 13. novembra 1801. Dřeći: 1) Wjedrić Auguřt Albert, roďz. 23. ģaperleje 1828: ženjeny ř pryņzeřřnyu Karolu ř Wařa, roďz. 5. auguřta 1833; 2) Marja Ģilřbjeta, roďz. 4. februara 1830, wudowa njebo ģenuřiřřkeř wójwody řerdinanda: 3) Wjedrić Auguřt řuriř, roďz. 8. auguřta 1832, ženjeny ř portuĝalřkeř pryņzeřřnyu: Ģanu Marju, roďz. 21. julija 1843; 4) Sofia, roďz. 15. mjerza 1845.

Wjedrić Wylem L., kral pruřřki, roďz. 22. mjerza 1797. řranz řořeř, řħěžor rakuřřki, roďz. 18. auguřta 1830. Alexander II., řħěžor ruřřki, roďz. 29. ģaperleje 1818. Napoleon III., řħěžor franĝořřki, roďz. 20. ģap. 1808. Abdul Aziř, řħěžor turkowiřřki, roďz. 9. febr. 1830.

Marĝmilian II., kral bajeřřki, roďz. 28. novembra 1811. Leopold, kral belĝiřki, roďz. 16. dezembra 1799. Wjedrić VII., kral danřřki, roďz. 6. oktobra 1808. Ota I., kral ĝrićiřřki, roďz. 1. junija 1815. řuriř V., kral ģanoverřřki, roďz. 27. meje 1819. Wylem III., kral niederlandřřki, roďz. 19. febr. 1817. Louis I., kral portuĝalřřki a alĝarbiřřki, roďz. 31. oktobra 1838. řius IX., bamř romřřki, roďz. 13. meje 1792. řiktor Emanuel, kral italiřřki, roďz. 14. mjerza 1820. řřabellta, kralowa řřpaniřřka, roďz. 1. oktobra 1830. řorka XV., kral řřweřřki, roďz. 3. meje 1826. Wylem, kral württembergřřki, roďz. 27. řeptembra 1781. řiktoria, kralowa jendřelřka, roďz. 24. meje 1819. řiřķawřř, wjeřć ģzornohórřki, roďz. 6. dezembra 1841.

1.

Bomģaj Wóř wam!

Dwě tařle řtej bylej, na kotrymajř je Wóř tón Ĥnjeř nam ģřłowjeķam řwoju řwřatu wolu řjewiř; teřtamentaj řtaj dwaj, we kotrymajř je nam Wóř tón wóřz řwoje řlubenja je wudřželiř; dwě wocřřř řtej, ř kotrymajř po řřwěćze řo rořřladowacř, a řo třć wulkřř řkutřkow Wóřeje wřřćehomžneje ruķi řwjeřřelić mōžemy; nořř řtej dwě, na kotrymajř řħodřřimy a dwě ruřř řtej, ř kotrymajř dźělamy. Ĥunje taķ je dwoje, řćtoř je nam ř temu jara treřbne a nuřne, řo Wóř luby řnjeř nam we nařřim řiwenju a powoķanju pomģa; dwoje, řćtoř nam pobrachowacř njeřřnje, řdřř řo ģzemy Wóřeģo řohnowanja a jeģo pomōřř we wřřćem ģzařřu trořřtowacř; dwoje, řćtoř dřřbřimy wot preņeģo januara ģacř do pořřenjeģo dezembra řwěru ģřinić, řo by řo nam řa řřle lěto mile řřlōncřķo Wóřeje ģuadř řjenje řwěćřķlo; dwoje řćtoř dřřbř řo, řař řěķarřřwo we ģapřřřř, jene do druģeģo pēķnje meřřćeć, řo byģřmy přřćeb wřřćelakej řħorořećřu ģřěķa a duřće; přřćeb nuřřu a ģuģjenřřtwom we řwojim domje taķ wjeķe ģacř mōžno byřli wobarnowani. Wěřćze wy, lubi ģřitarjo, řćto to dwoje je? Ĥpěwacř a dźělacř to je! Ĥōžde řamo wot řebje řiřom wjeķe pomģa. Ĥpěwacř a řo ř Wóřu modlić, to duřću wōřřćewi a ju pola Wóřa řdřerři; dźělacř ř ruķomaj neřřćto dobreģo, řo dořřř wuřřř

přřćinjeķe, řo řo řćřiwóřta pōřřřwa dopřřelni: nařř wřřćědnř řřlěb daj nam dřenřa.

Řiřom pobořřny Dawit to wōřřwěďećři, řdřř (řř. 37, 25) řjeknje: ja řřm mķody byř a řřm řo řeřtarit a njeřřřm ģiřćeķe niģdy widřřil, řo by prawy, to řěķa tón, řiř je řo řpawnje modlit, byř wopuřřćeķeny abo jeģo řřmjo řřlěb přřtaķo; a wot pilneģo bura prařř řalomo, Dawitowy mudřř řřn, (přřćiřř. 12, 11 a 28, 19) řćtoř řwoju roľu dźěķa, buďže řřlěba dořć mēć, řćtoř paķ pōřřny řħodřři, buďže řħudobř dořć mēć. řćtoř řo we tutyģ řřlowaģ jako stare řřonjenje wupraji, to řo ģiřćeķe dřenřa a we najnowiřřćim ģzařřu jako wěrne a wěřte wupōķaķe. řćtoř ģřze, řo by jemu pomģane byķo, tón řpěwaj a dźělaj. Wřřćeř řpěwanje a modlenje wupōřřć řebi řōždy řohnowanje a ģnadu Wóřřu, přřćeř dźělamořć a řpōřřniwořć řtaraj řo řōždy wo řwoje řboķe na řemi. Wřřćetoř, řdřř na luďři řeďřbujemy a widřřimy, řo řo řim we nićřim njeķa prawje řabřić, řo řo řeni wot jeneģo lěta do druģeģo lěpe nimaju, a druřř řřlubřćo do řħudobř, nuřř a ģuģjenřřtwu lěřeķa, dģa mōžemy ř wjeķřa prařřiķe, na tym je wina, řo woni abo njeřřu řpěwali abo njeřřu dźělali abo woboķe njeřřu ģřiniřli.

řa wěm, řo jedřn a druģi, řdřř to ģřřta, buďže řjek: to Wóř wě, řo řřm řa řřle lěto dořć a na dořć dźělacř mēķ; ja njeřřřm pōřřny řħodřřil, řřm rano řaķe řřawaķ a wjeķōř pōřřķe řo lěķaķ a toľa nićřo nimam. řemu ja prařřu, tu řo prařřa: řaķe dźěķo řř dźělak a

kaž by jo wobstaral. Někotři wjele sapočnu a mačo dofonjeja. Šchtóž wjele pschima, wjele šhubi. Někotři pał džělaja a khódba tola prófni, czinja febi wjele nje-nusneho džěla, běhaju jow a tam a tola s teho ničžo won nje-pschindje. Pšchetóž hojbje, haty a sahrody hifacze nifoho njejsu wobohacžile. Abó woni su podobni na khoroj na wěži zhrkwje, kiž jow a tam šo mota, kiž šo dženska wot wětra s polonja, jutje wot wěšitka s wječžora wobwjertnje. Woni sapočnu kóždy džěn něscho noweho a nje-pschinješu žane džělo k prawemu kónzej. Tajke džělo wopravdžje ničžo njewunješe. Šchtóž dweju sajazow loji, žaneho nje-popanje.

Tola pał budža někotři prajicž, ně! my šmy šo přozowali wot ranja do wječžora, my šmy w twjer-dym džěle stejěli na polach a w bróžnjach, my šmy wschitko po rjebže a kaž šmy móhli na najlěpje czinili a tola njeje widžicž, šo šmy s teho wužitka měli. Tym praju ja: wy drje seje wschitko s džělanjom šamym twungowacž chzpli. Hdy by to byto, dha šo njebyščeže trjebali spobžiwacž, šo Nimasch s wotnom nutěhlada. Želi šo njejsce „džělo“ se šelu: „špěwa“ šacžinjeli, dha wam wone ničžo pomhacž njemóže. Špěwaj a džělaj woboje hromadže šluscha, jene šamo jo nječžini.

Šhětsje, hdyž to praju, družu šmój hłób šběhnje, kiž ma pobožne bjeswocžo a wonhlada, jako by byl dobrý špěwat a modler. Čžoho dla, tak wón rjeknje šym dha tola ja do nusy a hubjenstwa pschischo, hacž runje šym špěwal a šo modlił? Šlaj! ja šym, praji tón, kóžde ranje šwoje pacžerje špěwal, ja šym kóždu njebjělu kemšči byl, ja šym doma se šwojimi khwalobne kěrluschje špěwal, ja njejšym ničžo teho škom-džil, šchož šo wot šwěrneho kšesescžijana žada a tola je nje Wóh wopuschcžil, tola mi to ničžo njeje pomhako, tola šym hłubšcho do dolha šalěšl. Posaž mi twóju ruku, wotmolwju ja temu, a hdyž ta je běla kaž šněh a mjěška kaž moschl, dha móžu jemu rjez: luby pschecželo, ty šy šhlěb bjes džěla docžakał; kofosch, kotraž njechrjeba, žaneho šornješčka njenamka a šchož přbzu lutuje, tón šwoju móščen wobkranje. Wóh je kóždemu dvě ruzy dał a to niz bjes wěsteje pschicžiny. Wutrobu šběhni k njebju, ruku šlož na džělo. Špěwaj, praji šo, a džělaj. Špěw přjedy a na to: džělo. Šchtóž to pschewobroczi, tón wscho wopał czini a se wschēm džělom šo ničžo nje-dofonja, hdyž šo přjedy njeje špěwalo. Šladaj šo kóždy, šo njeby šo jemu kaž tam-nemu móžnemu duchownemu we Žendželšfejšklo, kiž bě kralej Žendričej VIII. we wschěch wěžach k woli

był a febi psches to wulku čžesč a šchwarne bohastwo dobył, kiž pał bu, jako febi kralowstu njehnadu bě pschicžahnul, se šwojeho hamta do zusy wuhnath. Jako šo jeho pošlenja hodžinka bližesche, prajesche wón: hdy bych ja tola s tej šamej šwěrnoscžu, s kotrejž šym tutemu šwětnemu kralej šlužil, mojemu njebještemu knješej-poddath byl, dha něł njebych byl wopuschcženy. Nesabudž ničto šowo: budž pobožny a šadžerž šo prawje, tajkim šo napošlěd derje pónidže. Špěwaj a džělaj tež to lěto, kotrejž nastupasch, dha budže hnada Wóža we Šhrystuša Žesuša a měř, kiž wšchi je dhyli wschitkón rosom, a šbože a šrowje twój džěl. Š temu pomhaj Wóh.

2.

Šlusze k hudancžkam.

Prěnje hudancžto na l. 1862: je šob, družo: plak, tšecze: kara.

Dokelž seje lěšča, lubi czitarjo, kóždžicžki tybžen we Šerbškich Nowinach rjane hudancžka pošlicžene do-stali, a po tajkim šo pschedenaf boji, šo wasche šuby móhl dale bóle tupicž psches to, šo wam tu worjedi k roškufujenju pschepodawa, dha je wón febi přjodł wšak, hudancžka lěšča wonka wostajicž. Tola pał nje-može wón šo šbžeržecž jene jenicžke pschistajicž, kotrejž šo šaloži na šary wobras, kiž šo we jenej zhrkwi w Šaksfej namaka.

Mi prajcže, lubi pschecželjo,
Šchtó šu czi šchtyrjo mužojo?
Tón přeni czishe prajesche:
Ja ša waš wschitkich modlu šo.
Tón družu šhroble rycžesche:
Ja ša waš wschitkich bėdžu šo.
Tón tšeczi drje šo šhwalesche:
Ja wschak waš wschitkich šejimju;
Tón šchtwórtly pał šo šmėšesche:
A ja waš wschitkich šezeru.

3.

Jan a pschedenaf šo wo protyžy rošrvcžujetaj.

Pschedž. Ššlubicž a dacž je wjele. Wěrnoscž teho šłowa ja se šhonjenja wobšwědcžu.

Jan. Kak dha to?

Pšchedž. Ja šym tebi kónsche lěto, hdyž šo wo prothyžy rosrhczowachmoj, šlubil, šo chžu tebi wot wjažy tajkich šwědkow Šhryštufowych powjedacž, kotrychž mjena we prothyžy steja.

Jan. Haj! to šy šlubil a ja šebi myšlu, šo budžesh šlowo dzeržecž.

Pšchedž. Ja pač njewěm, wot koho tebi dyrbjal powjedacž!

Jan. Ja pač wěm šo dopomnicž, šo šy chžyl wot Pantraza a Serwaza, wot Winzenza a wot Antonija a wot ptacžeho kwaša rhyčecž.

Pšchedž. Těho dla wšchal praju ja: šlubicž a dacž je wjele. Ššlubicž mōže jedyn ložžy něšcto, ale to potom dzeržecž a čžinicž, to je čžežko. Hdžeha we prothyžy Antonij a Winzenz stejitaj?

Jan. Džen Antonija je 17. januara; džen Winzenza je 22. januara.

Pšchedž. Po tajšim dyrbjju najprijedy wot Antonija rhyčecž. Antonius bě šo w Eghyptowškej narodžyl a to w l. 251. Těho nan bě bohathy a nahladny muž we Rōmi njedaloko mēšta Herakleopolisa. Wōn bu wot šwojeju staršcheju, kotrajž do Šhryštufa wěrjeshctaj, we wšchej pobožnosći wotczehnjeny. Tola nje-měješche wōn žanu škladnosć, šo by l wulkej wucženosći pšchischoł. Wōn šnajeshche jenož koptišk, niz pač gričisflu rhyč. Biblija pač bě jemu derje šnata. Jako džěcžo hžžom bě wōn najbōle šam ša šo. Wo towarštwu š bruhimi džěcžimi njerodžeshche, ale doma šedžo bibliju čžitashche. Jako bě dwazeczi lět starh, wumrjeshctaj jěho staršchej, šawostajo jemu wulle hodpodarštwu a mlědschu šotru, ša kotruž šo staracž měješche. To šo je-mu pač njelubeshche, woracž a wšććicž a pola hlabacž. Po jěho myšlach šdashche šo jemu ša kšcheshčžijanow najšprawniškche byčž, ščtož běchu přeni kšcheshčžijenjo we Žerusalemje čžinili, šo mējachu wščitko pšches jene, šo pšchedachu šwoje kubla a žiwnosće a džělachu je bjes wščitkich, ša tšm, hačž komu potrešbne běšche. Tajše a temu podobne myšli šo we nim mōžnje hibačhu, hdyž bě we šamotnosći abo we Božim domje. Šta šo pač jedyn džen, šo runje do šhromadžišnyh stupi, jako šo se ščženja wot bohateho mlōdženza te šlowa přjōdł čžitachu: chžeshčli byčž dokonjany, dži, pšchedaj, ščtož šamōžesh a rosdaj to šamo kšhudym ludžom, dha budžesh ty mēčž ščaz we njebješbach, a pšchidž a pōj ša mnu. Wōn šebi myšleshche, šo je to Bōh l njemu rhyčal a džěšche a rosdari wščitke šwoje kubla š tšm

wumēnjenjom, šo dyrbjja šo jemu a jěho šotši wščitke gmejnške dawanja špuschecžicž. Ša šwoju šotru bě wōn šebi hšchecže něšcto pjenjes ššhowal. Jako pač nēlotry čžas na to ščženje pošluchashche, šo šo jedyn nješmjje wo jutšišči džen staracž, dha rosdaj wōn tež tute pjenjesh kšhudym a dowēri šwoju šotru towarštwu kšcheshčžijanškich kšženjow, kotrež běchu šo na to ššenočžile, šo byčhu mlōdnyh ludži wotczahnyše. Wōn šam bě we bliskosći šwojeje narodneje wšh we šamotnosći živy a jenož kšlěd se šelu a šamu wodu wužiwashche. Ščtož šebi wšche teho š ruku warbowashche, to wōn kšhudym rosdželi. W tamnej wokolnosći wjele kšcheshčžijanow we šamotnosći bydleshche. Pšchetōž w tamnym čžasju hšchecže wšchuje njebē, šo šo tajžy ludžo do puščžinow podachu, kaž to pošdžišcho čžinjachu. Tych Antonius wophtowashche, š nimi šo rosrhczowashche, wot nich wuknyšche šo modlicž, šo šapřecž, ščezplivy byčž, Šhryštufa lubowacž a pšchezo dokonjanschi kšcheshčžijan byčž.

Jan. Šsu dha tajžy, kiž we šamotnosći bydla, žhle bje-wšcheho šphtowanja a bēdženja.

Pšchedž. Nē! mōj wujo, šphtowanja tež na tych pšchidnu, kššž se šwēta šo šdaluja a š nim žaneho towarštwu mēčž njechabža. Tež Antonius mēješche čžasny, we kotrychž bu čžežžy šphtowanh. Čžert šo jemu bližeshche a jemu přjōdł kšabžeshche, kač hšupy wōn je był, šo je wščitke šwoje kubla přjecž dal; wōn čželny lošcht a čželnu žadosć we nim budžeshche, a pšches njewēru a dwēlowanje jěho šawjeshčž pytasche. Antonius pač wosta šwērnny a njedashche šo wot šwojeho šbōžnika wotwjesčž. Wōn doby šebi š tšm pokoj dušche. Bōle dale wōn šo do puščžiny šhubi, šo by šwētej čžeknył, a bōle jěho kšcheshčžijenjo ša pobožneho muža mējachu, šo pola njeho rošwucženje a trošcht a šamo wuhojenje wot kšhorosčžow pytachu. Pšches to je wōn šebi šlawne mjeno dobył. Wōn je jako šakožer mničhowštwu hšchecže nēł wšhōžy čžeshčženy, hačž runje to druhi, w Eghyptowškej narodženy muž, š mjenom Pachomius je był, kiž je wēšte wustajenja ša kloštrške žiwjenje postajil. Antonius je jenož tōn był, kiž je přeni to wucžil a se šwojim pšchikšladom wobtwjerbžil, šo žiwjenje we šamotnosći mjedžene je ša kšcheshčžijana jara wužitne a šlužōmne. Š njemu do puščžiny pšchidžechu mlōdži ludžo, kotrymž wōn přēdowashche a wukōžowashche, kaške šbože a žohnowanje to je, hdyž kšcheshčžijan š mudrosčžu wšcheho wobēndženja se šwētom šo hlada a we potajnym šwojemu Bōhu šluži. Tuta rhyčž šo tšm mlōdžicžam derje lubjeshche; woni wostachu

we puscjinje, poszczachu a modlachu so a bęchu po tajkim přeni mnichojo. Antonius pak druhdy puscjinu wopusczi a poda so do Alexandrije. Tam bě w l. 311, jako bě křęzor Maximin wulke a surowe pschesczehanje křesczijanow pschifasal, a wothladowasche s wulkej swěrnoscju jatych. Druhi ras, we czasu, jako bě Arianska swada we raniškej zyrkwi wudyrka, pokasa so wón we Alexandriji a předomasche tam móznje, so wjele póhanow k wěrje do Jesom Křhysta pschestupi. Wot njeho so wě, so je 105 lět starý w l. 356 wumrjel. Wón bě pschifasal, so dyrba jeho woblednjene częto něhdze we potajnym kucziku sahrjebacz. To so pak stalo njeje. We dzekatym lětsotetku je to šamo do Franzowskeje so dowjelo, hžęz bu we czasu móra, kotremuž woheń swjateho Antonija rěkadu, jeho row wjele wopytany.

Jan. Rakla to je khoroscj byla, woheń swjateho Antonija?

Pschedj. To je žalofnje hrosna khoroscj byla. Kóhóz je wona nadpanyla, temu su stawy pschi strowym žiwocje huńle a hinyte a žana lékařska pomozna wěz njeje temu wobaracz móhla. Tęhdy je jich wjele tšřaz człowekow w Franzowskej hubjeneje šmierce wumrjelo!

Jan. To pak je žalofna khoroscj byla!

Pschedj. To ty njewěršč, s kajtimi žalofnymi a częžtimi khoroscjami a czwilemi je Boh tón knjes našču hrěšchnu schlachtu domapytal. Tym pak, kotřř Boha lubuja, dyrba wschitte wězy klěpschemu šluzič. Wulka je tola tež ta žaloscj byla, kotraž je křesczijanow tšřčila w czasach, hdyž su so jich njepšcheczelo na nich dali a jich surowje pschesczehali. Šjawnu pschiklad tajkeje žaloscje je Winzenzowe žiwjenje.

Jan. Winzenz? Dima tón šwój džen na 22. januara?

Pschedj. Winzenz to rjeka dobywarški! Nad nim je so teho šlowa wěrnoscj wopokasala: budž swěrný hacž do šmierce, so by kónu teho žiwjenja dostal. Wón je 22. jan. 304 po Křhystušk w Saragošy we Španiskej wumrjel. Jeho mjeno bě we šwojim czasu jara šlawne we zřkej křesczijanskej zyrkwi. Augustinus praji, so Winzenz je częscjený byl, tak daloko hacž so koleno je šhibowalo we mjenje knjesa Jesom Křhysta. Wón bě so wot starschich s wošebneho ščanta narodžil. Jeho nan bě Eutizius, bohaty konsul a jeho maczeri su Enola rěkali. Młoby bu wón biskopej Valerijej we Saragošy k wotezěhjenju

a k roštwučenju pobbath. Valerius postaji jeho sa šwojeho diakona a dolež wón šam dar rycniwoscje njeměšche, poruczi jemu hamt nad šlowom, so by w gmejnje předomal a wuczil. We tutym czasu měšche w mjenje křęzora Diokleziana konsul Dazianus knještwo we Španiskej. Tón bě šebi přjódł wšal, so čze křesczijanstwo, tak wjele hacž by móhł, wutupicz. Tak daloko hacž jeho knještwo došahasche, jimasche wón biskopow, starschich a šluzobnikow zyrkwoje a czwilowasche jich po móznošci psches hlod, jastwo a druge pschesczehanja. Valerija a jeho młodeho pomoznika, Winzenza, wón njepšchepusczi. Jedyn džen pošla wón šwojich bęřow na njeju a dasche jeju jateju do Balenzije wotwjesč. Šow da jeju najprjedy žalofnje czwilowacz. Dolež pak so bojesche, so móhłaj psches tajke czwile wumrjecz, kasasche wón jeju psched šwoj šudny stól. Wón šebi myšlesche, so staj doščž pokorjenaj a njemóznaj, so jemu pscheczivicz; so staj pól mowaj a so budžetaj wo hnadu prošęcz. Ale tak bě so šjebal. Čęřštwaj a křobłaj stupiščtaj psched jeho woblecžo, jako njebudžišche so jimaž ničžo stalo. Dazianus teje myšle, so budžetaj so psches dobre šlowa hnucz dacz, so na njeju wobroczi prajo: Valerijo! ščto czinišch ty? ty so pod pschikřęczom wěry ššhroblišch, so twojemu křęzorej pscheczivicz! Křęzor njecha, so by so stara dobra wěra psches nowu šanicžowala, ale čze kždeho křostacz, křž napscheczitwo jeho woli czini. Tęho dla pschifažu tebi kručje, so by so wobroczil, pschiboham woprowal a křęzorej so podczjishyl. Ty šy biskop, dži s dobrým pschikladom prjedy. A na Winzenza so wobrocziwšči rjekny wón: ty pak młobzenzo, křž šy ty s wošebneje a częscjeneje šwójby a człowjek lubošneho waschņa a šadžerženja, ššil twojej wušči k mojej radže, so by so wo šwoje šbože staral. Wuprajtaj, džesche wón k wobemaj, hacž čžetaj mi pošluchacz abo, so pscheczitwo, šudny kónž we martrach a czwilach wšacz, kotrež mam móz wamaž pschihotowacz. Valerius, kotremuž so kaž Młjřabej džesche, so bě częžkeho jashka, ničžo njewotmłwi. Winzenz pak we jeho menje šobu praji: modli so ty k twojim mowým pschiboham a woprui jim kaž čžesch, mój so pak modlimoj k Bohu wótzej šwětkla a wěrinoj do Jesom Křhysta, jeho šyna. Tuta rycz šbudži pólny hněw křęzorskeho bohota. Wjedzče teho wobštarneho biskopa do zřšby, pschifasa wón, so by bjes džiwimi šwěrjatami šwitnył; tebe pak, moje kurjatto, wolasche wón rošnjemdrjený na Winzenza, čžemý pjęz a waričž,

so budze so tebi sthflacz. Czini so mnu, sctoz chzesch, wotmolwi Binzenz jemu khröble; waschi pschibohojo su temu Knjesej hrosnoscz, my wërimy do tego žiweho Boha, teho wötza nascheho knjesa Jesom Khrysta a hischcze mrejšo my pösnažemy, so we žanym druhim žana sbožnoscz njeje, a so žane druge mjeno tym człowekam date njeje, we kotrymž woni möhli sbožni bycz, khiba jeno to mjeno Jesom Khrysta. Tajkeje khröbleje rycze dla so ton možny pohan roshnëwa. Czwilujeje jeho s kleszczemi, wołasche wón. Na to swiasachu Binzenza na czwiletku lawku, nastajichu jemu na nohi a na ruzh želesne kleschcze a torhachu jemu stawy rösino; k temu kakachu jeho želesne klinczki, kotrej bëchu na tu lawku pschibite, so so koža wot jeho rjebkow plëkasche a so krej w rëkach wot njeho lijesche.

Jan. To je pał tola žalösna martra byla!

Pschedž. Binzenz pał se žanym słoweczkom nicžo njeprajescche, so to jeho boli. Wón so wjele bole smëjesche a prajescche, so dyrbja jeho czwilowarjo hischcze bole torhacz, so chze wón teho mena Jesom Khrysta dla wschitko a hischcze wjazh raby snjescz. Sctho, wołasche Dazian, wón so smëje? Czakaj, ty dyrbisch sronicž, sctho we tym dobudze! Na to pschikasa wón, so dyrbja bërzojo khwilku czakacz, hacž te rany trochu sažija, a potom s noweho jeho czwilowacz. A wopravdze, sctoz bë prajil, to so sta. Jako bë so krej Binzenzowych ranow trochu stajila, bu wón s nowa na lawku czifnjeny. Dazian so jeho smëjo woprascha: chzesch dha pschiboham woprowacz, chzesch mi te knihi dacž a potasacz, we kotrychž wuczby twojeje wëry su sapisane, so bych möhl je spalicž? Në, wotmolwi Binzenz, wëczny woheñ tebye sezerje, kiž ty Boha a jeho lubeho žyna hanisch! Sctho, schumjesche Dazian, kiž bë pschod hnëwom woblednył a rosklobeny na wschitlich stawach tschepotasche, sctho, ty sebi wërisch tał so mnu ryczecž, ty bjesböžny człowjecze? Khwatajce a czwilujeje jeho s woheñjom! Oh! wotmolwi Binzenz, oh! derje mi, czim wjazh ja czerpju, czim sbožnišchi ja budu.

Jan. Kajta je to žalösč a kajta to wëra byla!

Pschedž. Pošluchaj jenož dale. Binzenz bu na želesne kožo czifnjeny, na kotrehož bokomaj a duje bëchu lute želesne wötre suby nacinjene. Wscho, sctoz bë wot želesa, bu žehlaze scžinjene a spody teho koža stejachu sudobja, w kotrychž wuhle so žehjachu a na wuhlo bu bol mjetana, kiž so schkrejesche a jeho tał šylnje palešche, so koža na žiwoczje bë taž pjeczena.

Binzenz pał so modlesche, jako nieby žane boloscze sa-
czuwal a spëwasche wjeskele kherlusche. Jako czi, ko-
trymž bë to martrowanje poruczene, k Dazianej wolani
a woprascheni, sctho Binzenz czini, wupowjedachu, so
je jenat wëbely a stroschtny, salowa ton: bëda, my
smh pschewinjeni, wón dobudze! Tola pał jene hisch-
cze možemy spytacz, pschistaji wón: cziscze jeho do hlu-
bokeho jastwa, do kotrehož plöncžto njeskwëczi a w ko-
trymž toksta czma jeho kryje; do teho jastwa šypaicze
czrioph wot schlenzow a swiasajce jemu ruzh a nosh
twerdže, so so hnučž njemöže; nicšto njethodž k njemu,
nicšto njerhcz s nim, ale mëjeje këžbu na njeho, so
njetumrje, pschetož wón dyrbi so poddacz; dobycz wón
njesmje. Zuta pschikasnja bu wuwiedzena a Binzenz
do teje jamy czifnjeny. Ale hlaj! hdyž jeho do njeje
nutšpuschcža, saškwëcža so njesjeste šwëžy; nöz psche-
mëni so do šwëtkeho dnja; jeho šwiasli so rošwiasaja
a te schlencžowe czriophy so do rözow pschewobrocža,
na kotrychž ton martrar rjenje wufnje; jandželste hlo-
šy so šlyšcha, kotrej pschpowjedaju: wudžerž ty, kiž
njejšy k pschewinjenju; ton, sa kotrehož šy so bëdžil,
sthowa sa tebye kronsu prawdosceje! Jako wajchtarjo
to widža, su woni pschewinjeni, so do Jesom Khrysta
wërja. Dazianus pał, jako jemu to powjedaja, s nowa
rosklobeny wuje: bëda nam, my budžemy pschewineni,
wón pał dobudze. Tola pał Dazian so njesmërowa.
Wunjescze jeho s teje jamy, praji wón; njech so trochu
woschewi, na to chžemy jeho sašo czwilowacz. Bjes
tym pał Binzenz wufny a Dazianowy hnëw teho dla
czim bole pschibjerasche. Njesšny möhli žiweho psche-
winycz, rjetny wón, dha njesmje nam morwy cžeknyčž.
Cžiscze morwe cžëlo na polo won, so bychu je džiwje
šwëřjata sežrale, kasasche wón. Ale šwëřjata so teho
cžëla njedotnychu a Dazian s noweho sawoła: bëda!
tež ton morwy hischcze dobudze. Njerobži pał semja
wo njeho, dha njech jeho morjo požrje! Binzenz bu
na to s kamenjemi wobczëženy do hlubiny morja po-
nurjeny. Ale sa někotre dny to cžëlo k brjohej pschi-
pluwa a wërjazh je cžëkuje pohrjebachu a jeho row s
wënzami a palmowymi hałosami debichu. Slaj, tał je
so jeho mjeno nad nim pschetrašniko. Wón je doby-
warški wostał hacž do šmeczje a hischcze po smjerczi
njeje wón so pschewinycz dał, ale dobył kronsu wjecž-
neho žiwjenja.

Jan. To su pał tola žalösne martry byly,
kotrej su czi, kotsiž su do Khrystuša wëřili, wustacz
mëli.

Pſchedź. Haj! wot teho my, kiž nětt žiwi smy, uicžo njewěny, sčto to rěka, teho mjena Jesom Chryſta dla czerpicž. Winzenz pať je ſnamjo kſchecſzjjanſkeje zhrkwoje; wona je, kaž wón, wjele czerpjenjow a bėdže-njow muſtacz mēla, ale wona je tola napoſledť doby-waka. Nad nej je ſo wěrnoscž teho ſłowa Knjeſo-weho wopkaſawalo: helſte wrota ju njebudža piche-winycž.

Jan. Ty pať, luby wujo, maſch tajke ſrudne poweſcze! Mjeiſu ſo dha žane weſele podacza ſtate?

Pſchedź. Mjeje dha to ſweſelaze, ſčtož ſhm pomjedat? Gdych jedyn ſ nuternoscžu wopomni, kať ſu tuczi mužojo Boži ſwojemu ſbōžnikej ſwěrní woſtali, kať ſu radſcho cžwili a ſhamu ſmerez czerpili, hacž wěru do Chryſtuſa ſapřeli, njeſkuzi to wěrjazej duſchi t wutrobnemu weſelu? Mjedyrbi jedyn ſo pſches to dacž ſbudžici, ſo by ſchol a ſwěrnoscž wopokaſal temu, kiž nať je lubowal hacž do ſmjercze?

Jan. To je derje wěrnó, wujo; ale ja bych tola radh něſčto druhe ſlyſchal.

Pſchedź. Dha chžu tebi wo Pantrazu a Serwazu powjedacz.

Jan. Powjedaj.

Pſchedź. We ſtarodawnych cžafach, hby je to bħlo, to ničtō njewě, bē we naſchim kraju nuz žiwy. Bohaty wón bē kaž žadyn druhi a tať dolho hacž jedyn pomni, dha bohacžischi nihdže njeje byť. Zeho kraj žane meſy njemējeſche; tať wjele, ſo ničtō wulicžbo-wacz njemōjeſche, tať wjele wołow a krowow a wow-zow wón mējeſche. Zeho krowy bēchu jako najlěpſche bōjne wuwolane; na wiſach we Woſporku kaž w Rych-waldze ludžo hladachu, hacž njebychur žane wot njeho kupicž mōhli. Sčtož jeho konje naſtupa, dha bē jich ſplať tať wubjerny a kħwalobny, ſo chžychu je wjer-chojo a kralojo jenož ſ jeho hřōdže mēcz. Eſlužobni-ſtow, hōlżow a holżow mējeſche wón tať wjele, kaž junu Abraham; jeho hoſpodarſtwo bē podobne na to jeneho ſěřſchty; jenož ſo wón žadyn bōh njemējeſche, kaž druſy woſebni knježa, ale wſchitto, ſčtož kupi, ſ hotowychmi pienjeſami plačzeſche. — Najrjenſche pať, ſčtož mējeſche, bēſchtej jeho dżowžy, kotrymajž Mejka a Rōžicžka rēkaſche. Tej bēſchtej rjanej, kaž jaſny ſwjety džen a luboſnei, kaž jandzelej. Gdych pſched kħēžu ſtupiſchtej, dha ſebi jedyn myſleſche, ſo ſlōncžko ſħhadža, abo ſo je tu nalēcžo. Mejka mēje-ſche wloſy na hłowje, te ſo bħſcheczachu, jako bħchu ſtote bħle a jele mōdrej wōczžy ſo ſmēřtotaſchtej

pornjo ſiſakam nalētnym. Rōžicžka pať mējeſche cžor-nej woczi a brune wloſy ſo jej wokoło hłowy wiachu. Kotra wot wobegu by najrjenſcha bħla, to ničtō nje-mōjeſche wuhudacz, a kotra naney najlubſcha, to wón ſam njewjedžishe. Naž rjanej tať tež luboſnej a po-božnej bēſchtej. Wſchitto ſo jimaj derje radži, jako by Bōhħby knjes jeju woſebje požoħnowal. Wutra, kotruž wonaj dželafſchtej, bē ſlōdka kaž mēb; kħlēb, kotruž pječzeſchtej, bē kaž zaťka; jeju len wacžki nje-ſlaſychu a pſchedženo, kotrež ſ njeho pſchedžeſchtej, bē cženke a rjane kaž žida italka; rōže we jeju ſahrodže nanajrjenſcho wonjachu kaž nihdžen po žylej ſnatej ſemi. Djeſcheli nēhdže hēta, w kotrež kħudy muž abo kħuda wudowar bħdeſche, dha do njeje ſtupiſchtej kaž jandzelej a ſkicžicžkej pomoz a troſchť. Gōlžy na njeje hladachu kaž na dobre ſnamjenja a hōlžy jeju cžeſeczachu kaž ſwjatej. Gdych ſrjedž dwora ſtejeſchtej, dha jimaj krowy rnzhy liſachu, wowžy a jehnjatka ſo t nimaj ſchmatachu, hōlħje ſo jimaj na ramjenja ſħba-ču a kury jimaj ſ dlōnje pſchencžne ſornjeſcha dħpachu. Wonej bēſchtej lubowanej wote wſchittich, wot cžłowje-ſtow kaž wot ſkotu. Gdych wječžor ſe ſwojim lubowa-nym nanom pſched kħēžnyhmi durjemi ſedžeſchtej a jemu powjedafſchtej, ſčto ſtež wo dnjo cžinikoj, a mēřaczť ſe ſwojim blēdym ſwjetkom ſwēcžishe, dha bē to naney, jako by ſo jemu wutroba pſched luboſcžu a wjeſelocžu puťnyč chžħla.

Jan. Mjeiſtej dha tej pēknej hōlcžžy žaneho muža doſtatej?

Pſchedź. Dħaj! Gdžez ſipa kēčēje, tam ſo pečōly hro-madža, a hđžez ſo wječžor ſwēža ſwēcži, tam kuntwor ty pſchilētujia, a hđžez ſu hōlžy, tam hōlžy na žēitwu pſchindu. E Meji a t Rōžicžžy wjele młodženzow pſchindže. Mōže byč, ſo ſo nēkotremu rjanocž teju hōlcžkow lubjeſche, nēkotremu pať tež jeju bohacſtwo do wōczow kaťaſche. W tamnym cžafu tola hiſchcžen njebē, kaž nětt je, ſo njewjeſtu po tym ſchazuja, ſčtož ma. Tēhby ſo najbōle ſatym praſchachu, hacž je młoda hōlža dželawa abo niž. We tamnym cžafu ſu kralowfi mōhke pſchacž, ſo ſu ſebi t nuſy ſwōj kħlēb ſam warbowate. W nētcžischim cžafu pať kōžba hōlcžka, kotraž ma cžerwjenej licžžy a něſčto tamſħntow we ſamōženju, ſebi myſli, ſo je knjeni a ſo je to haniba, hđħž dħrbi dželacz; a nēkotražnikž drje njewē, hđže ma jehħa džēřtu, hacž horka abo deſka. E woprabđže, hđžez jena tajka ničžo njewē, hacž jenož we rjanhch ſuťnicžſach ſo hōrbicž, tam chžebža pienjeſh

być; wot rjanoscze samej so nichto žiwicź njemóže a hdy by mucha była. Żeńtwarjow bė dosć, kotřiz ĺ Meji a Roźicźy pščinóžechu, a czim wjazb jich pščinóže, czim wješelschi bė jeju nan. Tola pak so jemu stys- kacź poczja, hdyž sebi pomysli, so budžetej jeho lubosnej dzowzy jeho wopušcźicź dyrbcjeć, hdyž so woženitej. We pótžiwosczi a njeminosczi khodzješcťej wobej a bėščťej lubosnej pšchecziwo kóždemu, ale salubowacź so wonej njemóžješcťej. S wješelosćju wobstarasťej wonej swoje domjaze dzěło a wjedžješcťej nanej hospodarstwo. — Bjes tymi žeńtwarjami bėščťaj pak dwaj, kotraž so pšchede wchitkimi druhimi wusnamenješcťaj. Marko a Jurij rėkasťtaj; bratraj njebėščťaj, ale wujej. Pa- chołaj bėščťaj bylnej a srosczenaj kaź dubaj. Bohataj njebėščťaj a so wot swojeju rukow dzěła a wot hontwy žiwješcťaj. A temu bėščťaj sprawnaj a śwėrnaj. Sčťoź rycześťaj a prajesťtaj, bė wėrne a wėste kaź ewangelion. Hdyž wonaj pščinóžješcťaj, tam kóždy druhi jimaj s pucza dzěšcťe a bė, jako byščťaj wonaj prėnjej być dyrbjaloj we wšcťem a wšcťubžom.

Jan. Džiwnaj cźłowjekaj staj byłaj a Marko a Jurij wonaj rjelasťtaj?

Pšcťedź. Haj! Marko a Jurij husto do domu teho bohateho muža pšchitħadžješcťaj, ale lubosć jeho rjanaju holcźkow wonaj njeodobyšcťaj. Mejka a Ro- źicźka Marja a Jurja ani njelubowasťej ani njehi- dzješcťej. Tola pak so jimaj dowėriščťej a jimaj do- brej bėščťej kaź šotšje bratromaj. Hdyž so nětk abo mjedźwėdź abo druhe śwėrjata na wokolnych polach abo holach pokasowachu a jeju wozklam abo krumicź- kam strachotu a šinjercź hroflchu, dħa so na Marja a Jurja spusťcźješcťej. Nanej bė to prawje, so taj hólzaj ĺ jeho dzowkomaj na žeńtww khodzješcťaj. Pšcťe- toź bohataj wonaj njebėščťaj a po tajkim wón sebi myšlescťe, so mőžetaj tu polu njeho wostacź a jemu pomħacź, jeho wulle hospodarstwo wjesć. Jurij a Marko bėščťaj dobreje nabžije; wonaj wibžisťtaj, so stej holcźzy jimaj dobrej. Wot žeńtww monaj pak niczo njeprajesťtaj, sebi myšlo, so wšcťak kwaš hiscťe czaša dosć budže. Wonaj so njeboješcťaj, so by ji- maj sčťo tej njewjesće rubicź mőhl.

Jan. Dħa so nejstaj dopomniloj na stare pšchi- šlowo, po kotrymž rėka: sčťoź kómbzi czaš, tón škom- dži kwaš.

Pšcťedź. Najsťerje niź. Jedyn džen bė so stało, so bė so bėła krumicźka, wot Mejki a Roźicźki jara lubowana, na holi sadħubžika. Wonej plakasťej

a žaloscješcťej na to njesbože a bėžješcťej do hole, tu šhubenu pytacź. Jurij a Marko pak dzěščťaj sobu a to bė jara derje. Pšcťetoź lėdom bėščťaj do hole pšchisťej, jako so mjedźwjedzej s lėša na njeju dasťtaj. Jurij a Marko šlocźisťtaj jimaj ĺ pomozħ, a sarasħsťtaj na mėsće to jene śwėrjo. To druhe pak bu jenož ranjene a cźėlasťe a wonaj sa nim. Šlubischo do lėša cźėrjesťe ta hontwa a wobaj hólzaj šapomnisťtaj Mejku a Roźicźku. Šimaj jenož to jene naležesťe, to cźėlaze śwėrjo dosćahnycź. Mejka a Roźicźka pak wostasťej stej czaťajo na Jurja a Marja. Taj pak so njewrőcźisťtaj a wulle hrimanje nast- wasťe. Tólsta nőz jeju kolo wokolo kryjesťe, semja so tschapešcťe, sčťomy so šħilimšchi lamachu a śwėrina po holi hanjesťe. Žalosne njewėdro šumjesťe. Tej holcźzy tschepotasťej a njewjedžisťej, sčťo cźimicź. Luty strach jimaj na wšcťėch bokach hrožesťe. Tola wostasťej na mėsće, hacź bė wjedro wocźichnħlo. Šlaj! dħa so jimaj na jene dobo s druheho boka mlodžėizaj bližješcťaj. Pšchi prėdlu sebi myšlisťej, so staj to Jurij a Marko. Ale, ně! to taj bylnej pacholaj njebėščťaj, kotraž bėščťaj s nimaj do hole šcťoj. Taj, kotraž ĺ nimaj stupisťtaj, bėščťaj mlo- dženaj rjanaj na pohladanje, jeju wobleczo so šwė- cześcťe, kaź ranisťe sera; židžane šuknje pšchichu jeju łahodne stawħ; pjerščczenje so šħbolachu na jeju por- stach a rőžowe wėnzħ wobdawachu jeju hłowu. S lubosnymi šłowami wonaj rycześťaj a s jeju wocźow so luta krašna lubosć horjesťe. Tymaj holcźkomaj so fastħsťka, hdyž na teju hólzow pohladasťej a jimaj so sdasťe, jako by so we nimaj nowe žiwjenje sako- žilo a njesnate plómjo šapalo. We wšcťej pšchisťo- nosczi so jimaj taj mlodženaj bližješcťaj prajizħ: nje- bojtej so, woj lubosnej holcźzy; moj šimaj bratraj, prħnazaj s Štalsťeje a czaħamaj po semi wokolo, so bychmuj wšcťubžom sbože a wješele pšchinješťoj. Šankraz a Šerwaz moj rėkamaj. Sčťoź pak dženħa šimaj nabesťoj, to je to najrjėisťe a najkrašnisťe, tak dolħo hacź pucźujemoj. — Mejka a Roźicźka, hdyž tajke šłódke a lubosne šłowa šħysťesťej, so s hani- bicziwoscźu sačťerwjenisťej; niczo njemóžješcťej wot- molwicź, hacź jenož to, so stej so tubħ we holi sabħu- dźikej a so cħzetej raby domaj ĺ lubemu nanej. Moj cħzemoj waju tam dowjesć, hdyž namaj to je wot- pušcťene, prajesťtaj taj mlodženaj. Na to dzěščťaj sobu a nan jeju wješele witasťe. Hdyž šħysťesťe, so staj šħnaj mőžneho krala w Štalsťej, pomysli sebi,

so je bo jemu wulka czeszc stala, runje kaz Abraham, jako muzojo Bozi do jeho domu sandzecu. Na Zurja a Marka nichto ani nan ani Mejka ani Roziczka wzazh njespominasche. Mejka a Roziczka bo do Pantraza a Servaza salubowaschtej a wjeszela radoscz knjeszesche po zhlum domje. Pschetoz Pantraz a Servaz bjeschtaj bo nana praschaloj, hacz chze jimaj swojej dzowzy sa mandzelskeju dacz a ton be s wjeszelsoczju k temu haj prajil. Po krotkim bu tez wulki kwas dzerzany, tak krasny a rjany, so dzeczidzeczji hiszczje wot njeho pomjedaju. Mejka a Roziczka bo sa sbozneju khwalischtej dla teho wulkeho sboza, kotrez be jimaj Boh ton knjes sshotowal, so be jimaj tajleju rjaneju a nahladneju nawozenjow wobradzil. Me ach! ta wjeszelsocz a radoscz bo rucze do plakanja a zalosczenja pschewobroczi. Dzen po kwasu sedzjeschtej Mejka a Roziczka srudnej we swojej komorz horkje bylsy bo s jeju woczkwonjonjachu.

Jan. Scto dha be bo stalo!

Pschedz. Haj! to ja njemem! Me to wem, so beschtaj bo taj priedy lubosnaj czlowjekaj s jnym dobom pschemeniloj; se surowymi slowami beschtaj pscheczjwo swojimaj zonomaj sakhadzaloj, beschtaj jeju bikaj a to horza luboscz be bo do lodojteje hmy pschewobroczi? Po zhlum domje knjesische srudnoscz. Pantraz a Servaz hanjeschtaj Mejku a Roziczku a smjeschtaj bo nanej, kiz bo do teho tykaszje a jimaj poruki czinjeschje. A jako be to dolho doscz tralo, dha beschtaj wobaj Mejku a Roziczku wopuszczjloj ani bozjemje prajiwshi, a beschtaj hiszczje wjele pjenjes sobu wsafoj. Mejka a Roziczka bo rudzjeschtej dzen a noz, so jeju rjanoscz hinjesche; dzen wote dnja wonej bole dale wjadnjeschtej, hacz naposled slowu k czichej smjerczi skhliczkomaj wotpoczowaschtej we slbornym kaszczju a spaschtej s mrom we swojim rowje. Pschi rowje pak stejesche nan a torhasche febi swoje bele wlosy se zalosczenjom a rudzenjom, a saklwasche teju jebakow, kotrajz beschtaj s falschom jeho a jeho lubowanej dzowzy sjebaloj a khwalesche Zurja a Marka, kotrajz bo sa leto k njemu wroczischtaj. Hdyz pak bo jeho wutroba wot swjateho hnawa horjesche, be jemu, jako by scto prajil: o ty hupny czlowjecze ty! to je twoja samfna wina, so je bo czi to stalo, czoho dla sy bo saklepicz dal psches slodke a lubosne waschnje teju zuseju mfozjenjom; czoho dla sy ty twojej lubowanej dzesczi pytal we tym, scto z je kza; czoho dla sy ty sazpil Marka a Zurja, teju

sprawneju holzow, kotrajz k tebi pschikhadzjeschtaj, hacz runje po swonkomnym napohladze hrubaj, ale po snutskomnej mysli dobraj a sprawnaj. Njeh bo kozdy dawa warnowacz, so njeby weril hladkim a slodkim slowam a bo njespuszczjal na swonkomne waschnje, s kotrymz bo lubzo woddawaja; pschetoz na jasyku med, we wutrobie jed, a kozdy ptacz, kiz spewa, njeje sylobik.

Jan. To je tola basniczka, wujo! Scto dha staj Pantraz a Servaz byloj?

Pschedz. Wschal sym tebi to wupowjedal. Wona staj jebakaj a stejitaj we prothzy, so by bo kozdy na kebzu bral psched falschnym ludom. Mlode holzy dyrbitaj Pantraz a Servaz na to dopomnicz, so njebychu bo sjebacz dale psches tych, kotriz k nim stupia a se slodkej hubu je chzedza naryczecz a jim lubja krasne sboze a swetne wjeszele, ale je tola ponurja do hubienstwa, nusy a do smjercze. Nanow a maczerje dyrbitaj Pantraz a Servaz warnowacz, so, hdyz maju we swojim domje Mejku a Roziczku, to rekla lubowane a lubosne dzeczjo, so njebychu je kozdemu prenjemu lepschemu dowerili, kiz k nim na zentwu pschiudze, ale priedy sweru spytali, kasshego ducha je. Nas wschitkich pak chzetaj Pantraz a Servaz roswuczicz, so njebychmy kozdemu werili a so je husto werno, scto z bo psches pschiklowo praji: Bohly knjes we rczi, a we wutrobie czerczi.

Jan. Hm! Ty masch prawje.

Pschedz. Haj! prawje mam — duz w Boze mje!

4.

Wjele pschego
wjele
njepomba.

Ty Jano, rjany Schewez kmo-
tra k swojemu mu-
zej: jetra sy wo wsh, wobuj bo schkornje a dzi k lekarzej,

so by pschichoł a našchim džeczom jętra schęcępik. Ach! hupa liba, wotmolwi muž, to niczo njepomha. Polatez muj je swojim džeczom tež jętra schęcępicz dał, a tola je wečera jeho najstarschi hólz s jabkucziny panył, so je na měsce mormy wostał.

5.

Macz je wšchudžom snacz.

Wo Sizilstej je so loni mjese we herbstlich a němskich nowinach pišalo. Sizilsta pał je rj. na kupa, ł polonju wot naš ležaza, srijedza we morju, ma selene hory a hórki, plóbné sahony a pola, schwarne winizy a najšlódše figi a zitrony. Na nej je zylé lęto rjenje czopło a ludžo tam wo symie a mjeršenjenju mjese njewjebza. Stajne nalęczo tam łczęje a mily powjetnik tam duje. Wuški kruč morja Sizilsku wot Neapelsteje džęi, wot kotrejez je wošobny Zendzelečan prajik: njett šym ja tutón rjany kraj wibžil a nětt chzu rady wumrjeć. Haj! wopravdže rjany kraj dyrbi to bycz, to mže łoždy węcicž. Stare pschisłowo pał praji: „loždy ma swoje hory“ a Sizilsta kaž Neapelsta matej łožda wopravdže horu, kotraž ludžom, tam bhblazym, nusu a škľodu czini. To pał je na Sizilstej hora Aetna a we Neapelstej hora Vesuw. Wobej stej woheń-plumazej horje, kotrež se semjerženjom tych, kiž we jeju bliskosczji bhbla, do wulkeje strachosczje a straschneje škľody pschinesetej.

Žana ta hora psches męru wyškola njeje; łožda tał njewinowata wonhlada, kaž mloda knježnicžka. Ludžo so łjeje noham a na nej sahlydla a sebi swoje męsta a wby twarja, jako njetrejebali so jeju bojecz, a w sahrodach a na polach na nimaj najrjenische plódy plahuja. Tola so we jeje klinje stajny woheń žehli a niczo dolhe czasy njepšcheradzi, so to męhlo straschne bycz, šhiba częnik kur, kiž so s jeje hłowy kuri. Hdyž pał tutón woheń mōz dostanje, dha je šlę. Tęhdy so s teje džęry, kotruž tajka hora na swojej hłowy ma, łóšty kur s woheńjom won wala, žehliwe kamjenje a schęry popjel s njeje lęta a warjaza lava s njeje bęži a wščitko saniczuje, sčtož ji do pučza stupa. Semja so we žhlej bližškej a dalschkej wokolnosczji czumpe a w mōžnych storkach so ischafe, twarjenja so do hromady šypaja, pod padazyymi murjemi so człowjek žiwy pohryeba a wšchudžom so hčubole schmarč a šwękanzy torhaja, s kotrychž woheń a

dušchaty kur wukhadza. K temu wuje žalosny wętr, morjo schumi, pod semju so hrimozę, so człowska wutroba do hrosy a bojoscze sapanje, jako by šubny džęń byl. Sčtož we tajkim czasu częknyč mže, tón częka. Wšitke smjastki lubosczje, s kotrymiž je Woža hnada człowjekow bjes sobu šjenoczila, so rostorhaja; nichto so wo drugeho njestara, łoždy je jenož na to smyšleny, so by swoje žiwjenje wumóhł.

Wjęsche we lęcze 1783, so bę so hora Aetna we Sizilstej ł tajkemu semjerženju hotowala. Wulku a žalosna bę ta nusa, kotraž tęhdy wobhđlerjom męsta s mjenom Mešina potrjehi, kiž pod tutej horu leži.

We jenej tych najrjenischich hašow męsta Mešiny stejescze hřd wošebneho knjesa a hrabje (grofy), kiž Sporada ręlasche. Bohaty wón bę, kaž žadyn kral. Wón męjesche, sčtož žiwjenje lube a droše czini; ale najwjetšche sbože škiežescze jemu jeho dom a domjaze žiwjenje. Wón bę so psched někotrymi lętami s mlodej rjanej knjenju do mandželstwa podal a lubowasche ju s wutrobnej lubosczju a šwęrnosczju a Wóh tón knjes bę jimaj lubosne džęczatko wobradžil, kotrež bę wobeju radoscz a wješele. Wobaj, kaž te tawšynth, kotřiz s nimaj w Mešiny bhblachu, niczo wot teho podawta njewedžisčtaj, kiž męjesche jeju sbože saniczicž. Někažke šwamjenja drje bęchu to pschpowjebale, so ma Aetna něšcto w myšlach, ale nichto njebję jara na to łęžbowal. Wščitzy tam se šhonjenja wjebza, so semjerženje tał rucze njenastanje, so by jedyn częknyč njemohł.

Hrabja Sporada a jeho lubowana mandželka šedžisčtaj runje w rjanej štwicžzy swojeho wošebneho hřodu a powjedasčtaj to a wono. Wona bę šhwilku prjedy swoje lubodrohe džęczatko do jeho łoža ł czichemu španju položila a bę hišchęje juntróč s lubosnym šwęwkom a wješekym mišnjenjom na nje pohladala a so sawjekelika, so tał šlódko spi. Na to bę wona ł swojemu mandželskemu do jeho stwy štipika, hđjež wón na nju czalascche. Haj, dha bę na jene dobo wulki mōžny stork šaczucz. Žhke kamjentne twarjenje wot delka hačž horje tschepotascche a so tchascche. Rjadny rjeskotachu, durje wostfocžichu, bhlda so šhilachu, schpihele ł semi padachu, — ta žhla žaloscz, kotraž je se semjerženjom šjenoczena, so šwemi. Semja rži, wołascche wona, a padže pol morwa a njemōzna ł semi. Wón pał šam stejescche we přnim stroženju, kaž bjes myšlow a njehnu so, hačž jeho družki stork, kiž na přni šęđowasche, wubudži. Wón

widziſcie ſwoju lubowanu żónku we njemozy ſebi ł nohomaj ležo a wſchitko druhe ſapomnio ſhrabny wón ju, torhny ju na ſwoje ramjenja a łhwataſche ł njej po ſchérokim marmornym ſłhodze na haſu.

Œdzeha pał dyrbi ſo wón jow wobroczić? Œadyn jenićki wot jeho wjele ſkużobnikow njeda ſo widzić. Wſchitny ſu pſchi prënim ſtoru czëknyli, ſo bychu ſwoje žiwjenje wumóhli. Na morjo, do pſchiftawa, wołaſche na haſy cžlowjeł, kotrehož hrabja njeſnajęſche; hdyž ſemja ſo tſchaſe, dha drje woda naſ wumóže; a jeli ſo wumrjeć dyrbinny, dha dže-my ſo radscho tepicž hacž ſo tudy ſaſpnyecz dacž. Tute ſłowa cžlowjeła, kiž nimo njecho łhwataſche, po-kaſachu jemu pucž, hdyž dyrbi ſo wobroczić. Na morju, w pſchiftawo mejeſche wón rjany cžolm, kotryž jemu ſkuſęęſche. Na nim wón ſo na cžichich wje-cžorach je ſwojej žónku po morju wožeſche, bjes tym ſo wonjenje kežjęjaznyh žitronow a tyſaz rózicžlow jeju woſchewjeſche. Do pſchiftawa wón łhwataſche, tam ſo nadzięſche, ſo wuſchowanje namała.

Alle prjedy hacž wón tam dóndže, ſchto mejeſche wón wuſtacž, kaſke ſadzęwanja ſo jemu do pucža ſta-jichu. Wón tał derje kaž kóždy druhi, kiž na tej kupje bydleſche, wjedziſche, ſo ł jennym a prënim ſtor-ſtom ſemjerženje njeje ſkónčžene, ale ſo kóždu minutu ł noweł mozu naſtanie, hacž runje je ſo wſcho trochu ſmërowala. Pod jeho nohomaj, to wón cžujęſche, ſemja hiſchęžen móžnje tſchepotaſche. Kur a dym po-wëtr pelniſchaj, ſo móžeſche jedyn lëdom dyhacž. Kamjenje wot padažnyh murjow a łhëžow ſo na pu-cžach a haſach walaču; žyrkwoje a domy, pſchi kotrychž nimo dyrbjeſche, łhablaču, jako dzyke ſo na njecho ſpnyecz a hdyž bë nimo, dha wón ſaſkſcha to rjeſtotanje wot jich pada. Š tnyh padažnyh murjow a do hromady ſpnyjeny hëžow bë ſtyſtne wołanje ſkſchęcz. Ranjeni a pól mormi wołachu po pomozy a ſtari kaž dječzi žakofnje plakajo modlitwy ł Bohu ſpëwachu. Tu ležachu morme cžëła, tam ranjeni ſe ſmjerczu ſo bëdžo ſo jeho nohow pſchimachu a pro-ſchachu, ſo by jich wumóhl a wón tola niečo njemó-žeſche, hacž jich wot ſo ſtorlacž, ſo by ſam dale móhl. Šymny pól jemu na cžolo ſtupaſche — wón pał ſo njemóžeſche ſadzęcz. Wón bežeſche ſe ſwo-jim brëmjennom na ramjenju dale — w kóždym wo-łomljenju móžeſche padaža łhëža jeho pohriebacž. Łhwatač wón dyrbjeſche, pſchetož wón cžujęſche, ſo dže dža jeho mozy wopuſchęczicž. Pſches lud, kiž na

brjoſy morja ſtejo a ružy łamajo jow a tam bëhaſche, móžeſche wón ſo ł nuſu pſchęczicžęcz a do ſwojeho cžólma pſchincž, do kotrehož ſo druſy a zuſy ſobu podachu. Šdyž pał bë jow dóſchoł, padže wón na ſwoje woblecžo a woſta ſa mormeho ležo.

Pſches tutón pad nekak ſtſchafęna wotuczi jeho mandželſta ſe ſwojeje njemozy. Œako wona woczi wotczini, njewjedžo ſchto je ſo ł nej ſtało, pohlado-waſche łhwilku wołoko ſo. Œako pał ſwojeho lubo-waneho mandželſteho ſebi ł nohomaj ležo widzi, panje wona na njecho ł pſkanjom. Wón je waſ tudy donjeſł, praji žona ł njej, kiž póbła ſtejeſche; nje-bojče ſo, wón njeje mormny, wón je jenož njemóžny, kaž wy bëſchęze. Na jene dobo pohlada hrabina wołoko ſo a poſtaže. Šdže je moje dječzo? ſo je njewidžu, ſawoła wona ł wuſtim a ſrudnym hſoſom. Në, praji ta žona, kotraž ju troſchtowacž pytaſche, waſch mandželſki je ſam pſchifchol a jenož waſ na łhribęczje pſchinjeſł; žane dječzo ja widžala njeſſym. Ach, moje dječzo, moje wbohe dječzo, ſawoła ł nowa ta ſrudna łnjeni, ſo jeje mandželſki wotuczi. Wudž ł mërom, ſtonaſche tón, ja ſym we prënej wulkej ſtyſtnoſczi na to dječzo jabył; ja ſym jenož tebe ſhrabnył a prjecž njeſł. Œandjelſo boži budža na-ſcheho lubeho ſyna pſchitrywacž a ſa wyſołu ſbu jeho druſy wumóža. Œako pał bë to wurhęzał, ſantny ſaſo woczi a padže ſnał, doleł jeho mozy wopuſchęczichu.

Œa dyrbju naſcheho ſyna wumóz abo ł nim wumrjeć! wona ſawołajo ł cžólma na brjóh ſkoczi a bëžeſche do mëſta. Zeje wloſny ſu roſpjerſchene a ſmahuja ſo jej wołoko hłowy. Wulke cžrjody ludzi ſo jej napſchęcziwu waleja a jeje bëh ſadzęžuja. Šemja ſo jej pod nohomaj tſchaſe, ſakopnywſchi do łamenjow, kiž na pucžu leža, panje wona. Alle wona ſaſo ſtanie a ł nowa bëži ſchtož móže. Šſwojeho ſyna wumóz, — to je to jenićke, na cžož wona myſli. Wona ſo ſabkudzi a pſchindže do njeſnathy hãſow, we kotrychž hiſchęze ženje njeje była; wona ſkſchi to plakanje a žakofęenje ranjeny, kotkiž pod ſaſpnyenymi murjemi ležo mręja — ale wona bjes łombženja dale bëži — hacž napoſledł ł daloka ſwój hród wuſhlada. Wón hiſchęze ſteji — oh! kał wona ł wjekełoſczu ſawyſta: moje dječzo, mdje lube dječzo! a ružy ł njeju ſbëhnje, jako by ſo Bohu džałowacž dzyła, ſo jeje nadziža njeje ſančžena. Alle hlaj łóſkty kur ſo jej napſchęcziwu wala, płomjenja ſo hižom

wšchudžom šwěrca, šchumjazh wišor jich móž pšchi-
šporja, hród šo hižom pali — wona ničžo njewidži.

Durje wona doščěhny — po marmornym ško-
dže stoczi wona horje — wšcho je pušte a próšne —
žana dušcha njeje widjeć. Wojošće wona žaneje nima.
Moje džěcžo, moje lube džěcžo! wona jenož pšchi
šebi rjetnje. Wona stupi do jstwy, we kotrejž běšhtaj
bukoji, hdnž bě šo semjerjenje šapocžako. Šacž budže
žiwje? wutroba we nej pukože. Durje do štwineje
komory wona wotewri. Tu steji kolebka a šo čžumpie,
štorci semje šu ju hnuše. W nej leži lubošnje šo
šmėjo kaž jandžel to džěcžatko rjenje špizh, bješ tym
šo je najhóršče wupusczenie wšchitko točo wokočo
wutupiko a čžlowške wutrobje se žakošću a štyfnoščju
napjelniko. Moje džěcžo, woča wona s wješekošću,
šo wone wotuczi a jej rucžh napšchecžiwto tyfnje.
Wona čže na kolena klatnyčž, šo by šo temu džako-
kowača, kiž je tón prawy wótž nade wšchitkimi, ko-
trymž džěcži rěčaju we njebješach a na semi — ale
wona na semju panje, dolež ju možh woruščeješa.

Nowe štorci nastanu; wšchitko šo mota, wšchitko
khabka; płómjenja dale žeru; murje s rješotanjom
padaja — a ta wboha macž tu pól morwa pšchi
kolebžh šwojeho džěcža leži. Žeho wołanje ju wu-
budži. Šdnž šašo k myšlam pšchindže, torhnje wona
šwojeho šyna s kolebki. Š macžernej lubošću wona
jeho šebi na ruzh počoži a k wulhodej khwata, šo
by po šthodže dele běžala. Ale hlaj! móžh štorč
nastanje, šo šo žhly kamjentny hród kščaše —
a šthód pšchod jeje nohomaj šo do hromadh wali.
Šbžeha pak nětk, ty wboha macž, kiž ty twóji naž-
wjětšči ščaz na wutrobje nješekš? Njeje žadnh šthód
wjaz w tym wulkim marmornym twarjenju? Žednh wona
hiščeje wě! Wona šo wróczi a bėži štok pšches wjele
štwow a kšodow — ščěny hižom padaja — štwine
krywy šo lem: a; kad čže ju šadušhčž. Nowy štorč
ju powalicž hrošh. Moje džěcžo, moje lube džěcžo,
steji wona wołajo; šnježe Wožo, njewopusččž ty mje!
Nowe štorci, móžnišče dnžli pšjedawšče, nastanu;
wšchitko šo jow a tam khabka, pošlenje hrijadh šo
torhaja; wona pšchindže do jstwy, we kotrejž hišččen
šno steji a stoczi k wołnam, s kotryhž hładajo ludži
na hašh widži, kotřž čžěčaju. Pomhajče mi, woča
wona na nich, wumóžče moje džěcžo, ja waš Wože
dla prošču — ale ničto njepomha —, wětr šchumi;
kšěže padaja; pod semju šo hrimože, žane wušo
nješhšči to žalóšne wołanje macžernej lubošče.

Šiščče jednh štorč — štwine šno pod jeje
nohomaj šo šunje — ščěny na nju padaja — tur
šo na wšchěch bokach nuts čžiščči, płómjenja ju do-
šahnu a žhke wošebne marmorne twarjenje šo do hro-
madh šhpnje. To město jeje šboža, to město, hdnž
macžerna luboščž šo lubošnje šmějkašče, je jeje row
a row ša jeje džěcžo.

Kak je šo jejnemu mandželštemu ščlo — to
ja nejwěm.

6.

Dobre pšchodženo.

Šdnž pšchodženat po šerbstim kraju šcneje wšh
do drugeje kšodži, a šebi pola burew a kšěčkarjom
pšchodženo kupuje, čžini wón to šhonjenje, šo dobre a
hubjene nadenđže. Něotre je s dobreho džěka, něotre
s hubjencho džěka, něotre wot dobreje pšchelče, něotre
wot hubjeneje pšchodžene; njotre je hładke, čžente,
twjerde a rjane, kaž žida, něotre tóšte, njerune a
knicžomne. Šdnž šo to dobre pšchodženo k kšalž
pšchiješe, dha šo tón wěšele šmėjo, pšchetož wón wě,
šo šo s njeho rjanh plat kšacž hodži, kiž šo wšchit-
kim hošposam rjenje lubi. Na to hubjene pšchodženo
wón pak šwari kaž njemdry, pšchetož to šo k dobre-
mu platej nihdy njehodži. Dobre pšchodženo šo do-
bremu šłowu runa. Šdnž je ščto we šwojej wu-
trobje derje rošpomni, płodži a šbudži wone dobre
myšle. Dobre šlowo do dobreje myšlicžki kšane na-
čžini dobry plat, t. r. dobre počžinki a pšchihóдне sa-
džerčenje. Šubjene pšchodženo je podobne na nabšaw
ryčž, kotraž dušchu moli a dobre počžinki ščahy.

Šdnž pšchodženat, kiž tola druhdh wjaz čžaha
doma šedži, štare knihi čžita, namaka wón we niš
wjele dobreho pšchodžena, t. r. wjele kšahnyh dobrh
wuprajenjow, pšchišłowow a prajidłow, we kotryhž
šo wjele jadrimeje mudročče a dobreho napominanja
šhowa. Tajte šłowa a wuprajjenja šu wot pobož-
nyh a mudryh mužow wupšchodžene abo wumyšlene
a pšchodženat je jich wulku hromadu nahromadžik.
Wón čže je pod napisšmom: „dobre pšchodženo“ šwojim
lubym Šerbam a Šerbowkam šobudželicž a s do-
brymi pšchikšadami wuložicž. Rošpomnje a pšče-
myšleče šebi tajte ščtucžki a wuprajjenja. Tu šu
něotre:

Wlafen ma wutrobu we rzi, rosomny ma ert
we wutrobi. —

Do studnje, s kotrejž by pič, nješmješch žadnu
lamjen čišnječ.

Schtom, kiž tebi khlódl stieži, dyrbisch čšesječ.

Pšheczel we bliskoszi je lěpšči, dyžli bratr we
balokoszi.

Schtóž stromy je, njevě, kaž bohaty je,

Kaž Wože kłóncžo wschittim šwěczi,

Tak lubuj pšhecžela a nješpšhecžela na šwěczi.

Šdžž šlepny khomeho nješe, pšchiudžetaj wobaj dale.

Živy budž, kaž dyrbisch, niž kaž chžhšč.

Někotry do dalokosze hlada a njewidži, sčtož
jemu k nohomaj leži.

Kohož Wož chze wolschewicz, teho ničto njemóže
šaczišchječ.

S čžitnym šwědomnjom,

S mjeschetym woblecžom

Kóžde ranje slóšchtnje powitaj,

S džěkom hotowym,

S měrom nutskomnym

Spróžny dženi Ty stajnje wobsantaj.

7.

Kóžde ma šwoje hory.

Luby stoty knježe, praji Synatej Michal jedyn žanych
pjenjes njetrjeba. Ach! žalokšesche Mi-

ščenjeza k tšjom lipam w Budy-
šchinje wulhadžo-
wasche, budžče
prošhent a počč-
že mi pjecz tolet.
Syna bē wulka;
tón knjes bē we
wulkim kozuchu,
Synatež Michal
pał jenož we
čženkej jecžy, ko-
traž bē wšchu-
žjom rostorhana,
tak so wón šmy
la tšchepotasche.
Sčto? rjekny
tón knjes, wy
čžecze pjenjes

počžene mēč? wy drje šče wrótny! wšchal ja waš
njesnaju! Haj: wotmolwi Michal, sčtož mje snaje,
mi mi ničto njepočžei! To chzu ja derje wjerič, so
Bam tón, kiž waš snaje, ničto njepočžei; wy šče
popiky njerodny čžowjet, to je widžič a k temu
hščeže zigaru kuricže; sčtož pał to čžini, tón tež

chaf, luby knježe, ja šym šmjercž kłudy čžowjet;
žona a džěczi še-
dža doma a ni-
maju ani khlěba
k jědži ani drjemo
k tepjenju; budž-
če tola dobro-
čžitwy a šmilče
šo nade mnu.
Wy njebolako,
wotmolwi tón
knjes hněwny,
nješpšchepiježe wa-
sche krosčki a
budžče šriadny,
dha wam a wa-
šchim na ničim
pobračowacž
njebudže. Nó!
hđž mi njechacže

pomhacž, dha budu čžinicž, sčtož hišchježe ženje čži-
nič nješkim; rjekny Michal. Sčto pał čžecze sa-
počžecž? praschesche šo tón knjes Michala, nastróžany,
so móhl šebi tón šnadž žiwjenje wšacž. Knježe, wot-
molwi tón, ja budu džělacž! a džěsche do bližšchjeje
palečnje, so by šebi šchlenčku kupit!

Bitwa pola Budyschina a Worzyna 20. a 21. meje 1813.

Na bitwišćo chzu waš dowjesć, lubi Sserbjo, na bitwišćo, sřjedza w Sserbach ležaze. To žane wjeske město njeje, bitwišćo, ale město smierće a frejroslecza. Sdnyž so wot bitwy a wot bitwišćo ryczi, dha so nam pschod woczi staji ta zpla polna

wobjedu a tołšty kur wala so wyshe palazhy wšow, kotřez bitwišćo wobmjesuja.

Na tajke bitwišćo chzu ja waš dowjesć, lubi cžitarjo. Wono leži sřjedza we sěrbstkim traju a lětka je runje pol sta lět, so bē tu wójna a bitwa. Mōže bncž, so su bjes wami, kř to cžitacze, nēt-sikuliz tajzy, kř bēchu tehdy žiwi a so derje na wšcho mōža dopomnicž; ale wulki džel naschich wōtzow, kotřiz su žaloscze tamneho cžaba snjesć mēli, spi hi-

wōinsla žaloscze. Na tym mēsczi a w tej wokolnosćzi, hdzež su nlepsczechelste wōisla hromadu trjedhite, njeje niczo dobrego l wohladansu. Tam je lute wupušćenje, tam su pola a žita rosteptane a mērne wobhydlenja cžlowjekow wopuschćzene abo spalene. Tam wibžisć, po sahonach, po dokach a hōrlach ležo mōrwych, kaž tež ransenyć, kotřiz so we sřwojich bolosećach po semi wleku a wo pomoz a hnadne wumōženje wōkaja. Roskamane kanony a tsělby a mjecze a krućki wojersteje drašty tu a tam leža. Wrōny pał s hrosnym rapanjom rapaja a wōkasa kōlo wōtoto, jako bnyhu so wšefelike na te morwe cžēta l

žom datno w khlōdnym rowje. Mjedch pał je, kaž chze, jene wēmy tola: so je lōždy cžab wužitne, wopomnicž, sčtož je so w sřjedawšich cžasach stalo. Wšchetož tał hžom Mōjbaš ryczesche: spomn na sřjednišche cžasny a wopomn, sčto Wōh starym wōtzam cžinił je; praschej twojeho nana, a wōn budze tebi powjedacž, twojich staršich, cži budza tebi prajicž. A Wšaf w 77. psalmje praji: teho dla ja wopomnjam te skutki teho knjesa, haj, ja spominam na twoje sřjednišche džiwy a powjedam wot wšchitlich twojich skutkow a praju wot twojeho žiwjenja: Wōžo, twōj pucž je sřwjaty, hdze je tašti mōzny Wōh, jako ty Wōžo sřy?

Ty sy swoju mōz wopolaſaſaſ bjes ludami — ty sy swoſi lud mōznje wumōhſ. Hlaj na tajke waſaſnje dyrbi naſ dopomnjenje na wōjnu, kotraſ je ſo tu pſched poſ ſta lētami mēla, ſ wjeſekemu dſaſowanju a ſ khwalenju Woſojo mjenja ſbudzicj. Pſchetōſ po tej wōjnje je ſloty mēr naſtaſ a na poſ ſta lēt traſ a wſchitke te ranj ſu ſaſojene, kotreſ buchu tehdj naſchemu ſerbfſtemu krajeſ nabite a wſchitka ſchſoda je ſaſo wurunana, kotraſ hje ſo tudj ſerbfſtemu ludej pſches wupuſczenje polow, pſches wurubjenje wēzow, pſches ſpalenje domow, pſches wſyſoke dawanje a pſches ſiwenja ſtraſaſne khoroſeje ſtaſa. So je Wōh ſ temu ſwoju hnadu daſ, ſo je naſchemu ſerbfſtemu ludej ſ temu pomhaſ, to dyrbi naſ lētſa wabicz ſ wjeſekemu dſakej a ſ radoſczinemu khwalenju jeho kraſneho mjenja.

Prjedy paſ, hačſ my na drōbne ſebi wupowjedamy, ſchtoſ je ſo 20. a 21. meje 1813 tu we Eſerbach ſtaſo a prjedy hačſ my tu bitwu pola Budyſchina a pola Wōrſzna wopiſamy, dyrbimy ſ krōtkim na to ſpominacj, kaſ ſu ſo naleſnoſeje ludow a wjeſchow wot ſpoczaſka lēta 1813 w Europiſkej mēle.

Runje kaſ pſched ſto ljetami Wjedriſ wulſi ſydomlētnu wōjnu wjedzeſche, taſ bē pſched poſ ſta lētami Napoleon, khēzor franſowſki, zſlu Europiſku do wōjny ſapleſt. Wōn bē ſtaſku pſchemōhſ a Raſuſku pobit; wōn bē ſebi pruſſke kraſeſtowo podczjſnyſ a nēmſki kraj ſ jeho wjeſchami dobyſ. Zeniczſi, kiſ ſo jemu hiſchczen pſchecziwjeſche, bē ruſki zaſ Alexander I. Wōn a Napoleon bēſchtaſ prjedy dobraj pſcheczelej byſtaſ, ale tuto dobre pſcheczjeſtowo bē w lēcje 1810 jaſtaſo. So by Alexandrej poſaſaſ, ſchto wōn je, a ſo by pruſſkeho kraſa a raſuſkeho khēzora, kotraſ ſwojeho pſcheminjenja dla derje pſcheczjowo njemu ſmyſlenaj njebēſchtaſ, traſchitſ a do hroſy ſtaſit, czejniſche Napoleon w l. 1812 ſ wulſim wōjſtom na Ruſow. Hačſ runje pſchi prēdku wſchudſjom ſ dobywarjom woſta a hačſ do Wōſkwy pſchindze, bu wōn tola napoſledſ pſcheminjeny a nuſowany zoſač. Wōn ſam, hdjſ widziſche, ſo we Ruſowſkej ničjo doſonjecz njemōze, ſo pētſnje w decemburu 1812 do Pariſa poda, ale jeho wōjſto mējeſche tam ſaſoſnje czerpicz a wuſtač. Jeho wōjazy po taſwſyntach ſhmy abo hſōda dla wumrjedu. Napoleon bē Pruſkiſch a Saſkiſch nuſowaſ, wōjnu pſcheczjowo Ruſkam jemu wjeſcz pomhačſ a woſebje Saſojo ſu tam a w Pōlſkej wjele wot ſhmy wuſtačſ mēli.

ſaſo bē widzicj, ſo Napoleon w Ruſowſkej njeodobudze, wotpadze pruſki general York ſe ſwojimi woſaſkami wot njeho a pſchiſanſny ſo ſ ruſowſkemu wōjſku, a ſchtoſ bē hiſjom dawno prjedy we potajnym wotrſczane, ſta ſo pſchi ſapoczaſtku lēta 1813 ſjawnje, ſo pruſki kral Wylem III. ſ ruſkim khēzorem Alexandrom do ſjenoczeſtwa ſtupi a ſo wobaj Napoleonej wōjnu pſchjowjedziſchtaſ.

So bē Napoleon Ruſowſku nadpanhſ, to bē pſches mēru wulka khōbkoſeſ a tu jemu Ruſojo wodačſ njemōzachu. Woni pſcheczeſchachu ſe ſwojimi koſaſkami jeho wōjſto a ſaniczowachu je, hdzeſ na nje trjehichu. A teſ Saſow, kotſiſ ſ Napoleonej dzerſzachu, woni njeſchepuſchczichu, ale pytaču jich ſ kraja wuczſchczecz. Khēzor Alexander bē taſ ſty na Napoleona, ſo wōn wobſanſny, tuteho cſwilowarja Euryopy hačſ do Pariſa pſcheczeſchach a jeho tam ſa jeho khōbkoſeſ khōſtačſ. Wōn ſebi myſleſche, ſo ſo jemu to cſim ſterje radzi, dokeſ wjedzeſche, ſo budze jemu pruſki kral ſe ſwojim ludom, kiſ bē ſyty, ſo wot Franſowow dačſ cſwilowacz, wēſczje pomhačſ a ſo je teſ khēzor raſuſki poſhileny, ſwojeho pſchichodneho ſhna (Napoleon mējeſche jeho dſowku ſu mandſelſku), ſ totymſ bje nuſowany byſ ſchōdny mēr cſinicz, ſterje lēpje wupuſchczicz.

Taſ mējachu ſo wēzn pſchi ſpoczaſtku lēta 1813. Ruſojo pod generalom Wittgenſteinom 5. januara Kralowz wobſadzichu a neapeliſkeho kraſa Murata, kiſ bē pſchirōdny ſhny Napoleonowy, ſ Pōſnanſkeje wuhnaču, ſo dyrbjeſche ſo do Barlina wobrocicz. Saſojo, kotſiſ pod generalom Reynier'om we Pōlſkej ſtejachu, buchu 11. januara 1813 pola Liwy ſbiczi a podachu ſo do Waſchawy. Wot jow dyrbjaču pſchi wulkej ſhmy zoſačſ a khwataču, jaſo bēchu 13. februara pola Kaliſcha ſbiczi, do Saſkeje. Tute ſaſſe wōjſto pſchindze 1. mērza do Budyſchina, ale kaſ ſaſoſnje hubjenje ſo mējeſche, to ſo njeſhodzi wopiſačſ. Wjeſchi dſel woſaſow a bjes nimi bē wjele Eſerbow bu na woſach wjeſeny, pſchetōſ czi wobſy ludjo njemōzachu hicz, dokeſ mējachu nohi woſabjene, ſ temu bēchu roſtorhani a wuhlōdnjeni. Tudj w Budyſchinje woni pjecz dnjom wotpoczjnyču a 5. mērza do Draſdzjan czejniču. Sa nimi czerjaču Ruſojo, kotſiſ pola Lubanja ſtejachu a hačſ do Šholerza ſo wupuſchetrjachu. Hiſjom 12. mērza koſatojo pod generalom Brendelom do Budyſchina pſchjichachu a nēkotre dun poſdſiſcho ſo zſle ruſowſke wōjſto pſches

Luziza a herbski kraj waleške, so by so na prawym boku Lobja pola Draždjan sabyhulo. Franzowsojo, kotiči tudy stejachu, drje spytachu, Rušam pschekhod psched Lobjo wobaracz a teho dla mosty w Draždjanach kaž we Wischnju sfasychu. Ale Rušojso bėchu draždžanske nowe město wobgadzili, kofafojo bėchu nekaf psches Lobjo pschebrodzili a Franzosow nusowali, stare město wopusczechiciz. Na taiste waschnje mējachu Rušojso a Pruszny pschi kónzu měrza Draždžany we swojej mozy a Franzowsojo a s nimi Sakfojo a te druhe nemske wójfka, kotrej k Napoleonej dzerzachu, kaž Bajerszy a Würtembergszy, bóle dale do Thüringsteje sady Lipska a hacz do Wittenberga zofachu.

Bjes tym bė pruski kral Wjedrich Wylem III. Napoleonej wójnu pschpowjedzil a so s ruskim kėžorom sjawnje a twjerdzje sjenoczik. Wón bė swój zyly lud do brónje powoľaf, so by teho stareho njepšcheczela pomhal pobicz a sanicziciz. Schtóž bė tehdy strowy a czerstwy, tón so wobroni a do wojersteje sľuzby stupi. S tych, kotiči to njechachu, buchu swobodne korpsy sriadowane. Powschitkomna horlimoscz bė so zyheho luda smóznika a sami muzojo wopusczechicichu swoje domy, žonu a dčezki a schtož mējachu, so bychu sobu na wójnu czahnyli a teho lawa franzowsteho pomhali pschewinycz. Marschal Wliicher bu sa nawjedowarja tuteho prusteho wójfka postajeny a pschisantasche so Rušam, s kotrymiz swój nutsczah do Dreždžan dzerzjesche. S Rušowsteje so pak bjes tym pschczo wjazy wojersteho luda do Saksteje waleške. Kofafojo bėchu hižom prjedy pschiczahnyli; ale woni sa rušowstiu wójfkom we wjestskej mnohosczji na swojich konikach jėchachu a s nimi pschindzechu Waschkirojo a Kalmutojo, dzitwi lud s Mijseje. Ezi su wošebje tudy we Luzizy a we Šerbach satrašchnje wulku schtodu naczinili. Woni rubjachu a wupusczachu wscho, czwilowachu ludzi a cžerjachu wschelake njekmanstwo. Njekotryžkuliz wě powjedacz, kaf su jeho nabili, jemu cžrtje a futruju se žiwota storhali, kėže a komory pschephtali a wošebje „wódk“, jefta a druhy žyrobu s mozu febi wutrungowali. Hižom tehdy nasta wulka nusa a khudoba we herbskich wšach a wulki džel jich wobhdlerjow abo do hole abo do cžestkich horow se swojim sftotom cžekasche.

Sakfka bu kaž njepšcheczelski kraj wupuscžena. To sta so teho dla, dokelž bė sakski kral Wjedrich August nusowany, s Napoleonom dzerzecz. Wón febi myšlesche, swój kraj najlėpe psched schtodu wobarno-

macz, hbyž to cžinjjesche. Zako bėchu so Rušojso a Pruszny sjenoczili, chysche wón drje neutralny wostacz. Ezi tež spytach, jcho k wotpadej wot Napoleona naryczecz, jcho kraj pak tola njepšchepuschczichu ale wot wobhdlerjow wschitto febi žabachu, schtož k sđerzenju swojich wulkich wójfow trjebachu. Sakfka bė, kaž hewaf pschczo, bita a hdyž bė Napoleon se swojimi Franzowfami we nej, dhrbjjesche wona jcho sđerzecz, a hdyž nemszy wjekschojo do nije pschiczahnychu, wuzyzachu woni su. Lud sakski pak, to je wěste, njebė Franzowfam dobry a by najradscho s Rušami a Pruskimi dzerzak, ale kral bė wot Napoleona twjerdze dzeržany, so wot njeho njemóžjesche wotstupicz. Seleny schtwórtk 1813, 22. haperleje, pschindze ruski kėžor Alexander do Budyšchina a bu tudy wot mėsčczanskeje rady cžesnje powitany. Cžesne wrota bėchu so natwarike, se wschitkimi swonami so swonjesche, s radneje kėže so s trubami trubjesche, psched bohathmi wrotami mlode holzy we bėlňch futrujach sestajane pschepodachu jemu na atlasowym banecziku cžisčezane rynczki. Lud pak, kiž kolo wokoło stejesche, wolasche „wivat“ a herzy mózije pistachu. Kėžor wosta psches nóz we domje pschekupza Paulia na torhosczju a wjeczor bu zyke město illuminirowane. Našajtra 23. haperleje tež pruski kral Wjedrich Wylem III. pschjėdze a bu na podobne waschnje powitany. Wobaj so wot Budyšchina do Draždžan podaschtaj, hdyž wonaj 24. haperleje swój swedzenski nutsczah pod wyškanjom luda dzerzeschtaj.

Sa nimaj pak pschindze se Šchlesnasteje w wulkich czahach ruste a pruske wójfko a cžehnjesche so k Lobju a jenož we tych wjestschich městach wosta nėsčto malo luda.

Zako bėchu so ruske a pruske wójfka psches Luzizu pscheczahnyke, kónž haperleje, nasta kusť mēra. Wobhdlerjo, kotiči bėchu do hole abo do horow roščekali, wróczichu so domoj a wschitzy bėchu wjekskeje nadžije, so wschitto dobry kónž wosmje.

Bjes tym bė so Napoleon s Parisa na puč podaf a 17. haperleje do Mainzga pschischok. Wón mējesche, dokelž bėchu jcho stari wojazy najbóle we Rušowstkej hubeny kónž wfali, lutyh mlódnch ludzi pod brónju, mlódnch hólzow, kotiči njebėchu hiščeje w žanej bitwje pobyli a jenož k nusy wojerfku sľuzbu snajachu. K tutemu wójfku bė wón s Italskeje 40,000 mužow pod marschalom Bertrandom powoľaf a s tuthym wójfkom pschekróci won rėku Rhein. so hu

sa swojimi napřechcželam napřechcziwo stajit. S nimi
dy wón so tež 2. meje pola Lügena abo Großgör-
zerna khróblje dofej do bitwy. Hač runje prufe
wójsto hynje wojowasche a wschitte mozy napinasche,
dobry tola Napoleon. Se swojimi mlodymi wojaka-
mi a se swojej mlodej gardu nadpadže wón to sje-
noscue wójsto Rusow a Pruskich tak hynje, so
hynjachu wóni zofač. Wschitón lud we Sakske, kaž we zlym něm-
ckym kraju bě na tutu bitwu swoju polnu nadziju
stajit. Wón bě hyn teho czwilowanja, teje žalosčeje,
teho wupusčenja, kotrej ta stajna wójna jemu činje-
sche a teho dla běchu so wschitzy teho nadželi, so te
móže ruske a pruste wójsta dobudu a so budže Na-
poleon nufowam, mēr čžinkež a džeržecž. Kramna
bitwa bě bita, ale pschěhrata. To bě powiesčž frud-
na a ponižaza. Napoleon, tón we Rusowstkej poni-
ženy, bě swoju přjedawšchu mōz a khróblsoč wob-
nowit a wobtwjerdžit. Rusojo a Prusz, tiž běchu
so kšwaliti, so swētej palny mēra dobudža, bēžachu,
mōt Napoleona honjeni, s nowa do Sakske. We
Dražďanach bě so 3. meje na torhosčezu a na ha-
kach papjera pschilěpita, so je bitwa pola Lügena
dobhta. Haj dobhta bě, ale wot toho, to njebē
prajene. To pal bě sa něotre duy f shonjenju.
Nichtož wosy, na kotrymž ranjeni Rusojo a Prusz
hēžachu, do Dražďan pschijēdžechu a po dróhach nimo
tuteho mēsta kšwatasche ruske a pruste wójsto, so
hyn do Łuzizy pschijēto. Džjom 12. meje pschicžahny
Napoleon a džeržesche swōž nutsczah se swojimi
wyschimi generalami a sa nim pschindže ruče wot
Lügena jow jeho dōbhwarske wójsto. Nowa nusa
pal so do Sakske f tuchmi wójstkami walesche,
pschetož, hđžez bēchu dwē niedželi přjedy Rusojo wscho
pschezrowali, chychu so Franzowsojo a Wagerzsy a
Wartemburgzsy žiwiež. Mētk pal so we Sserbach wokoło
Budyščina kšab nusy sapočesche. Džjom 5. meje wróčidhu so
tu do mēsta ruske wosy, kotrej bēchu něotre duy
přjedy sa ruskim wójstom prójne schte, so bychu te
wudobhte wēzy wotwosyle, a f teho wobhdlerjo spō-
snaču, so je bitwa shubjena. Wóle so hiščeje 6.
meje mēsto pjelnesche, pschetož na wosach so ranjeni
Rusojo pschiwjēschu. Madna kšēža hu do špitalnje
pschewobročena a na wobhdlerjom pschindže fruta
pschifasnja, so dychja tam poflesčezja, kosche, pšat,
kšafšwo, štomu, wotmjane kšnje a teho runja

wobštaraz. Ranjeni buchu wot mēščezanskich řeta-
rijow wobaleni, dokelž chirurgjo rusowzsy hiščezet
dōščli njebēchu. Tak ruče, hač bē so to řatow
buchu wóni dale do Schlesyuskeje wjēni a nowi
sažo pschindžechu, sa kotrychž dychjesche f nowa stara-
ne byčž. Najhubjenscho pal so ranjenym pruskeho
wójsta džesche, dokelž tuch f wosom njebjesčechu.
Wosy wostachu na hakach řtejo, a hdyž bēchu jenož
někal swobaleni, wjēschu so dale do Žitarow,
hđžez bēchu sa nich špitalnje šhotowane. Ruske a
pruste wójsta 9. meje f garbarskimi wrotami do mēsta
čžnichu, potom pal so bjes řadzerženja psches swōn-
komne bohate wrota do wofolnosčeje f Ženkžam a
Buležam podachu. Džen 10. meje pschindžesčtaf
kšēžor Alexander a řkal Wylem III. f Polčznizy do
Budyščina, ale wscho bē jara čžicho a ničto žanu
taju haru njecžerische kaž dwē niedželi přjedy. Wo-
naj tu nozowasčtaj, kšēžor we Paulež, řkal so
Striželež kšēži pola smutskomnyh lawstich wrotow.
Na druhi džen wonaj mēsto wopuschezisčtaf a so
do Woržyna podasčtaj. Žeju wotmžšlenje bē, nje-
daloko Budyščina twjerde kšewo wobezahnyč a na
tym bitwisčezu, kotrej bē Wjedrih wulki we řydom-
lētnej wōjnje mēl, řtejo wostajšchi na Franzowsowo
čžakacž a f nimi so f nowa do bitwy dacž. Žeju
hētowna kwartira bē na woržynskim dworje, čžohož
dla ta bitwa, kotraž so 21. meje mējesche, we řta-
wisnach: bitwa pola Woržyna řeka. Rusowstke a
pruste wójsto wosta pola Wofankēž a
Ženkž řtejo a wupschesčezrachu so hač do Pschitwēž. Tu
so mōzne našpny natwaridhu. Wofebie buchu Wofankēž
kaž twjerde mēsto wobtwjerdžene. Džen a nōž bu tūdy
dželane. Ludjo f blisčich wšow dychjachu pomhačž
a lōždy džen bē 100 wobhdlerjom f Budyščina
šem řtasanyh, kotsiz mējachu řekeru, řopacž a moty
řobu pschimečž. To traische hač do 20. meje, tak
so tuczž dželaczerjo hiščeje wonka bēchu, řab hžerim
Franzowsojo f čžichonjanskich hōřtow na řšelern a
řšelachu, a tich wjēle do žiwēnia řtrachosčeje pschindže.
Džjom Budyške wrota buchu wot Rusow a Pruskich
řamurjomane abo f řrijadami, se řchomami, ř řa-
menjemi a f hnojom řaracžene, jenož bohate wrota,
f kotrychž do řšwta džesche, wostachu wotčžiniene.
Wschitte lawki a mofčžiti, kotrej psches Šprewju
wjedžichu, buchu wotřohane; mosty psched lawstikimi
a garbarskimi wrotami chychu pschi spočatku řšesčez.
Ale na přōřtrow mēščezanske rady njesia so to, řoth

drj etwo, głomu a głomane tuny na njeswalachu, so njespšheczejste wójsko nieby psches nie hicz móhło. Psched wrótami buchu batterije natwarjene, jena psched lawskimi pschi tamniščeje stala, kotraž bu s 21 kanonami wobšadžena, jena pola tšeletnje a na bliskich polach. Pola michałskeje zyrkwie, na hrodze a we fahrodach lawsteho pschedmęsta buchu kanony festajane. Wulka hrosa pschindže na wobohich budyškich wobhđlerjow Budyščina, jako tute pschihoty widžichu; pschetož woni šebi na ničo niemyšlachu, hač so budže město twjerde woblehnijenje wudžeržecz męcz. Dokelž bęchu wrótami sanjniene, niebu ničto wona nuds pušchěženy. Budyšchenio bęchu wot šwęta kaž wotręsnieni a njeslonichu ničo wo tym, šchtož so wonka sta. Do města so žadny bur njeswaži. Róždy so bojesche, so budže popanieny abo wurubje-ny abo s našypam dowiedzene, so by tam pomhał. Wješny lud bę šwoje wšy wopušchěžil a se škotom abo do hole abo do horow cęknył. Jenož někotři s wulkei šhróbkosćju potajnie šwoje węzy, kaž butru a jeja do města donješechu a czi šu tehdy dobru warbu męli. Kana butry tehdy w męšće 2 ha 3 tolerje płacješche, jeja bęchu jara žadne a dawachu sa jene 8 šlębornych. Tež žane driewo tu wiazy niebę, so pjekarjo piez niemóžachu. Šsol pobrachowasche a napošlędł šamón šhlęb, dokelž bę twierdže šafasane, so ničto doma piez niešmje. Na 1000 kórzow muhi a wjele žita a wot krajnych stawow wobstara-ny palenz, šchtož wšchitko w magazinje na hródze Drtenburgu ležješche, Rušoj a Prusz do lęhwa wotwjesechu. Pschi šchtrasje šmjerče bu šafasane, so ničto niešmje psched męstom šhodžicz abo męsto wopušchěžicz a jenož někotrym wošobnym šwóibam bu wot komandanta wotpušchěžene, do Czech cękacz, ale woni buchu tam wot šofatow pschewođžowane. Šchtož někašku bróni męšesche, dyrbjješche ju pschi šchtra- sje šmjerče wotedač. Pschitajusa bu data, so dyrbi so węsta licžba płata, šofšlow, cęrijow a teho runia na kommandanta wotedač a to wšchitko bu s města do lęhwa wotwjesene. Wšchitke kralowste a męsch- cęzantske pokladnicy, šama wopaleńška šhaša krajnych stawow buchu do šlowneje kwartiry w Woržnyje transportirowane. Zyrkwie buchu sanjniene a cęaš- niki na nich dyrbjachu štejo wostacz. Róždemu wob- šedžerjei šhęže bu pschitajane, so dyrbi na šwojei šubji šudobie s wodu napielnjene štejo męcz a šylawny šchihotowane, so bychu, so pschilętowaze granaty

hnydom hašchecz móhke. Hrosa a bojosć, kotraž bę takich pschihotow dla nastala, roščješche, jako so 14. a 15. meje s daloka s wječžoru kanonowe tšelenje šlyšchecz da a jako bę we nozy 18. a 19. meje s wyšotich šubjow widžicz, so so wšchudžom wot dražđžanskeje drohi hač s wojerowstej wóhnie nóznych wojerškich štražow šwęcžachu. S teho mó- žješche so hubacz, so so franžowste wójsko bliži. Džen 19. meje pschi:šchafšchaj šhęžor Alexander a kral Wę- lem III. do města, a rekognoszirowaschaj s tórma pętrowskeje zyrkwie, hđže Franžowsojo šteja, wopu- šchajšchaj wšchitke batterije a wróćišchaj so psched wječžorom do Woržyna.

Dies tym, so so takje pschihoty w Budyščinie cęzinachu, so tež na wšach wšchitko na bitwu hoto- wasche. Wješny lud bę s wješča šwoje wobhđlenja wopušchěžil; šony a džęzi bęchu so hižom dawno wotšalite. Wšy so wot wojerškeho luda mjerwjachu a so budže bitwa, to kóždy derje widžješche.

Wly dyrbinny so pał nairjedny sa tym ros- hladowacz, kaš bę ruske a pruske wójsko festajane. Lęwe a prawe šchidko męjachu Rušoj, šredjšnu Prusz. Postajenje bje dwojake, jene bóle do přędka, druhe bóle do šady. Na prawym brjohu Šprewje męšesche so lęwe šchidko a so wot Šentez hač s horam pola Bęlcęz a Šubjenza cęhniješche; bóle do šady pola Ruchlowa a Ššowrjez hač dele s Por- šchizam, s Budyščinkei a Pschiwęzizam šteješche, druhe wostajenje pod generalom Mikoradowižom. Na bórkicęzantskich horach hač s Něwšęzam šteješche pruski general Kleist, so by pschethódej Franžosow psches Šprewju wobarał a sa nim na kralečęzantskich horach a bóle šady s Pschiwęzizam a hač do Woržyna bęchu Prusz pod maršchalom Wlucherom festajeni, kaš so hač do Delneje Šórki došahachu, hđžež general York kommando męšesche. Wot Šliny hač do Klutšča a s Delnei Šórzy so prawe šchidko wupšchęžera- sche, kotrež general Barklay de Tolly se šwojimi Rušami wotwjerđžješche.

Na takte waschnie bęchu so šienoczeni Rušoj a Prusz jara derje postajili, wobtnježachu Šprewju a męjachu bitwišchęžo na ši hodžiny doke wob- šadžene, so so šdajche jako něbnychu móhli pschewi- nieni byč. Woni bęchu na 160,000 mužow šylui a te horne wšy, kaž Šentęz, Poršchizy, Boshęzy, Zyžęz, Pschiwęzizy bęchu kaž města psches natwa- rjene našypny wotwjerđžjene a Šprewia džęlešče jich

lěhwo wot Franzosow. Dobra nadzija, so tu dobudza, so we wschěch horjesche.

Hdžeha pak bě Napoleon, hdžeha franczowske wójsko? praschecze wy so. Napoleon bě sebi drje myslit, so so sjenoczeni Rušoj a Prusz s nim, jako bě jich pola Lūgena sbit, do žaneje bitwe njebadza, a jemu bubzišche to jara lubo było, dokelž wón wjele kawalerije njemějesche. Wón mēnjesche, so su so Prusz wot Rušow dželili a k Barlinej wobrocžili, so bychu tuto swoje htowne město sakitali. Teho dla bě wón marschalej Nehej pschikasał, so dyrbi so tón se 100,000 wojakami na Barlin podacž a tuto město wobšadzić. Sa něotre dny pak šhoni, so je so sjenoczene ruske a pruske wójsko pola Budyschina sashnylo a tu twjerde lěhwo wobczahnylo. Po tajkim póstla wón tarentskeho wójwodu se swojim korpsom s Draždzan na Budyschin. W nozhy wot 13. do 14. meje trechi tón pola Biskopiz na Rušow a bijesche so s nimi a dasche tuto město sapalicž, so bu do czista wupusczene a do popjela pschewobroczene. Dokelž buchu Rušoj tu sbiczi a zofachu, bha so Franczowsko sa nimi dachu, so hižom 15. meje w Hobziju a hobziškej wokoinosci a we wschěch wšach, po draždzanskej dróšy ležazych, kwartiry wobczahnychu. Napoleon 18. meje s Draždzan wotjēdže a w Hartawje nōzowasche. Rano w 10 hodzinach 19. meje bě wón hižom w Malej Bōrscheci a poda so wot tam hnydom do Scijez, na tu tam pōdla ležazu hōrku, hdžēž wón so dolho sadžeržesche, so by so wobhonjowal, hdže njepscheczeljo steja. Na to bu jeho wójsko tak festajane, so jeho prawe šchidko pod marschalom Dubinotom na lěwym brjosh Sprewje lěwemu šchidku Rušow pod generalom Miloradowiczom so napschecziwo staji a wot Scijez hacž bliže k Budestezam dokahasche. Tarentski wójwoda stejesche na draždzanskej dróšy pschēd Budyschinom. Na lěwym boku Sprewje pola Czichonž hacž blisko k Nēwšezam bě so ragusancki wójwoda festajal, s kotrymž so general Bertrand pola Lubochowa hacž k Jeschizam jenoczesche. Generalom Lauristona a Rehniera, pod kotrymajž Saffoj stejachu, bě Napoleon po wojerowskej dróšy k Kalezam dele pōstlał, so byschtaj so tam s generalom Rehom sjenocžiloj. Jako bě mjenujz Napoleon šhonił, so so Rušoj a Prusz njesu dželili, bě wón na Neha pōstlał, so njesmje do Barlina hicž, ale so wrōcizž a na Wojerezhy czahnyč. Tón mjenujz bě so pola Torgawa něotre dny kombžil, dokelž jeho prjedawšči jalski general Thielemann psches Lobjo puschecizž nje-

chasche a tak jeho Napoleonowa pschikasnja we bliskosci Lufowa, Dobrokuha a Damny dosceže. Jako bě Neē dželbu pruskeho wójska rosheňal, wobroczi so wón na Wojerezhy a bližesche so wot tam prawemu šchidku sjenoczenych Rušow a Prusakow a hrožesche jemu do khibeta pschincž. To bje Rušam pschēradžene a toho dla wotpōstlachu woni generala Yorka s 12000 pruskimi a Barlkay-de-Tollha s 18000 ruskitimi wojakami, so dyrbitaj marschala Neha sadžeržecž abo sanicizž.

Psches to nasta hižom 18. a 19. meje pola Kalez, Wyšokēje, Hermanez a Schczenž krawna bitwa. Prusz a Rušoj mjenujz, njewjedžo, so su Franczowsko tak blisko a tak šylni, nadpabžechu jich 18. meje wječor a honjachu franczowskeho generala Peria s Kalez. Tón pak so tam s nowa s wjazorymi wojakami czischcēsche a tu wješ dobu. Woni so teho dla do hole k Nowej Wšy a k Jenšezam a do tamneje hole sežeňnichu, jako so na jene dobo Lauriston s Franczowsami pola Wyšokēje pokasa. Na teho so Barlkay de Tolly s zyfej mozu da, so by jeho tam won wucžischcžal. To pak bě podarmo; wjele bole bu York, kiž tam blisko stejesche a Rušam k pomozhy chžysche, w nozhy nadpanjeny a woboji, Rušoj kaž Prusz, w tych kerkach a lužach a lěšach na 1900 lubzi shubichu, so dyrbjachu woni so wrōcizž a so sašo k swojemu lěhwu pola Delneje Hōrki a wokolo Kluscha podacž. Nehe pak a Lauriston so sa nimi daschtaj a hrožeschtaj prawemu šchidku do boka abo do khibjeta panycž.

Tak sebi wobej wójsz, franczowske a rusko-pruske na ranje 20. meje napschecziwo stejeschtej a wobej bjeschtej hotowej, so bicž. Tola pak tón džen rano a dopolnja wschudžom czischina knjezesche. To bě czischina kaž pschēd furowym njewjedrom. Hischcže dopolnja pschijēdžechu ružhy wyschi do města, so bychu wobjedowali a we batterijach pschēd městom spachu tam a kem strazje. Wokolo polonja pak so prēnja kanona wutšeli. Prawe šchidko Franzosow bě pola Budestez psches tamnišchi mōst Sprewju pschērocžilo a hotowasche so niže Dobrusche psches reku hicž. Mōznischo so jow tšelesche, kanony hrimotachu a sa poł hodžiny bu Miloradowicz pola Bēlcžez a Lubjenza, pola Šskolžy a Tšelan tak šylnje nadpanjeny, so dyrbjesche wón, hacž runje so tyšazy a tyšazy s ruskeho wójska napschecziwo stajichu a so moricž dachu, tola zofacž a so do swojeho druheho postajenja sežahnyč. We tym samym czasu so Franczowsko wot Czichonž a Maleho

Wjeltowa a wot Natarjez sběžechu a šo do Budyščina waliwšči s nješo Rušow wuhnachu. Zow we měsce pať šo dołho njetombžichu, ale šo sa Rušami hačž t Jenkezam a t Delnej Riny cžerjachu a tam dobywaršaj stejo wostachu. Druhi džěl franzowskeho wójsta džěše wot Čžichonž na Hornjom a na te hórki, kotrež su napschecžja Bórku šu, hžžžž Franzojšojšo psches Sprewju móšt cžijnychu. Róšty, hrjadu a stokpy běchu šebi wječžor prjedy w Natarjezjach wubžělali a pschihotowali a na knježim dworje tam wowečernju a bróžnju podtorhali a drjewo šobu wfali. Zow jim drje general Kleist na bórčičanskich horach s mozu napschecžiwostejše a žyke popoknje šylnje na nich tšělesche. Pschethod psches Sprewju sta šo pať tak kšwatnje, šo jón ničtō wobaracž njemōžesche. Franzojšojšo šestajachu kóšty a stokpy tak rucže do rěki, wupschěžechu konje štanonow, dowjedžechu je t brjošej a pušchěžichu s wšfokesho brjoša kanony se schtrpkami dele a šapschehnjechu na to šašo konje, a to tak špěšchnje, šo šo Prusžy njemalo špodžimachu, jako jich šebi napschecžiwostejšo a na nich tšělčž wuhladachu. Šo Franzojšojšo tudu Sprewju pschekrocžja, njebž šebi ničtō mšpšlč. Napoleon šam pschēd wječžorom se šwojimi generalami tu psches Sprewju džěše. General Kleist, jako to wibžesche, šo Sprewja wot Franzojšow je pschekrocžena, njemōžesche šo dlěje džeržecž, ale sežahny šo bóle do šady t Dobroschegam a t Plusnitezam a Kraležam. Wjes tšym, šo šo tu wysche města žyke popoknje móžnje bēdžesche, bē na prawym šchidle, hžžžž York pola Hórki a Barckaj de Tollu pola Kluscha stejesche, wscho s mērom wostalo. Ale hlaj! pschēd wječžorom pschindžej Ney s Lauristonom wot Minakala a Komorowa a da šo hišchēje s Rušami do krotkeje bitwy, šo šo cži do Brěšhny a do Hliny a Sathowa sežehnichu a Franzojšojšo tež jow pschethod psches Sprewju do šwojeje mazh dostachu.

Zako šo 20. meje šlōncžto kšowasche, běchu Franzojšojšo na wschitlich bokach dobyli. Woni běchu Sprewju pschekrocžili a Rušow kaž Pruskich do jich druheho postajenja šacžišchējeli. Čži pať ničž njebēchu dobyli, hačž to, šo njebēchu žyke šbicži, šo mējachu hišchēje kralečžanske hory a hlinjansku wobšadženu a šwoju šrežžšinnu hišchēje twerbžej džeržachu. Tola pať jich žyka wēž hubjenje doščž stejesche, dokelž běchu wot tšjoch bokow wot nješpschecželow wobdacži. Franzojšojšo mējachu tōn džēn 10,000 ranjenych a morthych, Rušojšo a Prusžy jenož 2000, a bjes tšymi bē jich 1100, kotřiž

bēchu pola Bórka pod generalom Kleistom panysli. Napoleon, jako bē pola Hornjowa psches Sprewju pscheshoch, hišchēje dobru kšwilu na hóržy pola Bórka stejesche a šebi bitwischēžjo wobšladowasche a jako pschi šlōncžta kšowauju kanonowe tšělenje wschudžžo šapocžesche wotebjeracž, poda wōn šo do města, hžžžž wōn nōžowasche.

W tej šamej nožy wot 20. do 21. meje bēšchaj kšžžžž Alexander a kral Wylem psches nōž w Woržynje. Tam wonaj se šwojimi generalami radu škšadowaschaj, hačž dyrbi šo bitwa dale wjesčž. Wschitžy šo ša to wuprajichu. Tež Napoleon bē to wobšanknył a šwoje pschikšasnje rosbał. Hžžžž pschi šwitaniju 21. meje pokšaschaj šo Alexander a Wylem na bitwischēžju. Tež Napoleon, kiž šo ženje njetombžesche, hžžžž nēšchto wāžneho prjōdč mējesche, hžžžž w 5 hodžinach rano po krotkim wotpocžinku s bohathych wrotow jēchasche. Wōn šo na te hórki pola Delneje Riny poda, šo by šo wobšonjowat, kať nješpschecželjo steja. Bóršy po pjecžich šo bitwa wobnowi, a to šašo na šewym boku šjenocženeho wójsta. Pola Lubjenja, Bēlcžej a Ššowrjež general Dubinot Rušow nadbēšasche. Pola Boschēž a Konjež a Delneje Riny kanony wujachu a hrimotachu. Wot wobeju bokow šo šylnje wojowasche. Franzojšojšo s Bajerškimi a Wšrtembergškimi šjenocženi čžžch Rušow do šady cžišchēčecž, šo bychu mōšli dražžžžansku drožu a Bukežy wobšadžicž. Rušojšo drje twjerdžej stejachu, njemōžachu šo pať džeržecž a šchtož bē najhōrsche, prawemu kšchidku t pomozh pschincž. Tam nastja najwjetšcha nusa. Wot Kluscha šo marschal Ney psches Sprewju poda a Rušow pod generalom Barckaj de Tollhom mōžnje cžišchēčesche. Čži drje šo nēł s tšym wobarachu, šo rano wokoło 6 hodžinow wješ Brusynu a šathowške brōžnje a w Tich Hucžinn šapalichu. Dokelž žana duscha doma njebž, dha pšomjenja wscho sežrachu, šo we Brěšhnyje jenož dwē kšžžž a w Hucžinyje teho runja jenož dwē stejo wostaschēj, hewat pať šo žyrfej a dwōr a wschitke žyrfwinske twarjenja wotpalichu. Franzojšojšo pať niže Hucžiny psches Lubatu pscheschēdšči Rušow, t Dubomu cžekazžch, pschescžēhachu. Druhi džěl tuteho franzowskeho wójsta pať šo wot Kluscha psches šathowške a brēšanske pola na hlinjanske hōna wobrocži, dokelž Ney, kiž je nawjedowasche, bē wot Napoleona porucžnosčž dostal, šo dyrbi bukičžansku žyrfej pschēd wocžomaj mēčž a a po njej šwōj cžah šrajadowacž. Na hlinjanskej horje pať běchu Rušojšo šylnu batteriju natwarili, kotruž

twierdze fastupowach. Ti króć Franzosjo nadpad
sczinichu a ti króć buchu wotraženi. Bjes tym so so
Guczina a Brěšyna paleščtej, běchu huczanske, brěsanske
a hlinjanske sahomy wot wójska, wot kanonow a ra-
njenych a mornych a mřežaznych pschifryte a w blisťich
kercach so Franzosjo k nowemu nadpadej hromabzi-
chu a so s bžela wot sad Rusam bližachu. Dolež
Ney pschezo nowych wojakow na hlinjansku bateriju
sczelesche a Rusjojo wot pschemozu swojich njepschece-
low na wschjěch bokach tucheni a nadpadowani běchu,
dyrbjachu naposled čžekacj. Zhyte dopotnje jow bitwa
trajesche, semja so tschafesche a nowe płomjenja so
wšchudjom wot palazych wšow šwěczachu. Rusjojo
běchu Bart a Porschizy sapalili a slyny woheri tam
sahhadzesche. Čžaknik na bartskim rómje bě ½ 12
wotbil, dha so swony s rjeskotanjom dele šypnychu a
w Porschizach so w tym samym čžasu zyrtej we pol-
nych płomjenjach šwěczesche. We tym čžasu bě mar-
šchal Blücher krategžanske hory muszj wobkróćil.
Wón drje psched febu mějesche Franzosow, kiž wot
Borka a Něwšez jeho mózuje nabběhowachu a jeho
wotehnacj pytachu. Ale jako bě Ney hlinjanska horu
dobyl a Rusow wot tam wuhnal, wobroczi so se
swojim dobywarskim wójskom na Pschicwiczj. Za-
to Blücher to widzische a pytny, so na horach wokolo
Kachlowa hacj s Porschizam dele Franzosjo dale
bóle doprěbka krocza a so je po tajtim sa njeho strach,
so jemu do thribjeta pschindu, wopuschczi wón tute
hory a czehnjesche Rusam a Pruskim pola Pschicwiczj a
Ekhanez k pomozj. S teho tu bitwa bóle krawna na-
sta a Ney bu s Pschicwiczj nětotry króć wucizschezany.
Dolež pak bě Napoleon se swojej garbu korežmu we
Nowych Porschizach wsał a tak wósporstu dróhu wob-
knežesche, a Rusjojo dale bóle po horach retirirowachu,
dha Blücher a Pruszj jow niczo njemóžachu dokonjecj.
Wokolo 3 hodzinow pschipowjedzi Napoleon, so je bit-
wa sa njeho dobyta. Marschal Ney pschindze woko-
lo wječera w sedmich hodzinach do Worzhyna, kotryž
běschtaj kral Wylem a kžezor Alexander popotnju
wopuschciziloj; Napoleon pak nozowasche we stani nje-
daloko korežmy w Nowych Porschizach.

Na ranju 22. meje hižom w 4joch hodzinach po
krótkim wotpocžinku dachu so Franzosjo na puci, so
bychu Rusow a Pruskich pschescchali, kotsiž w nozj
psches Wósporst na Rychbach k Šholerzej czehnichu.
Hacj runje běchu džen prijedy bitwu pschěhrali, dha
tola se wschěm porjadom retirirowachu, tak so niczo,

žane kanony a žanu khoroj njeschublichu. Zhyčti džen
k ranju kanony wujachu a Napoleon Rusam najbóle
schkobzicj pytasche, kaž by so nad nimi wječizč chzyl
dla teho njesboža, kotrej jemu we Rusowškej běchu
pschihotowali. Pschi tym wón pak sam najwjěšchu
schkobdu wsa, dolež wjele swojich wojakow woschje
wjele jěsných šhubi.

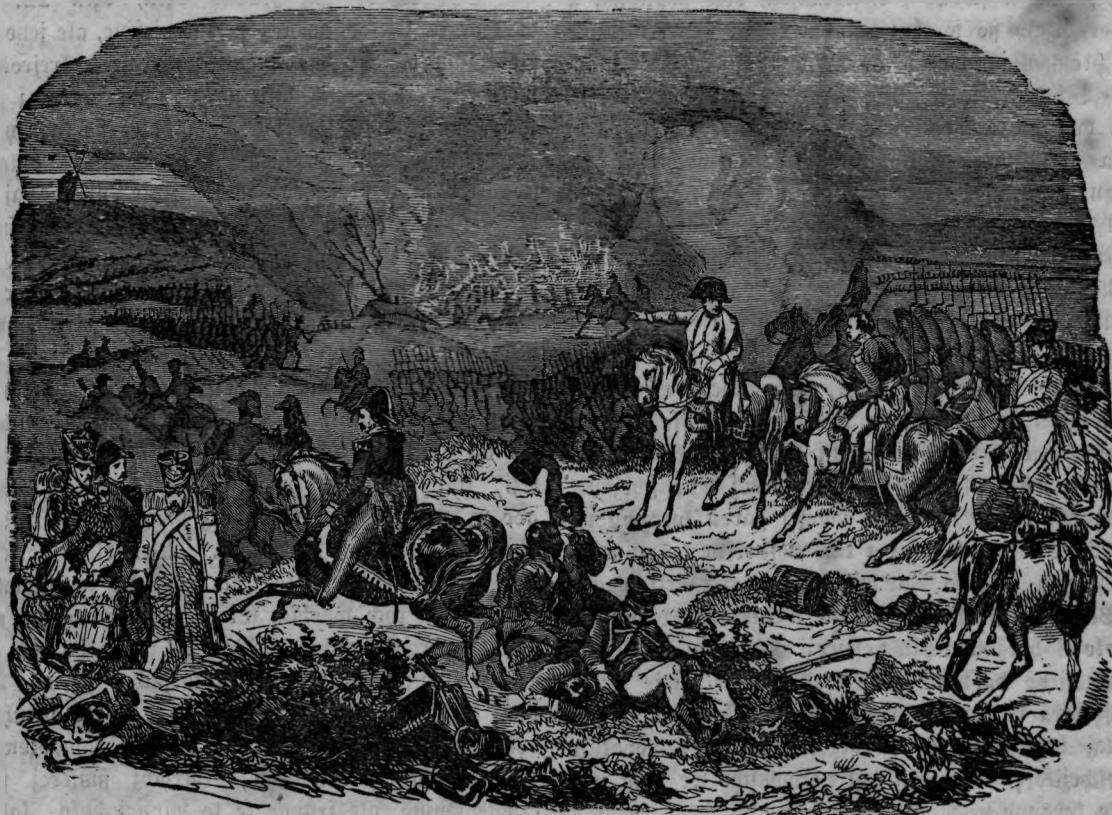
Wón bě tu bitwu dobył, to bě wěrnó, ale wón
bě tež psches měru wjele wojakow šhubil. Na wo-
běmaj dnjomaj (20. a 21. meje) mějesche wón 18000
ranjenych a 8000 mornych, Rusjojo a Pruszj jenož
8000 mornych a ranjenych do hromabh. Ale wón
bě tež jow po swojim waschnju swojich wojakow s
hromadami do bitwy honil, so njepraschewo, hacj taw-
šyntj panu, jenož so wón dobudze.

Oh! to bě pak srudny džen, džen 22. meje.
Sklónczko sšhadzesche kaž hewal wjeschle, ale jeho pruhi
šwěczachu na srudne město šmjercze a krejroslecza,
wone šwěczachu na bitwischcjo, na kotrymž wjele
tyšaz mornych čžekow ležesche a hžezj so tyšazy srud-
nych sdychnjenow mřežaznych a we swojich bolosczech
stonaznych lubzi šlyschicj dachu. Zhyte Łužizj, haj móhl
rzej, zyla Sakska a zylj berbski kraj bě podobny na
wulke schpitalnje a na srudne pohrjebnischcjo. Hižom
20. a 21. meje ranjeni we wulkich čžjódach do Bu-
dyschyna pschindzachu. Wschitte zyrkwe a wobhdenja
a bróžnje běchu wot nich napjelnjene. Čži, kiž běchu
lohjž ranjeni, njebuchu wot franzowskich žandarmow,
pschi bohnych wrotach sestajanych, do města puschczeni,
ale do Draždjan a Lipka psches Kamjenž potasani.
Čži, kotsiž běchu czezo ranjeni mřežachu na hašach
abo w zyrkwyach, prijedy hacj móžachu so swobalecj,
abo boloscjom abo hloda dla. Wobhderjo drje plat
a koschlje a jěbz a schtož bu trjebane se samaritškej
luboscju sa tych wobohich lubzi pschinoschowachu, ale to
nihžzen njedobahasche. Wot 23. meje bu jich wjele
na proviantne wosj, kotrej mječachu so do Draž-
djan wróćicj, cžijnjenych, ale to mačo pomhasche,
dolež so jich pschewo wjazj se wšow šhromabžowasche.
Najšbozomnišchi běchu cži, kotrychž šmjercz s jich
cžwile wumó, ale srudne je to widzicj bylo, kaž tych
semrjetnych we swojich rostorhanych monturach haj! poš
nahich na wosj mjetachu a k nim nohi a ruzj a
stawj, wot lěkarjom jim wotrěsane. Woni buchu na
blifke pola domjeseni, hžezj běchu wulke jamy wurhte,
do kotrychž jich pohrjebachu. Po rosprawje stareho
rowyhładarja Menzela je wot 21. meje hacj do poš-

lenjeho decembra 1813 psches jeho ludži pohrjebanych na Tuchorju: 16 wšych, na Kjeczkež poli 965 wojakow, na Scheliz poli 459, na pohrjejnišcju k swjateu ducha: 383, na poli pola lazaretha: 79, na polach pola kralowskich wrotow: 20, na druhich polach: 16; do hromady: 1938 mužow. So by Budyšin wot tutych khorých byl wumóženy, sta šo na přóstwu měšcjansteje rady wot Napoleona pschitafnja, so dyrbja šo woni do Drazdjan a do Lipska wotwjescz. Ale kaha by to móžno bylo, dokelž žane wošy k temu njeběchu a žadyn sfot, kiž by šo sapschahncz móhl. Rušojo, hdyž wot Bügena jow cžehnjechu a Franzowsojo, kiž sa nimi honjachu, běchu wošo sebrali a wješny lud bě se šwojim sfotom, kiž bě wšche měl, do zušby cželał. Po tajkim bu 500 wješnych wobhd-

nyle. Ščto šu woni wustali, cžiwobohy ludžo, ščto šu woni stonali! Hlób a bolosč je jich cžwilowala a horze šlónzo jich palite. Tola šu šo pschi tym hišcže šmješki stafe, pschetož na někotrych karach je papjera byla pschiczinjena a na tej je stejala: dobra škladnosč do Parisa!

Na tajke waschnje je šo pětrowska zyrkej wot ranjených wupróšniła, ale šerbsta michalska, hdyž Württembergšy ležachu, je wot nich napjelnjena wošala, so wot 16. meje hač do 17. julija, po tajkim 9 nježel, we nej žana Boža šlužba njeje byla. Šerbste předowanje a bože wotšasanje je šo w tym cžasu pod hošmi njebieškami na šerbškim kerchowje dzeržalo. Tež tuchorska zyrkej je sa lazareth byla naložena a hdyž šu 21. a 22. meje Franzowsojo tu psches nóz

lerjow do města šfasaných. Čzi dyrbjachu kóždy karu pschiwjescz a na te kary buchu ranjeni položeni a do Drazdjan karowani. To je šrudny napohlad byl, hdyž šu šo tute kary po draždžanskej drošy psches šodžij wješke. Ranjeni šu kaž pol morni na karach žěyli a šmuhi cžerwjeneje krowe šu šo sa nimi cžah-

byli, dha šu hrijady š zyrkwoje wurešali a w Ššelanach dómške a bróžnje wotkryli a špodtorhali, haj se šamých rowow kašcže brali, morwe cžela š nich wumjetali a šebi woheň, pschi cžimž šu šo wošebje Bajeršy wšnamjenili, š kašcžowých deštow šabželałi.

Wjetscha, wjele wjetscha, hač w Budyšcinje, je

nusa na wšach byla. Stari ludžo, kotřiž su to šobu wošlabali, njemóža tu zašočj wopřiacj, kotraž je tam knježila. Ščto su cji sacžuli, kotřiž šo rano 22. meje s horow k šwojim domam wrócichu! Wščo je byko pušte a prófne. Wartszy, Porsčczenjo, Ğuczenjo—ščto su widžili, hdyž su domoj pšchifčli?! Zyrkwje a zyrkwine twarjenja spowalane; žiwnošcže a domy, kotrej běchu wot šwojich wótzow dostali a we kotrychž bě jich kolebka stafa, běchu hromadki popjela. Žana jěbž nihdže, pola rošteptane, žane město, hdyž móhli šwoju hlouwu položicž. Wšchudžom na polach, we kerkach a pšchirowach morwe cžela, ranjeny a mřezajz lud. Jow a tam hišcžeje wojaš, kiž na rubjenje dže, a tym khubym to pošlenje, ščtož hišcžeje maja, bjerje. Wopominny jenož, hdyž je šo wšchudžom palito? Wot 16. do 28. meje je šo wotpalito: w Radžanezach dwór a 3 žurnošcže; Wurižy, Rabozy a Toronžy žble, šo njeje kžěža stejo wostaka; w Lubježu 1 cžišto (numer), w Žyžezach 8 cž., w Bosankczach 4 cž., w Bosčezach 4 cž., w Lětonju 9 cž., Delnej Rinje korcžma, w Bórku 4 cž., w Čžichonžach 1 cž., w Něwšezach 22 cž., w Ğrubocžizach 16 cž., w Delne j Ğórzy 4 cž., w Dobrosčezach 3 cž., w Plusnikczach 34 cž., w Malešczach 1 cž., w Salhomje 7 cž., w Klulšču 2 cž., w Brěšhnye dwór a 34 cž., w Ğucžinje zyrkej a zyrkwine twarjenja, dwór a 36 cž., w Ğlinje 2 cž., w Bukojnje 8 cž., w Barcže zyrkej a dwór a 19 cž., w Rakojbach 15 cž., w Dubrawzy 1 cž., w Pšchuwczizach 4 cž., w Krafczach dwór a 4 cž., w Porsčizach zyrkej, fara, ščula, dwór a 55 cž., w Drožbžiju 2 cž., w Wajizach 3 cž., w Błozanach 2 cž., w Bukezach 3 cž. a. t. d. Pomyšlcže šebi, kajka je šo pšches to ščtoda stafa! A to hišcžen doščj njebě! Ğacž do septembra to trajesče, šo šo Franzowsjo, hdyž běchu pola Katzbacha šbicži, pšches šerbšti kraj honjachu a ša nimi se Ščlesynfkeje Rušjojo a Pruzzy pšchindžechu. Tehdy šu wóhnye nastale w Ğunjomje, w Čžemjerizach, w Kšchischowje, w Lubiju, w Bukezach a. t. d. — Džiwno je, šo tehdy žita wšču placžisnu mjele njejšu, dofelž bě tola wjele šhwow rošteptanych a šanicženych. Džen 26. junija 1813 placžesče w Budyšcinje kórz pščenzy 7 tl., rožki 4 tl. 20 šl., jecžmjenja 4 tl. 16 šl., wowsža 3 tl. 4 šl., jahłow 8 tl. 16 šl., hroča 6 tl., hejbusčki 5 tl. We oktobrje pak bě wščitko horje biko, šo placžesče: pščenža 8 tl. 12 šl., rož 6 tl. 4 šl., jecžmjen 4 tl. 20 šl., wowsž 3 tl. 4 šl., jahly 9 tl., hejbusčka 6 tl.

8 šl. Drohi doščj bě po tajšim kšlěb, a žadny wón bě po žykej šerbštej runinje, hdyžž běchu te wóšta stejale a šo bibe, hdyžž bě wóhnojowe plomjo wščo sežrało a cžlowška krej semju macžala. A to njebě to jenicžte nješbožje, šo wójna khubobu, hlób, nusu, nahotu po šebi sawostaji, — tež šle hrošne khorosčje po nej nastachu a po wščěch wšach wele šrudoby a štyštnošcžow nacžinichu a tych, kotrychž běchu kule pšchepušcžile, morichu.

My pak, kiž na to, ščtož je šo tu pšched pošta lětami stalo, špominamy, čžemy šo temu kšesej džałowacz, kiž je šwoju hnadu a móž šjewik po tym šłowje: „wón rani, ale tež wobali, wón bibe, ale tež šahoji“ a čžemy štajnje prošycž:

Wožo daj měř, měř, měř w kraju,
So wšče ludžo šbože maju!

9.

Wótna študžen šo tež wučerpa.

Žako kžězor Josef II. w Rakuskej knježesče, bu we Čžeskej wulka drohota a s nej nasta žalošna nusa ša lud. Josef pak bě prawy krajny wótz. Wón šo ša šwoj lud starasče a šo by nusu we Čžezach pomjenščit, pošla wón s Wina wjele žita do Prahi s tej pšchitasnju, šo by šo khubym buram wudželiko. Na to pucžowasče wón šam do teho kraja, šo by šo se šwojimaj woczomaj pšchewědcžik, kaš šo te darž ludej rošdawaja a hacž jeho šastojnižy cžinja, kašž bě pšchitasaš. Žemu šo pšchi tym špodobasče nješnath jow a tam šo podacz a šo wobhonjowacz, kaš šo ludžom dže. Na tajke wasčnje poda šo wón we tym cžasju, jako ta wulka drohota bě, s Prahi do maleho cžěšteho města, šwoblekany jako by wojerški wščt byl, a njemějesče nitošo pšchi šebi, kšiba jeneho jenicžkeho šlužobnika. Žako do teho města pšchindže, stejeschče pšched hamtom wjele wosow, kotrejž běchu pošne žita a koło wokolo stejachu prošne wosy a kary a burszy ludžo s prošnymi měčami a wšchitzw cžakachu na to, šo něčtón pšchindže a jim to žito rošbželi. Tola pak šo ničto njepošasa a tón kšudy hlódnny lud ničjo nje-dosta.

Kžězor bě w hoščcženju wotšupik, a njemóžeschče šapschinnycž, na cžim to leži, šo šo s tym wudželenjom tak dołho komdži. Wón teho dla k tym ludžom, kotřiž cžakachu, šupitwšči šo se šarym mužom do rycžow

da. Mano, praschesche wón so jecho, kak dołho dha wy tu czakaje? Ach! wotmolmi tón, to je hižom wóšom hobžinow, so tu stejimy; my smy hłóbní a nasch stót tež, pschetož my hebi žanu zyrobu nješimy sobu wšali, dolež hebi myšlachimy, so kóždy rucze to swoje dostanje. Čožo dla pať tola so to nještanje? prajesche khezor roshněwanj. Knjes hamtman ma wulku hósčjinnu we swojim domje a teho dla nima khwile, so by so wo wbohi khudy lub starať, džesche tón burj.

Hdž khezor to šlyšchesche, horjesche so we nim hnew a njespokojnosč. Wón hebi swoju wojeršku šušnju twerdže šapnywšchi do khezje stupi, w kotrejž hamtman bydesche. Něšajki pišar jecho tu powita a so jecho woprašowasche, šhto čže? Za čžu s knjesom hamtmanom rycječ, praji khezor.

Dženša to njeponđe, wotmolwi ponižnje tón šlužobnik, knjes hamtman ma wšele hósčjew k hebi pscheproschenych, a je mi twerdže šakasať, so nješimjem nišho k njemu puščečič. Za pať durbju s nim rycječ, rjekny khezor, prajče jemu to na měšče. Tón pišar nješnajesche drje khezora, ale wón so tola pšchi šłowach teho wojerškeho wyschka do hrosy da a džesche, so by hamtmanej prajit, so čže něšto s nim rycječ. Dołho durbjesche khezor czakacj, prijedy hacž tón pschindže. Rosnjemdrjeny, hdž do istwy stupi, praji wón: šhto šče wy? Za šym wyschť w khezorskim wóštu, wotmolwi khezor ponižnje! Tak? s čzim móžu wam šlužič, šhto čžecže wy? praschesche so hamtman dale. Za ničžo nječam, hacž jenož na to dopomnicž, so burjo hižom wóšom hobžinow na to czakaja, so bychu žito, wot khezora jim darjene, wudželene dostali! rjekny khezor. To waš ničžo njestara, praji hamtman; burjo móža czakacj, jich dla ja hebi moje šwješelenje njebudu ššapčž dacž. Wóšom hobžinow, džesche khezor, je ša teho, kiž je hłóbdny, žalofnje dołhi czasť a woni maja daloko domoj, a jich žony a džěči dawno na žito czakaja, so bychu so najěšič móhli. Za pať tola njewěm, šhto to waš stara; starajče so wy wo swoju w jersku šlužbu a niz wo moje naležnosče, jow mam ja rosšasowacj a niz wy, wóšasche hamtman. Wóžny hnew so we wutrobje khezora hibasche, ale wón so hiščeje směrowasche prajizy: šmilče so tola nad tym wbohim ludom, knjes hamtmano; nusa tčž burow je šama ša so wulka, čožo dla čžecže ju powjetšičič, so jim tu czakacj dacže? Wy so tu je swojimi hósčjemi a dobrými pschěčjemi derje macže a jěšče a pi-

ječže krasnje, bjes tym so šu burjo wot hłoda čšiwlowani; je dha to prawe a ššesčjilanske? Wostajče so šwojich dobrých napominanjow, wóšasche bóle roshněwanj hamtman, ja wěm, šhto mam čžinicž a wy mi ničžo rosšasowacj nimacže. Šhto pať budje s tymi khudymi hłóbdnymi burami, kotřž na to žito czakaja, kotřž je jim khezor darit? praschesche so Josef. Wěšče wy šhto, džesche hamtman, to waš ničžo njestara; hdž směju ja khwile a hdž so mi budje lubičž, ja to žito rosšželu a prijedy niz. Wože mje! — Hamtman čžysche s tajkimi šłowami s durjemi won a šašo k swojim hósčjam, kotřž so, kaž bē šlyšhecž, njebaloko we jenej štwě derje wješelichu a s poknyimi winowými šškleizami klinkachu a něšajku šlawu wunješechu.

Čžakajče, wóšasche khezor hnewnje, jako hamtman s burjemi won čžysche, a wotapny swoju wojeršku šušnju, so bē khezorska hwěšda na jecho wutrobje wóžič; czakajče! ja šym khezor a ja čžu waš wucžič, šhto macže čžinicž a šhto wam pschisteji! Wy šče na měšče wot swojeho šastojnšwa wotšabženy, a so wobrocžiwšchi na pišarja, kiž bē wšcho sobu šlyšchať a kiž bē je šmilnym wocžkom, kaž bē khezor wobkěžšowal, na khudych burow pohladowal, wy šče ša hamtmana tu postajeny a khwatajče něť, so so to žito hnydom bjes burow rosšžěl; ale budžče šwěrnj a šmilny šastožnik; wy šče něť s mojeho erta šlyšcheli, kať ja čžu, so durbja so moji šastožnizy pschěčžiwu mojim poddanam šadžerječ.

Khezor so na to wobrocži a džesche do hósčženja, so by s města jěchal. Wjes ludom pať so bórš powješčž wo tym, šhtož bē so štalo a so tón wyschť je khezor šam, rosščěrjesche, so wón pod móžnym šlawu wólanjom jecho hacž k wrotam po hšach pschewodžesche.

Hamtman pať šteschesche kať pobitty a toršasche hebi wtošy s hłowu. Wón njendžesche wjazy do istwy, hdžž jecho dobri pschěčželjo ša blidom šedžo pišachu. Ale jako čži wyššanje luda na hšy šlyšchachu a wšchitto šhonicu, šhtož bē so štalo, rosššochichu so a wopuschěčžichu mjelcžo hamtmanowe pokne blido a jecho dom. Tón nowy hamtman pať čžinjesch po pschifasni khezora a burjo

jědzichu wjebeli se swojim žitom s města domoj, a nje-
trjebachu ženje wjazy czafacz, hdyž běchu na hamt sfasani.

10.

Wuschomaj njewě, ale woczomaj!

We herbstej Łuzicy, ja pak njepra u hdze, leži w
horkojtej dolinje burske kublo. Zabłucziny a krusch-
win, wysoke kaž duby, jo wobwěnzuja. Wischnjowe
aleje so na wschitkich bokach po pšobnych polach a se-
lencych łukach wija. Domste je stare, ale rjenje pono-
wjene. Wokolo njeho je wschitto cziste. Žane słómjane
stwelczko, žana drjewowa schěžepcziczka tam njeje ležo
widzic. We dworje je studniczka, w kotrejž woda
pěknje pluffuje, a psched moknami w hornykach rjane
różiczi swoje pišane hkojczki kolebaju. Psched kžě-
nymi durjemi je selená ławka a na nej ředzi pachol
mlody a fróštny, po napohladže rjaný a strowý. Wón
pohladuje, jako by do hlubokich myšlow ponurjený byl,
na pola, hdyž so rozta pod wěczom czicheho powěřita
smahuje, bjes tym so so s trubki, kotruž ma w hubje,
tobakowa mrocžalka schěri.

Ščo to je, chzu tebi hnydom prajic. To je
Škotatež Jurij, mlody hólz, kiž je na tym rjaným
kuble s knjesom. Macž je jemu njedawno wumrjela.
Ta bě jemu dotal domjaze hospodarstwo wjedla. Luba
duřcha bě wona byla, kotruž bě řhn s wutrobu lubo-
wal. Wón so njeby nihdý ženiž hdy by ta žitwa wostala.
Ale hlaj! Wóh tón knjes ju po krótte řehoroscy se řwěta
wsa a po jeje řmerezji so Jurzej jara řtyskasche. Šslu-
žobne hólzy jemu jeho hospodarstwo wjedzechu a to
hubjenje dořcž. Rury, kaž přjedy njenjeřechu, ř naj-
mjenšchemu Jurij nihdže žane řejta njewědžesche. Kr-
uwy wjele mjenje dejachu, hačž předy, a butru wón
žanu pschedawacz njewědžesche. Šswinjje s řhlěwa hla-
bachu se řylřořthmaj woczomaj jako bychu na to hubje-
ne řranje plakate, kotrež dostachu, a tola wón wjele
wjazy wotrubow řa nje dawasche, byžli hdy přjedy.
ženje řiřcže njebě řo tať maľo dželalo a pschadko,
kaž něť a tola hólzy ženje njeběchu tať řylnje řlor-
žite, řo řhwile nimaju, kaž něťko. Hdyž něřcho řasa-
řche, řo dyrbi řo w domje abo w řróbzi czinicž, dha
řo wone ř tym řamolwjachu, řo maja druge nusniřche
dželo a wořebje, hdyž chžřsche něřcho řjedžene mjecž,
dha njewěřesche žana žanej wuřhi. Tajke řospodarřtvo
wjesčž, to řo Jurzej wostudžesche, a huřto, hdyž řam

Łutki psched kžěžnymi durjemi ředžesche, řo na macžerne
napominanje, řo dyrbi řo řenicž, dopomajesche. Ale
czim bóle na to myřlesche, czim bóle řo jemu řtyskasche.

Škotatež Jurij njebě tajka wowza, řo by řo hól-
zow bojať. Wóh řwarnuj; wón bě wjeřelý a řřrób-
liwy pachol, kiž s hólzami řwoje řorř wjedžesche, hdyž
móžesche, ale to řo wschitto řta we wsčej czěřnoscy a
póžcžiwoscy. To wot njeho njebě řlyřcž byťo, řo by
řo s jenej wobžil abo po nozach řa jenej řehať. Ně,
wón bě we řchuli řwój kateřismus derje nawuřnyť a
njebě jako mlody hólz ženje řabyť, řchož tam řteji: mý
řo dyrřiny Woha bojecž a jeho lubowacz, řo byčmý
cziste a pozcžiwje řiwjenje wjedli we řlowach a we řl-
řach. Hdyž pak něť na řentwu myřlesche, a na to,
řať by jemu prawu dobru řospořu a pěknu pobořnu
žonu wutřechil, dha řo jemu to řdasche jara wařna a
częřka wěž byčž, kotraž by řo derje pschemyřlicž
měla. Wón wo wřř a we řuřřodřtwe wjele hólzow
řnajesche, kotrež byčhu řebi jeho rad wřale; wuj bě ř
njemu řchifřchol a řjell: ja wěm jemu řa tebj; czeta
bě jemu radžita, tu řebi řjer; rubiřřkowe řony běčhu
jemu pscheradžite, hdy je jena prawje bohata řa njeho,
Řmočez řrařřka bě jeho huřto wopyťal a na kwařř
přořnyť, řo by tu a druřu jemu řrařřczil a řawlizež
baba jeho řa řmóřta wuprořřyla, řo by jeho s teji a
tamnej řromadu řwjedla. Wón bě řebi přři řermu-
řchach a na řermankach wele hólzow wobhladať, ale
žana řo jemu njebě lubila a hdyž řo jemu jena lu-
bjesche, njewěřesche wón žaneho dowěřenja ř nej. Wřcho
butra neje, řchož řo maže, přaji wón, hdyž jemu bo-
hatu hólzu prawje řhwalachu, a kóždy pťaczř, kiž řpěwa,
njeje řyľobit, hdyž jemu prawje řjanu a řlutniwu na-
molwjachu. Ščo pomhatej řjanoscy a bohastwo, hdyž
ma jedyn ľeuoscy a řwadniwoscy ř pschidawkej.
Bohatu žonu je řebi wřať řa řnjeřtvo je pschedať;
rucžka běla maľko džela; řjeňřchi pťaczř a drožřcha
řlěťka, řjekny wón. Hdyž jena řa mlode je řwadniľa,
dha na stare ľeta bórčzi a mórčzi kaž czmjela; hdyž
jena je we řwojich mlodych ľetach wobóžna a řwarjata,
dha we starých řjechta kaž řrahólz; hdyž je jena we řwo-
jej mlodoscy řtupa, dha we řtarobje je kaž řmij, psched
kotrymž řo kóžde džęčo boji. To jedyn ženje njewě,
hačž řebi tajřu czmjeku abo tajřeho řrahólza abo řmija
njeběrje, pschetož bohata njewjesta, wobóžna řospořa, a
hdyž je žona w řholowach, tam je czert řospořať.
Hdyž hólzy widžiš na řchěžřřnuch abo na kwařřach abo
na řermuřřach abo na řermankach, dha wone řčęřa

kaž rjane rōžicčki, hdyž su so pał woženke a hosposy, dha su kaž wošty a czernje, nimo czernja pał hebi draštu na kēzbu hjer. Hdyž jenož na wonkomne pohladanje holzow kēzbuješch, mōžesč so pschi ženitwje žalōšnje sjebacž. Na rycje ludži so nješmjesč spusczecž a hdy bhchu to runje rubischkowe žony byle, pschetož we tym woni jeneho wobohłaja, so jenemu wuschy spuczitej; teho dla wēt ale komu, a njewēr wuschomaj, ale woczomaj. Tajke myšle scherjachu Jurja, hdyž na ženitwu spominasche a teho dla so jemu styfčasche, njewjedžo, sčto ma czinicž, so by do błota njetrjehčič, hdyž so woženi. Ženicž pał so chyzsche, pschetož, praji wōn, sčtōž stombži czaš, tōn stombži kwaš. (Skōnāčenje pŕichodnje.)

11.

Wulke su skutki teho Knjesa.

Kač wjele cžlowjekow na semi je, to je praschenje, na kotrejž žadn cžlowjek tač wotmolwicž njemōže, kaž my we Sakskej abo we Prusach, hdyž so kōzde tsi lēta lub licžbuje. Ale trochu tola wēmny, kač wjele wobydlerjow štuta semja ma a to njeje žana mała cžrjōbka, tōn njebešči wōczez jich pał wschittich sežiwī. Tač wjele hacž nēt je snate, dha je 1283 millstonow

cžlowjekow a to 272 millionow w Europiskej, 750 millionow w Afiskej, 200 millionow w Afrizy, 59 millionow w Amerizy, 2 millionaj w Australiskej. Eži wschitzy rycža 8064 rycžow. W Europiskej je 587 w Afrizy 276, w Afiskej 896, w Amerizy 126: wschelaticž rycžow, s kotrymiž cžlowjekoj so rostycžuju. Tucži so pōsnaja k wschelakej wērje a je wulicžene, so je 10000 wschelaticž wjeruwusnacžow. Mužow je tač wjele kaž žonow. Na 1000 cžlowjekow pschindže jedyn, kiž je sto lēt starč, na 500 cžlowjekow, kiž je 80 lēt starč a wot 100 cžlowjekow jich schēscžo 60 lēt stari budža. Kōzdy džen wumrje jich 91,334, kōzdu hodžinu 3780, kōzdu minutu 60, kōzdu sekundu 1 cžlowjek.

12.

Ham hdyž mam, jem dylēm.

Lētar bē Bosantež Matijej pschitasač, so dyrb swojej thorej žonje butšjanku k picžu dacz. Žako na druhi džen sašo pschindže a so Matija praschēsche, ji dha wona tu butšjanku piča? wotmolwi wōn: nē knježe wona bē jej trochu lišala, duž šym zokora nuts na šypač a ju potom šam wupič.

Pruski pokutny džen je šrjedu 29. haperleje.